

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ACFC/SR/IV(2017)001
/Slovenian language version/

**Fourth Report submitted by Slovenia pursuant to Article 25,
paragraph 2 of the Framework Convention for the Protection of
National Minorities**

(Received on 6 January 2017)

**Četrto periodično poročilo Vlade Republike Slovenije o
izvajanju Okvirne konvencije Sveta Evrope za varstvo
narodnih manjšin v Republiki Sloveniji**

(10. november 2016)

UVOD

Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin Sveta Evrope je Slovenija ratificirala 25. februarja 1998. Okvirna konvencija je eden izmed najpomembnejših mednarodnih dokumentov o varstvu manjšin. Glede na to, da konvencija ne vsebuje opredelitve pojma narodne manjšine in prepušča državam pogodbenicam, da same določijo etnične skupine, ki jih v državi podpisnici obravnavajo kot narodne manjšine, na katere se konvencija nanaša, je Republika Slovenija v skladu z ustavo in notranjo zakonodajo RS ob ratifikaciji Okvirne konvencije pisno izjavila, da kot narodni manjšini šteje avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost v RS. Če to ni v nasprotju z Ustavo RS in drugimi zakonskimi akti RS (v nasprotju s pravnim redom), se določbe iz te konvencije nanašajo tudi na pripadnike romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji.

Republika Slovenija zagotavlja pripadnikom narodnih manjšin še posebne ustavne pravice, in sicer: zagotavlja pravice skupnostim, in ne le posameznim pripadnikom manjšin, zagotavlja predstavništvo v državnih ali lokalnih predstavniških telesih in posebne pravice ne glede na število pripadnikov manjšine in se izrecno obvezuje, da bo gmotno in moralno podpirala uveljavljanje teh pravic.¹

Pravna ureditev tradicionalnih manjšin je urejena z Ustavo Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148 in 47/13 – UZ90,97,99, v nadaljevanju: Ustava Republike Slovenije) v 5., 11., 61., 62. in 64. členu. Njihov položaj in način uresničevanja pravic so urejeni tudi v področnih zakonih in drugih predpisih ter pravnih aktih. Pripadniki manjšin so državljani RS, zato je še toliko pomembnejše, da jim ta zagotavlja poseben položaj. Kolektivne pravice italijanske in madžarske narodne skupnosti določa ustava, medtem ko kolektivne pravice Romov ureja poseben zakon.

Na podlagi Ustave Republike Slovenije je bil sprejet Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07), s katerim je bil narejen velik korak za izboljšanje položaja romske skupnosti v Republiki Sloveniji v celoti. Posebej velja poudariti tudi Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010–2015 (NPUR 2010–2015), s katerim se posega na vsa tista področja, kjer so potrebni posebni ukrepi tako za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti oziroma zagotovitev njihovih enakih možnosti kot tudi za ustvarjanje možnosti za izražanje, krepitev, ohranjanje in razvoj jezikov, kultur in identitet različnih delov romske skupnosti kot ene od manjšinskih skupnosti v Sloveniji.

¹ "Ustavna ureditev v Sloveniji zagotavlja vsakomur, ne glede na to, katere narodnosti je, da svobodno izraža svojo narodno pripadnost, goji svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo, še posebej v postopkih pred državnimi in drugimi organi, ki odločajo o njegovih pravicah. Italijanska in madžarska narodna skupnost imata ob teh še dodatne posebne kolektivne pravice (svobodna uporaba simbolov, vzgoja in izobraževanje v lastnem jeziku, razvijanje odnosov z matičnim narodom, ustanavljanje samoupravnih skupnosti, zastopnost v predstavniških organih in soglasje pri sprejemanju predpisov, ki se nanašajo na njihove pravice). Romi imajo samo nekatere od teh kolektivnih pravic, npr. zastopstvo v občinskih svetih."

(Ustavnopravno varstvo manjšinskih narodnih skupnosti v Sloveniji, Ciril Ribičič, 2004, <https://revus.revues.org/1530>)

PRVI DEL

Praktični ukrepi na državni ravni za udejanjanje izsledkov tretjega cikla nadzorovanja spoštovanja sprejetih obveznosti po Okvirni konvenciji Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin v Republiki Sloveniji

- a) Koraki, sprejeti za objavo rezultatov tretjega nadzornega cikla (mnenje, komentarji države, resolucija): objava, razširjanje in prevod v uradni jezik oziroma jezike in manjšinske jezike, kjer je to potrebno

Republika Slovenija pojasnjuje, da je organ, pristojen za narodnosti, na svoji arhivski spletni strani objavil Tretje mnenje Svetovalnega odbora Sveta Evrope za izvajanje Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin v Sloveniji ter Komentar Vlade Republike Slovenije k ugotovitvam in priporočilom Tretjega mnenja Svetovalnega odbora Sveta Evrope za izvajanje Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin v Sloveniji².

Na podlagi Ustave Republike Slovenije in ob upoštevanju določb Okvirne konvencije Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin (v nadaljevanju: okvirna konvencija), ki je v Republiki Sloveniji začela veljati 1. julija 1998, ter Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07), je Vlada Republike Slovenije 18. 3. 2010 s sklepom št. 09501-2/2010/8 sprejela Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010–2015 (v nadaljevanju: NPUR 2010-2015)³.

Glede na to, da se je NPUR 2010–2015 zaključil konec leta 2015, organ, pristojen za narodnosti, že pripravlja nov programski dokument za Rome z namenom uresničevanja ustavnih in zakonskih določb ter določb okvirne konvencije, ki se nanašajo na romsko skupnost. Poleg tega Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti opravlja tudi naloge nacionalne kontaktne točke za vključevanje Romov na ravni Evropske unije.

Državni zbor je julija 2013 sprejel tudi Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 (Uradni list RS, št. 62/13).⁴ Vlada zato v okviru resolucije razreševanje vprašanj dvojezičnega poslovanja ter uporabe italijanskega in madžarskega jezika vključuje tudi v izvajanje širše jezikovne politike v Sloveniji.

Vlada Republike Slovenije je z namenom uresničevanja določb okvirne konvencije in Evropske listine Sveta Evrope o regionalnih in manjšinskih jezikih 23. 7. 2015 s

² Objavljeno na nekdanji spletni strani urada: <http://www.arhiv.uvn.gov.si/> (arhivska spletna stran urada, ki se je 17. 3. 2012 prenehala aktualizirati). Sedanja spletna stran Urada Vlade RS za narodnosti je <http://www.un.gov.si/>.

³ Objavljeno na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti na povezavi: http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/Program_ukrepov.pdf

⁴ V aktualnem nacionalnem programu je zapisano, da »mora slovenska jezikovna politika z ustreznimi ukrepi poskrbeti, da bo slovenščina pri domačih govornicah ostajala prevladujoča prostovoljna izbira v čim večjem obsegu zasebne in javne rabe ...«, ob čemer se slovenska jezikovna politika »... zaveda posebne odgovornosti, ki jo ima do Slovencev zunaj meja Republike Slovenije, hkrati pa upošteva vse govorce, ki jim slovenščina ni materni jezik: pripadnike madžarske in italijanske narodne skupnosti, romske skupnosti, priseljence ter vse druge, ki prihajajo ali želijo prihajati znotraj ali zunaj meja Republike Slovenije v stik s slovenskim jezikom.« (Resolucija o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018, Uradni list RS, št. 62/13).

sklepom št. 61400-2/2015/5 sprejela Načrt ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018⁵.

- b) Vse nadaljnje aktivnosti, organizirane na državni, regionalni in lokalni ravni, vključno z aktivnostmi, organiziranimi skupaj s Svetom Evrope, kot so razprave, seminarji, evalvacije, ocene učinkov, študije ipd., in rezultati teh dogodkov

Dne 4. in 5. 6. 2016 je potekal tematski obisk strokovnjakov Sveta Evrope na temo krepitve vloge mladih Romov in vključevanja mladih v državne strategije vključevanja Romov ter izmenjave izkušenj in predstavitve aktivnosti organizacij, ki se v praksi srečujejo z mladimi Romi in organizirajo aktivnosti, ki spodbujajo njihovo vključevanje v družbo ter uspešnejše izobraževanje. Dogodek sta organizirala pristojna organa za narodnosti in mladino v sodelovanju s Svetom Evrope in delom priložnostnega odbora strokovnjakov Sveta Evrope za Rome (CAHROM).

Na uvodnem delu srečanja so zbrane nagovorili predstavniki državnih organov v Republiki Sloveniji, predsedujoči priložnostnemu odboru strokovnjakov Sveta Evrope za Rome (*Ad hoc Committee of Experts on Roma Issues – CAHROM*) in sekretar CAHROM ter vodja Oddelka za medvladno sodelovanje, anticiganizem in enakost Romov, ki je tudi član podporne skupine posebnega predstavnika generalnega sekretarja za Rome pri Svetu Evrope. Svoje izkušnje so predstavili tudi predsednica Sveta romske skupnosti v Sloveniji, predstavnik Romskega akademskega kluba in predstavniki različnih javnih zavodov.

Na tematskem posvetu so predstavniki državnih organov Republike Slovenije predstavili ukrepe na področju mladinske politike v Sloveniji, položaj na področju izobraževanja Romov v Sloveniji, položaj romske skupnosti v Sloveniji na splošno ter zakonsko ureditev položaja Romov s poudarkom na predstavitvi vsebine Nacionalnega programa ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010–2015 in Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji. Nato so govorili o mladinskih politikah in s tem povezanih aktivnostih ter ukrepih za pozitivno diskriminacijo mladinskih romskih organizacij v Sloveniji, predstavili aktivnosti, usmerjene v spodbujanje in izboljševanje razmer za organizirane mladinske aktivnosti in mladinske organizacije s poudarkom na aktivnostih, ki vključujejo mlade Rome, pa tudi aktivnosti za spodbujanje mladinskega dela in neformalnega učenja s posebnim poudarkom na mladih Romih ter aktivnosti za promocijo in krepitev evropskega sodelovanja mladih.

V posebnem delu so predstavniki Sveta Evrope predstavili aktivnosti Sveta Evrope na področju mladih s posebnim poudarkom na Akcijskem načrtu za mlade Rome (*Roma Youth Action Plan*) ter aktivnosti in delo Svetovalnega odbora Sveta Evrope za mlade s posebnim poudarkom na mladih Romih. V poglobljeni razpravi so si udeleženci tematskega obiska izmenjali izkušnje s področja krepitve vloge mladih Romov ter pri tem opravili krajšo analizo aktualnih izzivov in potreb romske skupnosti.

⁵ Objavljeno na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti na povezavi:
http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/Nacrt_ukrepov.pdf

V drugem delu tematskega srečanja so bile predstavljene zlasti aktivnosti romskih organizacij, uspešni projekti na področju vzgoje in izobraževanja Romov ter projekt ozaveščanja javnih uslužbencev.

Na podlagi zbranih podatkov je skupina strokovnjakov pripravila posebno Poročilo o tematskem obisku.⁶

Republika Slovenija je prek ministrstva, pristojnega za izobraževanje, 6. in 7. julija 2015 v sodelovanju z Evropskim centrom za moderne jezike, ki v okviru Sveta Evrope deluje v Gradcu v Avstriji, izvedla dvodnevni seminar z naslovom **»Romski jezik kot evropski manjšinski jezik«**. Seminar je potekal v okviru projekta QualiRom, ki je projekt o kakovostnem izobraževanju v romščini za Evropo, ki se je izvajal v letih 2011–2013, financirala pa ga je Evropska komisija. Več informacij o tem je v drugem delu tega poročila.

V okviru projekta »Romano kher – Romska hiša«, ki ga je upravičenec, to je Regionalna razvojna agencija Mura, izvajal med letoma 2010 in 2014, je potekalo usposabljanje za Rome, ki si želijo najti zaposlitev. Cilj projekta je bil opogumiti Rome, izboljšati njihovo samopodobo in jih opremiti z znanji za uspešen vstop na trg dela. Pri tem je bil uporabljen pristop individualne pomoči, ki se je v preteklosti izkazal za najuspešnejšo metodo. Vzpostavljen je bil profil t. i. »zaposlitvenega agenta«, ki je Romom omogočal informacije, potrebne za vstop na trg dela, pomoč pri iskanju potencialnih delodajalcev, obenem pa tudi stik delodajalcev s to ciljno skupino. Hkrati so bile v okviru projekta izvedene delavnice za usposabljanje romskih svetnikov, saj je za enakost možnosti na trgu dela ključno predstavljanje romskih interesov in sodelovanje na politični ravni. Tako se je oblikovala mreža med romskimi svetniki, kar je pripomoglo k izmenjavi znanj in izkušenj. Tretji del projekta se je nanašal na vzpostavitev romske akademske mreže, ki je omogočila povezavo med študenti Univerze v Ljubljani ter romskimi predstavniki in aktivisti za dvig socialnega kapitala romskih predstavnikov. Več informacij o tem je v drugem delu tega poročila.⁷

Ministrstvo, pristojno za kulturo, je v letu 2012 naročilo raziskavo »Etnična vitalnost območij, kjer živijo majhne avtohtone manjšinske etnične skupnosti in staroselci«⁸, katere namen je bil ugotoviti, kakšne so kulturne potrebe in njihova artikulacija na območjih, kjer živijo majhne avtohtone narodne oziroma etnične skupnosti (Kočevarji staroselci, Srbi v Beli krajini in Hrvati ob meji s Hrvaško) v Republiki Sloveniji. Gre za preučevanje ustavno in zakonodajno nepriznanih zgodovinskih

⁶ Več informacij na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti, na povezavi: http://www.un.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/archive/2015/6/select/sporocilo_za_javnost/artic/e/12447/5850/ in http://www.un.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/archive/2015/6/select/sporocilo_za_javnost/artic/e/12447/5851/

⁷ Več o tem na spletni povezavi: <http://www.romanokher.si/>

⁸ Več informacij na spletni strani Ministrstva za kulturo, na povezavi: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/kulturne_raznolikosti_in_clovekove_pravice/Raziskovalno_porocilo-CPKR.pdf

narodnih oziroma etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji, njihovega društvenega organiziranja in financiranja, načina delovanja in uresničevanja kulturnih potreb na področju jezikovnega izobraževanja, organiziranja prireditev, predavanj in razstav, založniške dejavnosti, ohranjanja kulturne in naravne dediščine, turizma, čezmejnega sodelovanja itd. ter potencialnega delovanja za pridobitev ustreznega formalnopravnega položaja. Iz ugotovitev raziskave izhaja, da je treba posebno pozornost posvetiti območni integraciji oziroma ohranjanju lokalnih identitet.

Iz raziskave je razvidno, da gre za majhno število pripadnikov teh skupnosti, zaradi česar so potrebni posebni ukrepi za ohranitev njihove kulturne dediščine in zagotovitev finančnih sredstev v državnem proračunu, kar je pristojno ministrstvo tudi predvidelo v Nacionalnem programu za kulturo 2014–2017. Več informacij o tem je v drugem delu tega poročila.

Inštitut za narodnostna vprašanja in Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost/ Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség sta leta 2014 izvedla študijo primera o narodni (etnični), kulturni in jezikovni raznolikosti prebivalstva na narodno mešanem območju v Prekmurju. Namen pilotne raziskave je bil zbrati podatke o narodni (etnični), jezikovni in kulturni raznolikosti prebivalstva narodno mešanega območja v Prekmurju, na podlagi katerih lahko ovrednotimo učinke obstoječega modela varstva manjšin.⁹

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je leta 2015 gostil okroglo mizo pod naslovom "Zagotovljene pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti in njihovo uresničevanje", ki je bila organizirana na pobudo obeh poslancev poslanske skupine italijanske in madžarske narodne skupnosti.¹⁰

- c) Udeležba manjšinskih organizacij in drugih nevladnih organizacij v aktivnostih oblasti pri uresničevanju in spremljanju okvirne konvencije in njihova vključenost v pripravo četrtega poročila

Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010–2015 (NPUR 2010–2015), ki je bil pripravljen tudi z namenom uresničevanja in spremljanja določb okvirne konvencije, je pripravila delovna skupina, ki jo je za ta namen imenovala vlada. Delovno skupino so sestavljali predstavniki pristojnih ministrstev in vladnih služb, nekaterih samoupravnih lokalnih skupnosti in predstavniki romske skupnosti. V okviru dela delovne skupine so bila opravljena konkretna posvetovanja za posamezna področja iz programa, na katerih so bili vedno prisotni predstavniki romske skupnosti. Nacionalni program ukrepov za Rome je obravnavala in potrdila Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti. Opravljena sta bila tudi širša javna razprava in posvetovanje z obema reprezentativnima združenjema občin – kolikor je bilo mogoče, so bili upoštevani podani predlogi. NPUR

⁹ Več o tem glej v: MEDVEŠEK, Mojca, BEŠTER, Romana. Institucionalna dvojezičnost v Prekmurju. V: GRAFENAUER, Danijel (ur.), MUNDA HIRNÖK, Katalin (ur.). *Raznolikost v raziskovanju etničnosti: izbrani pogledi*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 2016, str. 168–190)

¹⁰ Več o tem na spletni povezavi: (<http://www.up-rs.si/up-rs/uprs.nsf/objave/C7625140C977223FC1257E600047F0E5?OpenDocument>)

2010–2015 se je končal konec preteklega leta, zato je organ, pristojen za narodnosti, že začel pripravljati nov programski dokument za Rome.

V postopku priprave novega programskega dokumenta za Rome so bile na pristojnih ministrstvih za ta namen imenovane kontaktne osebe, ki koordinirajo delo znotraj ministrstev in tesno sodelujejo z organom, pristojnim za narodnosti. Pomembni partnerji pri pripravi tega programa so tudi Svet romske skupnosti Republike Slovenije, ki je krovna organizacija romske skupnosti v Sloveniji, in samoupravne lokalne skupnosti, kjer živijo pripadniki romske skupnosti, ki so pomemben vir informacij o dejanskih potrebah za pripravo ukrepov in tudi vir predlogov potrebnih rešitev. Predstavniki Sveta romske skupnosti Republike Slovenije so aktivno sodelovali tudi na vseh sestankih, ki so potekali v okviru priprave tega dokumenta, izhodišča za pripravo novega programskega dokumenta pa so vsebovala tudi opozorila in predloge različnih nevladnih organizacij in drugih organizacij civilne družbe¹¹.

Omeniti velja, da sta bila tudi osnutek Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 pred njenim sprejemom in oba akcijska načrta, ki iz nje izhajata (za jezikovno izobraževanje in jezikovno opremljenost), dana v javno razpravo. Na vse tri dokumente so narodne skupnosti lahko (in tudi so) podale pripombe.

Vlada Republike Slovenije je 23. 7. 2015 s sklepom št. 61400-2/2015/5 sprejela Načrt ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018. Delovno podskupino za pripravo načrta ukrepov so sestavljali predstavniki Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za pravosodje, Ministrstva za kulturo, Ministrstva za notranje zadeve oziroma Ministrstva za javno upravo, Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti in predstavniki Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti ter Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti.

- d) Drugi ukrepi, sprejeti za promocijo ozaveščanja o okvirni konvenciji med narodnimi manjšinami, javnimi uslužbenci in splošno javnostjo

Državni zbor je 1. februarja 2011 sprejel Deklaracijo Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 7/11), pri čemer je med drugim upošteval zlasti želje pripadnikov teh skupnosti, pričakovanja in možnosti ter priporočila Sveta Evrope, Organizacije združenih narodov, Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi ter Evropske unije, ki vsi poleg individualnih poudarjajo tudi ustvarjanje možnosti za uveljavljanje kolektivnih pravic narodnih skupnosti, pri čemer Okvirna konvencija Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin izrecno navaja prizadevanja držav pogodbenic, da

¹¹ Npr. opozorila teh organizacij mednarodnim institucijam glede položaja Rominj in Romov v Sloveniji in njihovi konkretni predlogi kot odziv na povabilo k sodelovanju s strani organa, pristojnega za narodnosti. Te organizacije so poslale svoje prispevke, s katerimi so se nato seznanili vsi pristojni organi in podane predloge poskušali vključiti v pripravo ukrepov ali obogatitev oziroma izboljšanje pravnih podlag in aktivnosti na posameznem področju.

upoštevajo potrebe pripadnikov narodnih manjšin na območjih, kjer gre za njihovo »tradicionalno poselitev« ali »znatno število pripadnikov«¹².

Glede uresničevanja določb Okvirne konvencije in v povezavi z dne 23. 7. 2015 sprejetim Načrtom ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018 velja med drugimi ukrepi za promocijo ozaveščanja poudariti tudi sistem zagotavljanja splošnih e-informacij in e-storitev v okviru državnega portala E-uprava. V tem okviru delujeta posebna portala v italijanskem in madžarskem jeziku narodnih skupnosti, in sicer od leta 2009 dalje. Objava omenjenih portalov temelji na Uredbi o upravnem poslovanju (Uradni list RS, št. 20/05 in spremembe), ki določa, da morajo biti življenjski dogodki na portalu zapisani tudi v italijanskem in madžarskem jeziku.

Ministrstva in drugi upravni organi na državnem portalu E-uprava sami neposredno objavljajo opise upravnih storitev na svojem delovnem področju, ministrstvo, pristojno za javno upravo, pa zagotavlja tehnološko orodje za objavo. Organi opisom dodajajo obrazce in, kadar je to izvedljivo, omogočajo tudi njihovo elektronsko oddajo na pristojne organe. V vseh jezikovnih različicah portala so sklopi 17 življenjskih dogodkov za državljane in štirih življenjskih dogodkov za pravne osebe. V italijanski in madžarski različici so poleg tega prevedene in ustrezno vsebinsko prilagojene tudi prve strani vseh podportalov (Prebivalci, Pravne osebe, Javna uprava) in vse statične vsebine (O portalu, Za slabovidne ipd.). Pri opisih storitev ne gre le za prevod storitev iz slovenskega v italijanski oziroma madžarski jezik. Ponekod je vsebina prilagojena posebnostim narodnih skupnosti (npr. izdaja osebne izkaznice), poleg tega pa so na podlagi meritev uporabnosti in odzivov uporabnikov pripravili seznam najpogosteje obiskanih storitev, ki so jih prevedli in objavili na portalu E-uprava. Seznam storitev ni od vsega začetka enak, ampak se spreminja in dopolnjuje. Na različici portala v italijanskem in madžarskem jeziku je objavljenih 99 prevedenih opisov storitev. Pristojno ministrstvo si posebej prizadeva, da bi bilo objavljenih tudi čim več elektronskih obrazcev v italijanskem in madžarskem jeziku.¹³

¹² Več informacij na spletni povezavi Pravno inf. Centra na povezavi:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=DEKL32>

¹³ Več informacij na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti na povezavi:

http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/Nacrt_ukrepov.pdf, stran 18 in 19.

DRUGI DEL

Odgovori na vprašanja, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje:

- 1. Prednostno sprejeti potrebne ukrepe za zagotovitev učinkovitih pravnih sredstev za morebitne žrtve diskriminacije; okrepiti dejavnosti za ozaveščanje o vprašanih v zvezi z diskriminacijo v družbi, vključno s sodstvom in agencijami za kazenski pregon.**

Republika Slovenija si prek pristojnega ministrstva zelo prizadeva za ozaveščanje glede te problematike v pravosodju. Center za izobraževanje v pravosodju je letos na temo sovražnega govora organiziral sekcijo v civilnopravni sodniški šoli ter na temo sovražnega govora in rasne nediskriminacije tudi sekcijo v šoli evropskega prava. Glede dvojezičnosti se jeseni načrtuje izvedba pravnoterminoloških seminarjev za italijanski in madžarski jezik za sodnike in sodno osebje z dvojezičnih območij.

Postopki odkrivanja in dosledno ukrepanje ob primerih diskriminacije in ozaveščanje glede diskriminacije sodijo med pomembne naloge policije, ki so zajete tako v letnem načrtu dela policije kot v Srednjeročnem načrtu dela in razvoja policije za leto 2013–2017, v Resoluciji o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016 in v drugih strateških dokumentih. Z namenom ozaveščanja o diskriminaciji je Policijska akademija sprejela program usposabljanja FA012 – Zavedanje stereotipov, obvladovanje predsodkov ter preprečevanje diskriminacije v multikulturni skupnosti, ki ga je leta 2009 potrdil programski svet Policijske akademije in je namenjen pridobitvi ustreznega znanja za prepoznavanje in razumevanje različnih oblik diskriminacije. Delavci Policije se usposobijo za ustrezno odzivanje v stikih z »drugačnimi«, odrinjenimi na rob družbe, socialno izključenimi zaradi njihovega porekla, vrednot, načina življenja, usmerjenosti (spolne, verske, politične ipd.) in osebnostnih lastnosti. Udeleženci usposabljanja spoznajo družbene stereotipe in predsodke, ki so lahko podlaga za diskriminacijo; spoznajo in razumejo vlogo in pomen deklaracij in konvencij o človekovih pravicah; spoznajo različne pristope policij držav EU pri preprečevanju diskriminacije; ozavešajo lastne predsodke in nujnost njihovega obvladovanja pri policijskem delu; spoznajo oblike diskriminacije, ukrepe in možnosti za njihovo odpravljanje v Sloveniji; razvijajo empatijo do »drugačnih«, marginaliziranih in socialno izključenih ter razumejo pomembnost dialoga za vzpostavljanje partnerstva na področju varnosti s predstavniki skupnosti, ki so zaradi diskriminacije potencialno ogroženi.

Ta usposabljanja Policijska akademija od leta 2009 izvaja za policiste, od leta 2013 naprej pa tudi za druge javne uslužbenke, ki se v okviru svojega delovanja in pristojnosti srečujejo s pripadniki romske skupnosti, pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti ter pripadniki drugih manjšinskih etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji. Usposabljanja policistov in javnih uslužbencev so vključena v letni načrt dela Policije in so bila predlagana tudi kot ukrepi, ki bodo vključeni v pripravo novega programskega dokumenta za Rome.

Republika Slovenija si prek pristojnega ministrstva in posebnega sklada prizadeva, da se vsi postopki dodeljevanja sredstev izvajajo v skladu z veljavno zakonodajo, ki zagotavlja zadostna pravna sredstva. Posebni ukrepi (javni razpisi), namenjeni

različnim manjšinskim etničnim skupnostim, občutno prispevajo k ozaveščanju javnosti o njihovi kulturi, kar prispeva k boju proti diskriminaciji.

Dne 24. 5. 2016 je začel veljati Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. [33/16](#)), ki celostno ureja področje varstva pred diskriminacijo ter daje podlago za ustanovitev in delovanje zagovornika oziroma zagovornice načela enakosti kot samostojnega in specializiranega državnega organa za boj proti diskriminaciji.

Bistveni deli novega zakona so:

- opredelitev osebnih okoliščin (spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteto, spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katera koli druga osebna okoliščina) in področij družbenega življenja, na katerih je zagotovljeno enako obravnavanje oseb oziroma prepoved diskriminacije (zlasti na področjih dela in zaposlovanja, vzgoje, izobraževanja, usposabljanja, dostopa do dobrin in storitev, socialne zaščite in socialnih ugodnosti);
- opredelitev diskriminatornih ravnanj (posredna in neposredna diskriminacija, nadlegovanje in spolno nadlegovanje, navodila za diskriminacijo, pozivanje k diskriminaciji, viktimizacija) in opredelitev hujših oblik diskriminacije (večkratna in množična diskriminacija, dolgotrajna oziroma ponavljajoča, diskriminacija s težko popravljivimi posledicami);
- določitev sankcij v primerih kršitev prepovedi diskriminacije;
- določitev nosilcev nalog in pristojnosti za spodbujanje in uresničevanje enakega obravnavanja;
- opredelitev inšpekcijskih pristojnosti zagovornika in s tem zagotovitev ustreznega varstva pred diskriminacijo, upoštevajoč zahteve evropskih direktiv;
- opredelitev možnosti sodelovanja nevladnih organizacij in zagovornika v sodnih in upravnih postopkih, ki bo prispevalo k večji učinkovitosti v praksi.

Zakon na novo ureja tudi vzpostavitev in status zagovornika oziroma zagovornice načela enakosti; med temeljne naloge organa se uvrščajo:

- zagotavljanje neodvisne pomoči žrtvam diskriminacije s svetovanjem in nudenjem pravne pomoči ter sodelovanjem v sodnih postopkih,
- opravljanje nalog inšpekcijskega nadzora v skladu z določbami zakona,
- opravljanje neodvisnih študij, raziskav, analiz, spremljanje stanja,
- objavljanje neodvisnih poročil in sestavljanje priporočil, vključno s predlogi posebnih ukrepov,
- ozaveščanje splošne javnosti,
- izmenjava razpoložljivih informacij z ustreznimi organi EU.

- 2. Zagotoviti možnost vključevanja predstavnikov romske skupnosti v javno življenje na lokalni ravni v vseh občinah, kjer živijo v velikem številu; sprejeti nadaljnje ukrepe za zagotavljanje potrebne podpore izvoljenim romskim svetnikom, vključno z ustreznim usposabljanjem, da bodo uspešno opravljali svoje naloge; zagotoviti, da so v Svetu romske skupnosti**

Republike Slovenije ustrezno zastopane različne skupine znotraj romske skupnosti.

Izkušnje pri delovanju s pripadniki romske skupnosti so pokazale, da prizadevanja državnih organov in občin niso dovolj uspešna, če Romi v te dejavnosti niso tudi sami aktivno vključeni.

V zvezi z vključevanjem pripadnikov romske skupnosti v upravljanje javnih zadev na lokalni ravni je treba poudariti, da imajo pripadniki romske skupnosti poleg splošne volilne pravice, ki jim pripada kot slovenskim državljanom, v dvajsetih občinah, kjer so zgodovinsko prisotni, pri lokalnih volitvah še posebno volilno pravico, ki jim omogoča, da sami izvolijo svojega predstavnika v občinski svet. V nekaterih drugih občinah, kjer Romi nimajo svojega predstavnika v občinskem svetu, pa so občine ustanovile posebna občinska delovna telesa za spremljanje položaja romske skupnosti, v sklopu katerih lahko Romi sodelujejo z občino in dajejo svoje pobude in predloge.

Vlada RS je ob obravnavi Četrtega poročila o položaju romske skupnosti v Sloveniji (28. 8. 2015) obravnavala izvedene aktivnosti na državni in lokalni ravni (za preteklo leto) za izboljšanje položaja romske skupnosti ter ugotovitve in predloge za prihodnje ukrepanje na tem področju. Vlada je sicer ugotovila počasne, a pozitivne premike na vseh področjih, ki so opredeljena tako v ZRomS-1 kot v NPUR 2010–2015 (Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2010–2015). Vlada se zaveda, da bodo večji učinki vidni šele po daljšem času, saj gre predvsem na področju socialnega vključevanja za celovit in dolgotrajen proces, ki ga je treba izvajati sistematično in dolgoročno v korist tako romske skupnosti kot tudi drugega prebivalstva. Takšen proces zahteva tesno in konstruktivno partnerstvo vseh angažiranih akterjev, tako državnih kot lokalnih, predvsem pa tudi Romov, saj bodo brez njihovega sodelovanja vsi ukrepi zaman. V letu 2015 se zaključi NPUR 2010–2015, zato je zdaj primeren čas za razmislek o preteklih izkušnjah, potrebah pripadnikov romske skupnosti in najučinkovitejših načinih za doseganje ciljev, ki si jih bo zastavil novi nacionalni program za naslednje petletno obdobje. Področja, na katera bo novi nacionalni program moral še posebej opozoriti, so področja nestrpnosti do Romov in sovražni govor, odpravljanje predsodkov do Romov in razbijanje stereotipov o Romih v medijih in družbi nasploh ter krepitev dialoga in sodelovanja med pristojnimi državnimi in lokalnimi organi, romsko skupnostjo in različnimi organizacijami civilne družbe. Prek iskanja stičišč in izmenjave izkušenj bo treba oblikovati ukrepe, ki bodo dejansko izboljšali položaj romske skupnosti in marsikje tudi kakovost življenja vseh prebivalcev v lokalnem okolju.

Romi imajo svoja predstavništva v mestnih ali občinskih svetih, ki jih določa zakon, ki ureja področje lokalne samouprave. Tudi Zakon o romski skupnosti (Ur. list RS, št. 33/2007) vsebuje določbe, s katerimi država zagotavlja uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti na področju soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na Rome. V občinah, v katerih v skladu z Zakonom o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. [94/07](#) – uradno prečiščeno besedilo, [76/08](#), [79/09](#), [51/10](#), [40/12](#) – ZUJF in [14/15](#) – ZUUJFO) izvolijo predstavnika romske skupnosti v mestni oziroma občinski svet, nato v občinskem svetu ustanovijo posebno delovno telo za spremljanje položaja romske

skupnosti. V letu 2002 je bilo ustanovljeno združenje Forum romskih svetnikov z namenom povečanja političnega delovanja Romov v Republiki Sloveniji. V mandatnem obdobju 2010–2014 so imeli Romi svojega predstavnika v občinskih svetih občin Beltinci, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovnik, Grosuplje, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogašovci, Semič, Šentjernej, Tišina, Trebnje in Turnišče.

Redne lokalne volitve v predstavniške organe samoupravnih lokalnih skupnosti (občin) so potekale 5. 10. 2014. Na podlagi 39. člena Zakona o lokalni samoupravi (ZLS) so hkrati potekale tudi redne volitve predstavnikov romske skupnosti v občinske svete občin. Od 20 občin, ki morajo v skladu z ZLS zagotoviti enega predstavnika romske skupnosti v občinskem svetu, je 5. 10. 2014 volitve izvedlo 19 občin. Občina Grosuplje tudi na tokratnih volitvah romski skupnosti ni zagotovila pravice do enega predstavnika v občinskem svetu, saj ni imenovala volilnih organov za izvedbo rednih volitev, zato je tudi tokrat Državna volilna komisija na podlagi določb 39. člena ZLS izvedla volitve namesto občine. Volitve so potekale 12. 4. 2015. Na rednih volitvah predstavnikov romske skupnosti v občinske svete občin oktobra 2014 je kandidiralo 28 kandidatk oziroma kandidatov (6 žensk in 22 moških), izvoljenih pa je bilo 19 predstavnic oziroma predstavnikov romske skupnosti v občinske svete občin, in sicer 5 žensk in 14 moških.

Dne 14. 9. 2014 se je začel uporabljati novi Zakon o evidenci volilne pravice (Uradni list RS št. 98/2013 – v nadaljevanju Z EVP-2). Zakon je prinesel tudi spremembe v zvezi z evidentiranjem volilne pravice državljanov Republike Slovenije, pripadnikov romske skupnosti, ki vplivajo na izvrševanje njihove posebne volilne pravice, ki jo določa 7. člen Zakona o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. [94/07](#) – uradno prečiščeno besedilo, [45/08](#) in [83/12](#)).

Ministrstvo za notranje zadeve je Svet romske skupnosti Republike Slovenije (ki je bil v letu 2013 vključen v pripravo zakonodaje) in vse občine, v katerih imajo volilno pravico pripadniki romske skupnosti, seznanilo z novostmi zakona.

Na podlagi Zakona o romski skupnosti (ZRomS-1) je bil 20. 6. 2007 ustanovljen [Svet romske skupnosti Republike Slovenije](#). Naloge sveta, ki so okvirno določene že z zakonom, so: obravnavanje vprašanj, ki se nanašajo na interese, položaj in pravice romske skupnosti; dajanje predlogov in pobud pristojnim organom; spodbujanje dejavnosti za ohranjanje romskega jezika in kulture; spodbujanje in organiziranje kulturne, informativne, založniške in druge dejavnosti, pomembne za razvoj romske skupnosti; razvoj in ohranjanje stikov z romskimi organizacijami v drugih državah, ki zastopajo interese romske skupnosti v razmerju do državnih organov. Svet romske skupnosti RS je oseba javnega prava. Sestavlja ga 21 članov, od tega 14 predstavnikov Zveze Romov Slovenije in 7 predstavnikov romskih skupnosti v mestnih/občinskih svetih tistih samoupravnih lokalnih skupnosti, ki jih določa zakon, ki ureja področje lokalne samouprave.

Podrobneje so delovanje sveta in njegove naloge opredeljene s Poslovnikom Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 94/2007).

ZRomS-1 tudi določa, da lahko svet daje Državnemu zboru RS, Državnemu svetu RS, Vladi RS, drugim državnim organom, nosilcem javnih pooblastil in organom samoupravne lokalne skupnosti predloge, pobude in mnenja v zadevah iz svoje

pristojnosti, ti organi pa morajo pridobiti predhodno mnenje sveta, kadar sprejemajo ali izdajajo predpise in druge splošne pravne akte, ki se nanašajo na položaj romske skupnosti.

V okviru projekta »Romano kher – Romska hiša«, katerega nosilec je bila Razvojna agencija Mura, partner v projektu pa tudi Forum romskih svetnikov Slovenije, ki se je izvajal med letoma 2011 in 2014, je potekalo usposabljanje za Rome, ki si želijo najti zaposlitev. Cilj projekta je bil opogumiti Rome, izboljšati njihovo samopodobo in jih opremiti z znanji za uspešen vstop na trg dela. Pri tem je bil uporabljen pristop individualne pomoči, ki se je v preteklosti izkazal za najuspešnejšo metodo. Vzpostavljen je bil profil t. i. »zaposlitvenega agenta«, ki je Romom zagotavljal informacije, potrebne za vstop na trg dela, pomoč pri iskanju potencialnih delodajalcev, obenem pa tudi stik delodajalcev s to ciljno skupino. Hkrati so bile v okviru projekta izvedene delavnice za usposabljanje romskih svetnikov, saj je za enakost možnosti na trgu dela ključno zastopanje romskih interesov in sodelovanje na politični ravni. Tako se je oblikovala mreža med romskimi svetniki, kar je pripomoglo k izmenjavi znanj in izkušenj. Tretji del projekta se je nanašal na vzpostavitev romske akademske mreže, ki je omogočila povezavo med študenti Univerze v Ljubljani ter romskimi predstavniki in aktivisti za dvig socialnega kapitala romskih predstavnikov.

V projekt se je v štirih letih aktivno vključilo 56 Romov, ki so bili deležni usposabljanja, ustvarjenih pa je bilo 19 delovnih mest, in sicer 5 neposredno v okviru »romske razvojne agencije«, v kateri je bila omogočena zaposlitev Romom, ki so prispevali ideje, inovacije in projekte v korist romski skupnosti, posredno pa je projekt ustvaril še 14 zaposlitev za ciljno skupino Romov, ki so se zaposlili pri drugih delodajalcih. Projekt je delno s svojimi aktivnostmi nudil celovito podporo za vključevanje, ustvarjanje novih možnosti za dostop do zaposlitve in zaposlovanje Romov ter se pri tem z individualnim pristopom izkazal za precej uspešnega. Ta pristop sicer ne pomeni nove oblike vključevanja ranljivih ciljnih skupin na trg dela, je pa eden tistih, ki se je v preteklosti že izkazal kot dobra praksa, zato ga je izvajalec skušal razširiti in intenzivneje izvajati.

3. Zagotoviti učinkovito vključevanje predstavnikov narodnih manjšin v razprave o vseh upravnih spremembah, ki bi lahko vplivale na varstvo narodnih manjšin; prednostno sprejeti ukrepe, ki bodo zagotovili, da se ne bo zmanjšalo varstvo pripadnikov narodnih manjšin kot posledica ustanovitve občine Ankaran.

Republika Slovenija je v **Temeljni ustavni listini o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije** (Uradni list RS, št. 1-4/91-I) k Ustavi RS v III. poglavju opredelila: «Italijanski in madžarski narodni skupnosti v Republiki Sloveniji in njunim pripadnikom so zagotovljene vse pravice iz ustave Republike Slovenije in mednarodnih pogodb».

Ustava RS:

5. člen

«Država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine. Varuje in zagotavlja pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti. ...»

11. člen

– »Uradni jezik v Sloveniji je slovenščina. Na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina«.

61. člen

– pravica do izražanja narodne pripadnosti

62.

člen

– pravica do uporabe svojega jezika in pisave

64.

člen

(posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti):

- pravica do svobodne uporabe narodnih simbolov;
- za ohranjanje svoje narodne identitete lahko pripadniki te skupnosti ustanavljajo organizacije, razvijajo gospodarske, kulturne in znanstvenoraziskovalne dejavnosti ter dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva;
- pravica do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku ter do oblikovanja in izvajanja teh dejavnosti (zakon določa območja, na katerih je dvojezično šolstvo obvezno);
- pravica do gojitve odnosov s svojim matičnim narodom;
- pravica do ustanovitve samoupravne skupnosti za uresničevanje svojih pravic;
- pravica do neposredne zastopanosti v predstavniških organih lokalne samouprave in državnem zboru;
- pravice so zagotovljene ne glede na število pripadnikov.

Ustava RS v petem odstavku 64. člena določa, da »zakoni, drugi predpisi in splošni akti, ki zadevajo uresničevanje v ustavi določenih pravic in položaja zgolj narodnih skupnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodne skupnosti«; na podlagi ustavnega določila pa nadalje Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih (Uradni list RS, št. 65/94) v drugem odstavku 15. člena določa, da »kadar državni organi odločajo o zadevah, ki se nanašajo na položaj pripadnikov narodnih skupnosti, morajo predhodno pridobiti mnenje samoupravnih narodnih skupnosti«.

80.

člen

(sestava in volitve)

»Državni zbor sestavljajo poslanci državljanov Slovenije in šteje 90 poslancev. Poslanci se volijo s splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem. V državni zbor se vedno izvoli po en poslanec italijanske in madžarske narodne skupnosti.

Volilni sistem ureja zakon, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev.

Poslanci, razen poslancev narodnih skupnosti, se volijo po načelu sorazmernega predstavnštva ob štiriodstotnem volilnem pragu za vstop v Državni zbor, pri čemer imajo volivci odločilen vpliv na dodelitev mandatov kandidatom«.

3. Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih (Uradni list RS, št. 65/94)

1. člen določa:

»Za uresničevanje posebnih pravic, ki jih zagotavlja ustava Republike Slovenije, za uveljavljanje svojih potreb in interesov in za organizirano sodelovanje pri javnih zadevah, ustanovijo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti na območjih, kjer avtohtono živijo, samoupravne narodne skupnosti«; s tem je dodatno operacionalizirano uresničevanje ustavno določenih pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti.

Pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti so nekatere pravice zagotovljene tudi izven narodnostno mešanega območja (vpis v posebni volilni imenik za izvolitev poslanca v Državni zbor RS, pravica do učenja jezika izven območja pod določenimi pogoji).

Predstavniki italijanske skupnosti so z enim predstavnikom zastopani tudi v Svetu nacionalne RTV Slovenija. Poleg tega Svet RTV Slovenija imenuje tudi programske svete za narodnostni program, v katerih sta dve tretjini članov izmed pripadnikov obeh narodnih skupnosti. Enako velja tudi za predstavnike madžarske narodne skupnosti.

Poleg tega je njihov položaj opredeljen še v več kakor 90 področnih zakonih, drugih predpisih, odlokih in statutih občin na narodnostno mešanih območjih, v drugih pravnih aktih, meddržavnih pogodbah ali sporazumih ter mednarodnih konvencijah, ki jih je ratificirala Republika Slovenija.¹⁴

Republika Slovenija si prek pristojnega ministrstva prizadeva, da tako kot tri obalne občine Koper, Izola in Piran tudi četrta obalna občina Ankaran zagotavlja italijanski narodni skupnosti položaj in razmere za delovanje na najmanj takšni ravni, kot jo ima skupnost Italijanov v drugih treh občinah.

Občina Ankaran je bila ustanovljena 9. junija 2011 z odločitvijo Ustavnega sodišča RS, ki je odločilo, da se ustanovi občina Ankaran, pri čemer se prve volitve v organe te občine izvedejo v okviru rednih lokalnih volitev leta 2014.¹⁵

¹⁴ Objavljeno na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti, Ustavno-pravni položaj italijanske in madžarske narodne skupnosti na povezavi:

http://www.un.gov.si/si/manjsine/italijanska_narodna_skupnost/ustavno_pravni_položaj/

¹⁵ Pravice italijanske manjšine se z ustanovitvijo občine Ankaran niso zmanjšale. Občina Ankaran vključuje naselje Ankaran, ki je bil že prej del narodno mešanega območja, in tudi 4. člen (avtohtona italijanska narodna skupnost) statuta nove občine Ankaran določa: (1) Območje občine Ankaran je narodnostno mešano območje slovenske in italijanske narodne skupnosti. (2) Občina v skladu z ustavo, zakonom in tem statutom zagotavlja občanom – pripadnikom avtohtone italijanske narodne skupnosti takšen položaj, ki jim omogoča ohraniti in uveljaviti svojo narodno identiteto. (3) Ta statut določa način uresničevanja posebnih pravic avtohtone italijanske narodne skupnosti v občini.

Tako mora biti v vsaki od navedenih štirih obalnih občin, kjer živijo Italijani avtohtono, po veljavnih statutih eden od podžupanov pripadnik italijanske narodne skupnosti. Pripadniki italijanske narodne skupnosti imajo v občinskem svetu tudi svetnike, ki jih izvolijo sami. V občini Ankaran je osem svetnikov izvoljenih na podlagi splošne volilne pravice in ena svetnica, pripadnica italijanske narodne skupnosti, izvoljena na podlagi posebne volilne pravice.

Glede evropskih integracijskih procesov pa lahko občina Ankaran, ki obmorsko meji na sosednjo Italijansko republiko, pomembno prispeva k dvigu medkulturnega dialoga in večjezičnosti (plurilingvizem).

V skladu s pravnim redom Republike Slovenije je [italijanska narodna skupnost](#) v Sloveniji organizirana v Obalno samoupravno skupnost italijanske narodnosti. To je krovna organizacija in kot taka sogovornik državnih organov za območje občin Koper, Izola in Piran ter Ankaran, kjer Italijani živijo avtohtono. Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti je oseba javnega prava.

Ne glede na dobro urejen položaj pa je namera oblasti, da še izboljša raven varovanja pravic v občinah, v katerih živijo predstavniki narodnih manjšin. Posebej so obalne občine (Slovenska Istra) že v preteklosti zelo aktivno začele zagotavljati dvojezičnost in druge pravice, medtem ko se občine v severovzhodnem delu Slovenije (Prekmurje) počasi približujejo temu standardu.

V postopku za ustanovitev občine Ankaran je bilo pridobljeno tudi mnenje Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti in mnenje Samoupravne skupnosti italijanske narodnosti Koper ter drugih z zakonom določenih organov. Ustanovitev občine pa je temeljila predvsem na pozitivni referendumski volji volivcev na območju, na katerem je bila občina ustanovljena.

Odgovori na nadaljnja priporočila:

- 4. Nadaljevati z učinkovitimi ukrepi za izboljšanje bivalnih razmer Romov. Nadaljevati s prizadevanji za reševanje težav romskih učencev v izobraževalnem sistemu. Odločno zavračati in sankcionirati kakršno koli obliko diskriminacije Romov na teh področjih.**

Republika Slovenija pojasnjuje, da so romska naselja v Sloveniji poseben prostorski, socialni in kulturni pojav, saj Romi praviloma živijo na obrobju naseljenih območij, kar je posledica zgodovinskega naseljevanja Romov v Sloveniji, v času prehoda Romov iz nomadskega ali polnomadskega načina življenja v stalno naselitev, pa tudi nesprijemanja s strani večinskega prebivalstva, saj so se prav iz teh razlogov naseljevali strnjeno na območja, kjer so jim takratne oblasti to dopuščale. Naselja so nastajala postopoma in stihijsko. Zaradi teh posebnih okoliščin nastanka se romska naselja po lokaciji, tlorisni zasnovi, strukturi zgradb, arhitekturnih značilnostih in infrastrukturni opremljenosti ločijo od drugih naselij slovenske naselbinske mreže. Izbira lokacije in razmestitev prvih bivališč, upoštevajoč primerjalno analizo strukture in topografskih značilnosti romskih naselij, kaže na naslednje skupne lastnosti:

- ločena lokacija romskega naselja od drugih naselij (na razdalji do 3 km, ki še omogoča peš dostop do potrebnih dobrin oskrbe, obenem pa omogoča tudi določeno zasebnost);
- »naslonjenost« romskega naselja na gozdne površine (gozd je bil nekakšen varen hrbet, pa tudi vir surovin in sence oziroma prijetnega počutja);
- postavljanje »pregrad« do okolice (kupi surovin, smeti, vodni kanali (naravni in umetni), pas grmovja ali gozda, močvirni in nenaseljeni predel), kar kaže na zaprtost romskih naselij¹⁶.

Značilnost večine romskih naselij je predvsem v tem, da Romi največkrat niso lastniki ne zemljišč in ne objektov, ampak so lastniki zemljišč občina, država ali posamezniki. Tudi objekti v romskih naseljih so največkrat nezakoniti in niso priključeni na gospodarsko javno infrastrukturo. Romska naselja predstavljajo v Sloveniji v primerjavi z okrog 6000 statističnimi naselji slaba 2 %, Romi (ocenjeno je število 10.000 pripadnikov romske skupnosti) pa predstavljajo 0,5 % celotnega prebivalstva države. Na vladni ravni so prizadevanja za izboljšanje teh razmer usmerjena predvsem v pozitivne ukrepe, v izvajanje katerih morajo biti vključeni tako država in lokalna skupnost kot tudi Romi sami. Cilj vladnih ukrepov je spodbuditi ureditev in izboljšanje življenjskih razmer Romov in stremeti k oblikovanju sistematičnih in dolgoročnih rešitev. To področje je bilo kot prednostno vključeno že v Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2010–2015 (v nadaljnjem besedilu: NPUR 2010–2015) in ostaja eno od prednostnih področij v novem programskem dokumentu za Rome, ki je v pripravi.

Prednostni cilj NPUR 2010–2015 je bil ureditev bivanjskih razmer romskega prebivalstva, ministrstvo, pristojno za okolje in prostor, pa je navedeno med nosilci prednostnih prostorskih ukrepov, in sicer za dva ukrepa:

- ukrep 4.1.2.1 Priprava celovitega strateškega okvira kot podlage za konkretne programe in projekte urejanja romskih naselij. Opredelitev območij romskih naselij in njihove sanacije v okviru postopka priprave občinskega prostorskega načrta (OPN) (legalizacija romskih naselij) in
- ukrep 4.1.2.2 Uresničevanje nakazanih rešitev, ciljev in nalog, ki jih je pripravila strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naselij v okviru priprave občinskih podrobnih prostorskih načrtov (OPPN) za posamezna romska naselja.

Ukrepe je pristojno ministrstvo v celoti izvedlo.

Posebna strokovna skupina za reševanje prostorske problematike je za ukrep 4.1.2.1 pripravila elaborat Prostorski problemi romskih naselij v Sloveniji, ki je podlaga za konkretne programe in projekte urejanja romskih naselij, saj poleg analitičnega dela obsega tudi delovne scenarije razvoja romskih naselij. Ključna je temeljna usmeritev k zadržanju obstoječih lokacij romskih naselij in vzpostavitve njihove legalnosti do stopnje, ki omogoča postopno sanacijo in investicije prek občinskih, regionalnih,

¹⁶ Več o tem glej v: Jernej ZUPANČIČ, elaborat Koncept modernizacije romskih naselij, Ljubljana, november 2011, dostopen na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti na povezavi: http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/KONCEPT_MODERNIZACIJE_ROMSKIH_NASELJI_V_SLOVENIJI.pdf

državnih ali/in mednarodnih razpisov/projektov. Tako usmeritev je potrdila tudi Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti.

Cilj ukrepa 4.1.2.2 pa je bilo celovito urbanistično urejanje romskih naselij ob sodelovanju romskega in okoliškega prebivalstva ter posledično izboljšanje bivalnih razmer romskega prebivalstva. Pristojno ministrstvo je v okviru dela strokovne skupine za reševanje prostorske problematike pripravilo Koncept modernizacije romskih naselij, v katerem je kot cilj reševanja prostorske problematike romskih naselij opredeljena celovita vključenost Romov v slovensko družbo, tj. postopno formalno, infrastrukturno in socialno vključevanje romskih naselij v slovenski naselbinski sistem ob vzporedno potekajoči sanaciji teh območij. Ta proces lahko uspešno poteka le ob partnerstvu občin, Romov in državnih institucij, v katerem mora vsak od akterjev izpolniti obveznosti iz svojih pristojnosti. Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti je izdelani koncept reševanja prostorske problematike romskih naselij potrdila in dodatno sprejela sklep, da navedeni koncept postane smernica za nadaljnje delo vseh pristojnih državnih organov, občin in drugih institucij.

Eden od načrtovanih načinov uresničevanja Koncepta modernizacije romskih naselij je tudi izvedba javnega razpisa za sofinanciranje občin pri izdelavi strokovnih podlag v postopkih priprave OPPN za urejanje romskih naselij. Ministrstvo je načrtovalo izvedbo javnega razpisa za sofinanciranje občin pri izdelavi strokovnih podlag v postopkih priprave OPPN za urejanje romskih naselij. Pogoj za uspešnost predvidenega javnega razpisa je bila izvedba ukrepa 4.1.2.1 NPU za Rome 2010–2015 glede na dinamiko sprejemanja OPN v občinah z romskih prebivalstvom. Zato je izvedba javnega razpisa smiselna le, če bo večina občin z romskim prebivalstvom že sprejela OPN, kar pomeni, da je ukrep 4.1.2.1 NPU za Rome 2010–2015 večinoma izveden.

Zaradi vsega navedenega in glede na zmanjšana finančna sredstva se je pristojno ministrstvo odločilo, da javnega razpisa za sofinanciranje občin pri izdelavi strokovnih podlag v postopkih OPPN za urejanje romskih naselij ne bo izvedlo. Navedeno dodatno pojasnjuje, da je urejanje romskih naselij zapletena naloga, zato je pristojno ministrstvo 8. 10. 2010 in 1. 3. 2011 organiziralo poseben seminar s področij prostorskega načrtovanja, komunalnega opremljanja zemljišč, graditve in stanovanj, vse s poudarki iz veljavne zakonodaje o urejanju položaja romskih naselij. Na seminar so bili poleg zaposlenih v občinskih upravah občin, kjer živi romsko prebivalstvo, vabljeni tudi romski svetniki, saj je ključno, da so z možnostmi urejanja romskih naselij seznanjeni tudi pripadniki romske skupnosti. Zbirka predavanj je bila po opravljenih seminarjih poslana vsem romskim svetnikom in predstavnikom občinskih uprav občin, kjer živi romsko prebivalstvo, ne glede na to, ali so se seminarja udeležili ali ne.

Zagotovitev izvajanja izvirnih pristojnosti občin na področju prostorskega načrtovanja (vključevanje romskih naselij v naselbinski sistem države) po oceni pristojnega ministrstva še ne pomeni tudi izboljšanja bivanjskih razmer Romov v teh naseljih, zato je nujni predpogoj za dolgoročno ureditev bivalnih razmer celovit način reševanja bivanjskih razmer Romov, npr. vzporedni ukrepi predvsem na področju izobraževanja in zaposlovanja Romov.

Pristojno ministrstvo aktivno sodeluje tudi v medresorskem delovnem telesu pri Vladi Republike Slovenije – Komisiji Vlade RS za zaščito romske skupnosti. Komisiji so

predlagali, da za večjo učinkovitost ukrepov, namenjenih izboljšanju položaja narodne skupnosti, zlasti

- v okviru svojih nalog (določenih s Poslovnikom o delu komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti) uresničuje partnerstvo občin, Romov in državnih institucij in s tem pripomore k celovitim in usklajenim rešitvam za uspešnejše reševanje romske problematike;
- pri oblikovanju načinov za reševanje romske problematike zagotovi aktivno in odgovorno vlogo pripadnikov romske skupnosti.

Pristojno ministrstvo aktivno sodeluje tudi v procesu priprave novega državnega programa ukrepov za naslednje petletno obdobje (2016–2021), ki je v pripravi.

Upoštevač usmeritve Evropske komisije in še vedno aktualne izzive na področju vključitve romskih naselij v poselitveni sistem Slovenije pristojno ministrstvo aktivno sodeluje pri oblikovanju ukrepov, ki bodo v skladu z že potrjenim konceptom reševanja bivanjskih razmer pripadnikov romske skupnosti namenjeni izboljšanju bivanjskih razmer Romov. Ukrepe bodo morale izvajati tako državne institucije kot tudi občine, vsaka na področju svojih pristojnosti. Ministrstvo bo v okviru svojih pristojnosti na področju prostora, graditve in stanovanj tudi v prihodnje spremljalo aktivnosti občin pri urejanju romskih naselij.

Urejanje romskih naselij je po mnenju pristojnega ministrstva dolgotrajen proces, za uspeh pa je nujno potrebna ustrezna vključenost Romov v lokalnem okolju. Glede na različno pripravljenost Romov za izboljšanje bivanjskih razmer v njihovih naseljih si pristojno ministrstvo prizadeva za jasnejšo opredelitev ukrepov v novem programskem obdobju, ki jih bodo izvajali tudi sami pripadniki romske skupnosti.

Pristojno ministrstvo aktivno sodeluje tudi pri urejanju vprašanj glede urejanja prostora pri posameznih občinskih prostorskih načrtih in tesno sodeluje z občinami, tudi kadar gre za odprta vprašanja umeščanja objektov v prostor.

Ukrepi iz NPUR 2010–2015 na tem področju so se izvajali v skladu z razpoložljivimi proračunskimi sredstvi. Zagotovljena so bila sredstva za sofinanciranje občinskih investicij v gradnjo osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih. Takšne investicije je država sofinancirala tudi pred letom 2010. Prav tako je bil za leti 2016 in 2017 že po izteku veljavnosti NPUR 2010–2015 izveden javni razpis v višini milijon EUR za vsako leto. V skladu z veljavnim zakonom, ki ureja področje spodbujanja skladnega regionalnega razvoja, bo takšno sofinanciranje občin, ki imajo romskega svetnika oziroma ustrezno delovno telo občinskega sveta za spremljanje položaja romske skupnosti, urejeno tudi v prihodnje.

Za rešitev vprašanj glede bivanjskih razmer Romov si prizadevajo različni državni organi Republike Slovenije.

Tako se ministrstvo, pristojno za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, na podlagi spremljanja dogajanja na terenu in komunikacije s predstavniki in pripadniki romske skupnosti redno seznanja z razmerami v romskih naseljih ter socialnimi razmerami pripadnic in pripadnikov romske skupnosti, ki živijo v njih, in se na ta način seznanja s problematičnostjo socialno-ekonomskega položaja Romov, še posebej na Dolenjskem. Z namenom izboljšanja ugotovljenih razmer v okviru projekta vzpostavitve večnamenskih romskih centrov načrtujejo vzpostavitev kar osmih (od skupaj enajstih takih centrov) na širšem območju Dolenjske. S tem se bodo na omenjenem območju odločilno okrepili obseg, prepoznavnost in ponudba vsebin,

ki bodo na voljo in v pomoč pripadnicam in pripadnikom romske skupnosti pri izboljševanju njihovih zaposlitvenih možnosti, osebnega razvoja in socialno-ekonomskega položaja. Načrtovane projektne aktivnosti obsegajo tudi krepitev sodelovanja s pripadniki večinskega prebivalstva (in njihovimi organizacijami) v lokalnem okolju, kar bo prispevalo h graditvi zaupanja in zmanjševanju stereotipov.

Vlada Republike Slovenije namerava prek pristojnih organov še okrepiti že doslej zgledno prakso učinkovitega sodelovanja s pripadniki romske skupnosti oziroma njihovimi organizacijami in predstavniki lokalnih oblasti pri pripravi osrednjih vsebin za izvajanje projektov, ki sodijo v pristojnost organov, odražajo njihove potrebe in želje ter so v skladu z državnimi načrti za izboljšanje splošnega družbenega položaja Romov v Sloveniji.

Glede odprtih vprašanj s področja vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji je treba omeniti, da pri vključevanju romščine v šolo še zmeraj ostaja problem standardizacije romskega jezika.

Z namenom izboljšanja stanja je pristojno ministrstvo 6. in 7. julija 2015 v sodelovanju z Evropskim centrom za moderne jezike, ki v okviru Sveta Evrope deluje v Gradcu v Avstriji, izvedlo dvodnevni seminar z naslovom **»Romski jezik kot evropski manjšinski jezik«**. Seminar je potekal v okviru projekta QualiRom.

QualiRom je projekt o kakovostnem izobraževanju v romščini za Evropo, ki se je izvajal v letih 2011–2013, financirala pa ga je Evropska komisija. V sklopu projekta so posebno pozornost namenili obširni uporabi okvirnega učnega načrta za romščino in dveh modelov evropskega jezikovnega listovnika, dvigu ravni pismenosti v romskem jeziku ter usposabljanju učiteljev za poučevanje romščine. Zavzemali so se za promocijo vključevanja romščine v vzgojno-izobraževalni sistem, večjo vključenost govorcev romskega jezika v vzgojno-izobraževalni sistem z namenom dviga izobrazbene ravni romskih otrok, samozavesti govorcev romščine, emancipacijo pripadnikov romske skupnosti in promocijo enakih možnosti. Izdani so bili številni didaktični pripomočki za poučevanje in učenje romščine, ki so dostopni v šestih romskih dialektih, in sicer od težavnostne stopnje A1 do B2. Didaktični pripomočki, ki so nastali v sklopu projekta QualiRom, so največji vir za poučevanje in učenje romskega jezika, saj temeljijo na evropskih standardih. Več informacij o projektu je na spletni strani <http://qualirom.uni-graz.at>

Cilji usposabljanja so bili:

- pridobiti osnovno znanje o romskem jeziku kot evropskem manjšinskem jeziku (zgodovina in struktura jezika, sociolingvistika, dialektologija);
- pridobiti osnovno znanje o značilnostih romskih dialektov v Sloveniji;
- pridobiti osnovno znanje o načinih uvedbe romskega jezika kot manjšinskega jezika v vzgojno-izobraževalni sistem;
- predstaviti cilje in rezultate projekta QualiRom;
- ozaveščati o položaju in pomenu romskega jezika.

Na usposabljanje so bili vabljeni romski pomočniki in njihovi mentorji na šolah, izvajalci učne pomoči, zainteresirani posamezni Romi, ki se zavzemajo za ohranjanje in širjenje romskega jezika, vzgojitelji in učitelji v vrtcih in šolah, kjer se dnevno

srečujejo s problematiko vključevanja Romov, predstavniki (različnih državnih organov in javnih zavodov s področja vzgoje in izobraževanja). Na podlagi usposabljanja se je povečalo zavedanje o pomenu romščine in dodani vrednosti poznavanja tega jezika, udeleženci so se seznanili z različnimi možnostmi glede uporabe romščine v okviru izobraževalnega sistema, izmenjale so se izkušnje in primeri dobrih praks. Pristojno ministrstvo ocenjuje, da je bilo usposabljanje še posebej koristno za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju, ki se pri svojem delu srečujejo z romskimi otroki in njihovimi starši. Na usposabljanju so imeli udeleženci možnost seznaniti se z uporabo didaktičnih pripomočkov, ki so v sklopu projekta QualiRom nastali za poučevanje in učenje romščine. Na področju vključevanja romskega jezika v vzgojno-učni proces primanjkuje dobro usposobljenih učiteljev in kakovostnih didaktičnih pripomočkov. Zato je bilo to usposabljanje pomemben korak v smeri, da se romski jezik v vzgoji in izobraževanju začne obravnavati kot prednost, in ne ovira.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je z namenom izboljšanja razmer in pogojev za enakopravno vključevanje romskih otrok v izobraževalni sistem s podporo sredstev iz evropskega socialnega sklada financiralo različne projekte, ki so se oziroma se osredotočajo na pomoč in spodbudo romskim otrokom tako v šolah in vrtcih kot tudi v romskih naseljih oziroma okoljih, kjer Romi živijo:

- 2010–2013: projekt »**Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti**«. Aktivnosti projekta so bile osredotočene zlasti na pomoč romskim učencem v okviru romskih izobraževalnih inkubatorjev, ki so bili vzpostavljeni v romskih naseljih; na spodbujanje predšolskih romskih otrok za vključevanje v vrtce in pomoč pri prehodu iz vrtca v šolo; na usposabljanje učiteljev in vzgojiteljev za delo z romskimi otroki idr. Več o projektu je navedeno na spletni strani <http://www.khetanes.si/>.
- September 2011–2014: projekt »**Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II**«. V okviru tega projekta so bili zaposleni romski pomočniki na 29 osnovnih šolah in v dveh vrtcih v JV in SV Sloveniji. Več o projektu je navedeno na spletni strani <http://www.projekt-uvrvi2.si/>.
- 2014–2015: projekt »**Skupaj do znanja – uresničevanje ciljev Strategije vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji**«. V okviru projekta so delo v 31 šolah in vrtcih opravljali romski pomočniki, ki so romskim otrokom pomagali pri premagovanju čustvenih in jezikovnih ovir, bili pa so tudi vezni člen med starši in šolo. Na 15 lokacijah se je izvajal program romskih izobraževalnih inkubatorjev, ki je vključeval učno pomoč romskim učencem in različne prostočasne aktivnosti tako za šolske kot predšolske otroke. V naselju Kerinov Grm je deloval pripravljalni vrtec, na različnih lokacijah po Sloveniji pa so bile za romske otroke organizirane tudi številne občolske dejavnosti v obliki učenja na prostem in strokovnih ekskurzij. Več o projektu je navedeno na spletni strani <http://skupajdoznanja.si/>.

- 2016–2021: projekt »Skupaj za znanje – izvajanje aktivnosti podpornih mehanizmov pridobivanja znanja za pripadnike romske skupnosti«. Namen projekta je razvoj podpornih mehanizmov pridobivanja znanja za pripadnike romske skupnosti z nadaljnjim razvojem mehanizmov na področjih predšolske vzgoje, vključevanja romskih staršev v izobraževalne aktivnosti, povezovanja izobraževalnih aktivnosti z aktivnostmi na drugih področjih (sociala, zaposlovanje, zdravje, kultura) in v skladu s tem nadgradnja romskih izobraževalnih inkubatorjev v večnamenske centre ter promocija znanja kot vrednote med pripadniki romske skupnosti. Projekt vključuje: 25 romskih pomočnikov v 31 osnovnih šolah in vrtcih, ki jih obiskujejo romski otroci v različnih slovenskih regijah; t. i. večnamenske centre v izbranih romskih naseljih z izvajalci učne pomoči, ustvarjalnih in športnih aktivnosti; posamezne domove Centra šolskih in občolskih dejavnosti (CŠOD), kjer zaposleni izvajajo različne občolske aktivnosti, namenjene romskim otrokom.

V zvezi z zagotavljanjem podpore kulturnim projektom ministrstvo, pristojno za kulturo, podpira tudi kulturne projekte romskih društev, ki vključujejo predstavitev romske kulture v vzgojno-izobraževalnih institucijah.

V letu 2016 so bili sofinancirani naslednji projekti romskih društev, ki so se izvajali tudi v vzgojno-izobraževalnih institucijah:

Romski akademski klub	Festival romske kulture Romano Čhon 2016/romski mesec 2016	3.100,00 EUR
Zveza Romov Slovenije	Srečanje predšolskih in šolskih otrok	1.300,00 EUR
Zveza Romov za Dolenjsko	Osrednja prireditve ob svetovnem dnevu Romov	1.700,00 EUR

5. Iskati učinkovite načine za izboljšanje uveljavljanja obstoječega pravnega okvira za varstvo kultur in jezikov narodnih manjšin ob skrbnem posvetovanju s predstavniki narodnih manjšin. Posebno pozornost nameniti zagotavljanju trajnosti pri dejavnostih za ohranjanje in spodbujanje manjšinskih kultur

V Republiki Sloveniji je v okviru Nacionalnega programa za kulturo 2014–2017 pri cilju »Višja raven varovanja kulturnih pravic v okviru deklariranih človekovih pravic« predviden ukrep »Implementacija razvojno naravnanih kulturnih programov in projektov za ustavno priznane manjšinske skupnosti«. Ukrep se nanaša na izvajanje naslednjih programov: posebni in vključevalni program ter program za okrepitev kadrovskega zmogljivosti. Ugotavljanje kulturnih potreb, torej italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti, je vzpostavljeno sistemsko prek usklajevanja in pridobivanja mnenj, upošteva posebne okoliščine, v katerih pripadniki teh skupnosti živijo in kulturno delujejo. Končni cilj vseh potrebnih ukrepov in pristopov je kakovostna, ne vsiljena vključitev ob ohranjanju kulturnih raznolikosti.

Prav tako so pri cilju »Višja raven področne in območne kulturne integracije manjšin« predvideni naslednji ukrepi:

- podpora kulturni raznolikosti in dediščini pripadnikov nemško govoreče etnične skupine na območju RS, zlasti Kočevarjev staroselcev in majhnih avtohtonih skupnosti,
- podpora izraženim kulturnim potrebam pripadnikov narodnih skupnosti, ki so opredeljene v Deklaraciji Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (Ur. list RS, št. 7/2011), ter priseljencev,
- dvig zaposljivosti pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti kot dela kakovostne vključenosti.

Pristojno ministrstvo izvaja v sklopu organizacijskih ukrepov tudi različna posvetovanja s predstavniki narodnih manjšin. S predstavniki italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti izvede vsakoletne usklajevalne sestanke. Tudi predstavniki drugih manjšinskih etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji imajo pri različnih aktivnostih (delavnice, svetovanje, dan odprtih vrat vodje Službe za kulturne raznolikosti in človekove pravice) možnost izraziti svoje mnenje.

V Resoluciji o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 so načrtane strokovne smernice za jezikovnopolitične odločitve in ukrepe. Resolucijo je sprejel Državni zbor Republike Slovenije 15. julija 2013. Temeljna značilnost tega dokumenta je njegova jezikovnopolitična celovitost: v središču pozornosti je slovenščina kot materni jezik večine prebivalcev Republike Slovenije, vendar pa so v njem zaradi celovitega pristopa upoštevani in obravnavani tudi drugi – manjšinski – jeziki v RS. Poleg slovenščine resolucija sprejema ukrepe na področju italijanščine, madžarščine, romščine, jezikov drugih jezikovnih skupnosti in priseljencev. Na posebnem mestu je glede jezikovnih pravic omenjena tudi Deklaracija Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, ki jo je Državni zbor RS sprejel 1. februarja 2011. Posebna pozornost pri nastajanju dokumenta je bila namenjena vključevanju vseh ciljnih skupin javnosti, tudi predstavnikov manjšin. Posebej ga je pred sprejetjem obravnavala tudi Komisija Državnega zbora RS za narodni skupnosti. Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 je bila usklajena in sprejeta brez glasu proti.

S sklepom Vlade Republike Slovenije je bila ustanovljena [Medresorska delovna skupina za spremljanje izvajanja jezikovne politike Republike Slovenije](#), ki letno pripravi poročilo, ki se sprejme po ustaljeni poti sodelovanja s Komisijo DZ RS za narodni skupnosti. Na podlagi resolucije sta bila pripravljena njena izvedbena dokumenta, in sicer: [Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje](#) in [Akcijski načrt za jezikovno opremljenost](#), ki ju je sprejela Vlada RS 13. novembra 2015.

Oba dokumenta sta prav tako predmet poročanja omenjene medresorske delovne skupine za spremljanje izvajanja jezikovne politike. Nekaj programskih ukrepov, ki jih predvideva resolucija na področju manjšinskih jezikov: jezikovno usposabljanje javnih uslužbencev in funkcionarjev za komunikacijo v jezikih avtohtonih narodnih skupnosti in jezikih drugih jezikovnih skupnosti, ki sodijo v okvir slovenske jezikovne politike; promocija jezikov avtohtonih narodnih skupnosti, romske skupnosti, drugih manjšinskih etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji in priseljencev na področju

vzgoje in izobraževanja, informiranja in medijske dejavnosti, kulturne dejavnosti in znanstvenega raziskovanja; zagotovitev ustreznega prostora v programih javnih medijev v jezikih govorcev, katerih prvi jezik ni slovenščina in ki takega prostora še nimajo in si takšne prisotnosti v medijih želijo, ustrežnejša sistemska nadgradnja dvojezičnega poslovanja, priprava potrebnih zakonskih aktov za izvedbo jezikovne politike na področju manjšinskih jezikov, uresničevanje vidne dvojezičnosti na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, uresničevanje varstva potrošnikov tudi v italijanskem in madžarskem jeziku na teh območjih, ureditev in izvajanje ustreznega nadzora nad uresničevanjem določb zakonskih aktov, programom jezikovne politike in financiranjem.

Republika Slovenija poudarja, da se v proračunu RS – del za kulturo proračunske postavke, namenjene kulturnim dejavnostim manjšinskih skupnosti od leta 2012 dalje ne zmanjšujejo, v letu 2015 so se sredstva celo povečala za 1,7 % glede na leto prej. S tem se zagotavlja urejeno financiranje dejavnosti za ohranjanje in spodbujanje manjšinskih kultur.

Italijanska in madžarska narodna skupnost na podlagi neposrednih pozivov pristojnega ministrstva pošljeta predlog kulturnih programov za posamezno leto, ki sta usklajena in potrjena znotraj osrednje organizacije narodne skupnosti.

V nadaljnjem postopku odločanja o sofinanciranju projektov, prijavljenih prek javnih razpisov, minister imenuje strokovno komisijo, ki je sestavljena iz strokovnjakov za posamično področje oziroma vidik kulture in so pri svojem delu samostojni. Komisija je posvetovalno telo ministra, ki oceni projekte glede na v razpisu določene cilje in merila. Ministrstvo pisno obvesti prijavitelje projektov o predlogu strokovne komisije za njihov prijavljeni projekt. Prijavitelji imajo možnost, da se izjavijo o navedbah v obvestilu, ki jih strokovna komisija obravnava pred oblikovanjem končnega predloga, ki ga pošlje ministru. Svet romske skupnosti pa ministrstvo pozove k pripravi mnenja o predlogu strokovne komisije o vseh vlogah, prejetih na razpis.

Pristojno ministrstvo si prizadeva v skladu z zakonskimi možnostmi vključevati pripadnike različnih manjšinskih etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji v postopek javnega poziva in javnega razpisa za izbiro kulturnih programov in kulturnih projektov (glej prilogo 2).

Zakonske podlage določajo, da se podpirajo dejavnosti za ohranjanje in spodbujanje različnih manjšinskih kultur, vsako leto pa se izvedejo postopki za sofinanciranje kulturnih projektov ali programov (Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. [77/07](#) – uradno prečiščeno besedilo, [56/08](#), [4/10](#), [20/11](#) in [111/13](#)), Sporazum SLO A, Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji in slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski, Zakon o romski skupnosti).

Republika Slovenija posebej poudarja, da so bili v preteklih letih proračunski rezi sorazmerni z rezi sredstev, namenjenih ljubiteljski kulturni dejavnosti slovenskih ustvarjalcev. Poseben javni sklad (Javni sklad RS za kulturne dejavnosti) se zavzema

za povečanje sredstev za ljubiteljsko kulturo tako večinskega naroda kot manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev.

Republika Slovenija v zvezi z zagotavljanjem finančnih sredstev za trajno delovanje institucij italijanske in madžarske narodne skupnosti navaja, da se kljub zaostrenim gospodarskim razmeram in varčevanju sredstva za njihovo delovanje niso zmanjšala. Organ, pristojen za narodnosti, se v okviru stalnih stikov s predstavniki obeh narodnih skupnosti in obiskov na terenu odziva na njihove utemeljeno izražene potrebe.

6. Prizadevati si za celostno razlago novega Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, posebej na retroaktivno dodelitev dostopa do stalnega prebivališča čim večjemu številu t. i. izbrisanih v letu 1992, ki zato živijo v tujini.

Za urejanje statusa izbrisanih je Republika Slovenija leta 2010 sprejela Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. [50/10](#)), ki je začel veljati 24. 7. 2010. Državni zbor RS je zakon sprejel z namenom dokončne ureditve pravnega položaja oseb, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva. Po navedenem zakonu lahko dovoljenje za stalno prebivanje pridobijo tudi izbrisani, ki zaradi upravičene odsotnosti ne prebivajo v RS. Med v zakonu opredeljenimi upravičenimi razlogi odsotnosti je tudi, če je oseba zapustila RS zaradi posledic izbrisa ali če je zapustila RS, ker ni mogla pridobiti dovoljenja za prebivanje, ali če se ni mogla vrniti v RS zaradi vojnih razmer v drugih državah naslednicah SFRJ kakor tudi, če je bila prisilno odstranjena iz RS ali ji je bil vstop v RS zavrjen.

Republika Slovenija je v letu 2013 za izbrisane sprejela še poseben zakon, ki ureja povračilo škode, to je Zakon o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva (ZPŠOIRSP) (Uradni list RS, št. [99/13](#)), ki je začel veljati 18. 12. 2013, uporabljati pa se je začel 18. 6. 2014. Kot je navedeno že v uvodni določbi zakona, je namen zakona poprava kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin osebam, ki so bile izbrisane. Z zakonom pa se izvršuje tudi sodba velikega senata Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 26. 6. 2012, izdana v zadevi Kurić in drugi proti Sloveniji. Za škodo, ki je izbrisanim nastala zaradi izbrisa, zakon ureja pravico do denarne odškodnine in drugih oblik pravičnega zadoščenja kot povračilo nastale škode.

Odbor ministrov Sveta Evrope za nadzor nad izvrševanjem sodb Evropskega sodišča za človekove pravice je na svojem 1257. zasedanju 25.5.2016 sprejel končno resolucijo v zadevi Kurić in drugi proti Sloveniji. Na podlagi Akcijskega poročila o implementaciji sodb je Odbor ministrov sklenil, da je Republika Slovenija zadostila zahtevam, ki so izhajale iz sodb Velikega senata ESČP z dne 26.6.2012 in z dne 12.3.2014 in sicer tako glede individualnih ukrepov, ki so se nanašali na pritožnike, kakor tudi glede splošnih ukrepov. S sprejetjem ZPŠOIRSP je Republika Slovenija zadostila zahtevam glede splošnih ukrepov, ki so izhajali iz pilotne sodbe. S tem je

Odbor ministrov Sveta Evrope zaključil postopek v zadevi Kurić in drugi proti Sloveniji.

Na drugih področjih, ki jih ZPŠOIRSP ne ureja, pa lahko izbrisani z izdanim dovoljenjem za stalno prebivanje postane upravičenec do pravic, ki so s področnimi zakoni za tujce pogojene z izdanim dovoljenjem za stalno prebivanje ali prijavljenim stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji.

V času od uveljavitve Zakona o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva (ZPŠOIRSP), do 31. 10. 2016 je bilo pri upravnih enotah vloženih 7.612 zahtev za določitev denarne odškodnine v upravnem postopku. Do 31. 10. 2016 so upravne enote odločile o 7.431 zahtevah. Skupni znesek določenih denarnih odškodnin v upravnem postopku do 31. 10. 2016 (po pravnomočnih odločbah) je 24.692.250 EUR. V upravnem postopku je bila najnižja odškodnina določena v višini 50 EUR, najvišja pa v višini 13.050 EUR. Izplačila odškodnin upravičencem potekajo tekoče.

7. Zagotoviti, da v praksi ne bo prihajalo do nikakršne diskriminacije pripadnikov nepriznanih skupin, kot so pripadniki »novih narodnih skupnosti« in nemško govoreča skupina ter da jim bodo za ohranjanje njihovih jezikov in kultur dodeljena zadostna sredstva.

Republika Slovenija prek pristojnega ministrstva nadaljuje s podporo učenju maternih jezikov in kultur za otroke priseljencev, kamor so vključeni tudi jeziki in kulture pripadnikov narodov nekdanjih jugoslovanskih republik: hrvaščina, srbsščina, bosanščina, makedonščina in albanščina. Od šolskega leta 2015/16 je vključen tudi pouk madžarščine.

Pristojno ministrstvo (MIZŠ) na podlagi vsakoletnega sklepa ministra/-ice pozove šole, da oddajo prošnje za sofinanciranje dopolnilnega pouka maternih jezikov in kultur za otroke priseljencev. MIZŠ krije stroške letnega pavšala na učenca/dijaka (45 EUR), s čimer se pokrijejo stroški uporabe prostorov za (minimalno) 60 ur pouka (ogrevanje, elektrika, čiščenje ipd.), nabave učil in učnih pripomočkov za učenca/dijaka ter materialnih stroškov v zvezi z izvedbo programa (nakup drobnega potrošnega materiala, stroški telefonskega in pisnega komuniciranja, fotokopiranje in podobno). Država ali države, katere ali katerih jezik se poučuje, oziroma starši ali druge osebe zagotavljajo plačilo za učitelja, ki vključuje vse stroške dela in prevoza na delo učitelja.

V šolskem letu 2015/16 se je tovrstnega pouka udeležilo 465 otrok, porabljenih je bilo 14.850 EUR (za 90 učencev, ki se učijo hrvaščine, sofinanciranje ni bilo zaproseno).

S tem pristojno ministrstvo aktivno udejanja Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018, kjer je posebej poudarjena promocija jezikov narodnih manjšin izven njihovega poselitvenega območja. V letu 2015/16 je MIZŠ sofinanciralo tudi trijezično izdajo monografije »Dvajset let dopolnilnega pouka makedonščine v

Sloveniji«. Monografija je dostopna v slovenskem, makedonskem in angleškem jeziku na naslovu: <http://www.mkd-kim.si/monografija/sola/>

Poleg sofinanciranja izvajanja dopolnilnega pouka maternih jezikov in kultur na slovenskih osnovnih šolah ministrstvo v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo izvaja tudi vsakoletno dodatno izobraževanje za učitelje dopolnilnega pouka maternih jezikov in kultur, v okviru finančnih možnosti pa se jim zagotavlja tudi dodatno strokovno in didaktično gradivo. Novo finančno obdobje bo odprlo nove možnosti v okviru vzgojno-izobraževalnih zavodov za dodatne aktivnosti pri spodbujanju in ohranjanju večjezičnosti govorcev, ki jim slovenščina ni materni jezik oziroma ki so nosilci dodatne kulturne in jezikovne identitete.

Na podlagi določb Deklaracije Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji je bil 17. 10. 2013 ponovno ustanovljen Svet Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji kot posvetovalno telo Vlade Republike Slovenije o zadevah s področja položaja narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji. V Svetu Vlade Republike Slovenije enakopravno sodelujejo vsi predstavniki narodnih skupnosti skupaj s predstavniki ministrstev in vladnih organov, kjer obravnavajo vprašanja, zahteve in predloge s področja ohranjanja, spodbujanja in razvoja etnične in narodne identitete pripadnikov vseh narodnih skupnosti. Poudariti velja dejstvo, da aktivno delovanje sveta Vlade Republike Slovenije omogoča hitrejši in boljši dialog za zagotovitev ohranjanja, razvoja in spodbujanja identitete pripadnikov narodov nekdanje SFRJ.

Treba je poudariti, da se v Republiki Sloveniji področje kulturnih pravic manjšinskih etničnih skupnosti vključno s tistimi, ki so vključene v deklaracijo, že več let zelo skrbno obravnava. Pristojno ministrstvo je oblikovalo tri vrste programov tudi za te skupnosti: posebni program (s posebno skrbjo za kulturne posebnosti), integracijski program (za kakovostno vključevanje v kulturno življenje) in program, ki se financira iz Evropskega socialnega sklada (ki kadrovske krepitve tudi te manjšinske etnične skupnosti).

Pristojno ministrstvo je v Nacionalnem programu za kulturo 2014–2017 pri cilju Višja raven področne in območne kulturne integracije manjšin podalo ukrep »Podpora izraženim kulturnim potrebam pripadnikov narodnih skupnosti, ki so opredeljene v deklaraciji, ter priseljencev«.

Ugotavljanje in upoštevanje potreb manjšinskih etničnih skupnosti je eno od petih temeljnih načel modela, ki so ga upoštevali v pristojni Službi za kulturne raznolikosti in človekove pravice na Ministrstvu za kulturo. Zelo dosledno in redno se izvajajo posvetovanja s predstavniki manjšin in celo več, upoštevajoč notranjo raznovrstnost manjšinskih etničnih skupnosti je bila sistemsko vpeljana tudi možnost neposrednih razgovorov z umetniki in ustvarjalci (dan odprtih vrat vodje Službe za človekove pravice in kulturne raznolikosti ob sredah, kar je javno objavljeno na spletni strani MK).

Republika Slovenija pobude in zahteve pripadnikov nemško govoreče etnične skupine uresničuje na podlagi 61. in 62. člena Ustave RS, ki določa, da ima vsakdo pravico do svobodnega izražanja pripadnosti narodu ali narodni skupnosti, da goji in izraža svojo kulturo ter uporablja svoj jezik in pisavo.

V skladu s 14. členom Ustave RS so v Sloveniji vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Vsi so pred zakonom enaki.

Na podlagi obvez iz Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Avstrije o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti, ki je bil podpisan v Ljubljani dne 30. aprila 2001, je bil oblikovan Delovni program o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Avstrije, ki je pravna podlaga za izvajanje posebnega programa Ministrstva za kulturo. Delovni program o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Avstrije za obdobje 2014–2016 je bil podpisan 17. 12. 2013.

Republika Slovenija si prizadeva za varovanje kulturnih pravic nemško govoreče skupine i s finančnimi (financiranje projektov), organizacijskimi (strokovna pomoč, svetovanje, delavnice, mediacije) in normativnimi ukrepi (posebne določbe v splošnem kulturnem zakonu; aktivno sodelovanje teh skupnosti pri oblikovanju predpisov). V okviru teh prizadevanj je treba poudariti, da se že od leta 1991 izvaja javni razpis za izbiro kulturnih projektov na področju različnih manjšinskih etničnih skupnosti v RS, na katerega so se lahko prijavi tudi organizacije in posamezniki nemško govoreče skupine (prve prijave leta 1998). Od leta 2008 se izvaja samostojni javni razpis, namenjen le pripadnikom nemško govoreče etnične skupine. Letni javni razpis je namenjen kakovostni kulturni vključitvi pripadnikov nemško govoreče etnične skupine na območju Slovenije, posebno Kočevarjem staroselcem, katerih kultura zaradi nevarnosti izumrtja zahteva posebno skrb. Gre za majhno število pripadnikov te skupine, zato so potrebni posebni ukrepi za ohranitev njihove kulturne dediščine. Ministrstvo za kulturo je to tudi predvidelo v Nacionalnem programu za kulturo 2014–2017, in sicer pri cilju: »Višja raven področne in območne kulturne integracije manjšin«, kjer je navedlo ukrep »podpora kulturni raznolikosti in dediščini pripadnikov nemško govoreče etnične skupine na območju Republike Slovenije, posebno Kočevarjev staroselcev in majhnih avtohtonih skupnosti«.

Republika Slovenija prek posebnega javnega sklada že od leta 2010 izvaja razpise za izbiro kulturnih projektov na področju različnih manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev v Republiki Sloveniji, ki je namenjen izključno »novim narodnim skupnostim«. Zgoraj navedenim skupnostim in priseljencem je namenjen tudi del programa, tu lahko izpostavimo organizacijo regijskih srečanj folklornih skupin, državno srečanje pesnikov in pisateljev drugih narodov in narodnosti »Sosed tvojega brega« ter izdajo revije Paralele, ki je namenjena kulturi pripadnikov drugih narodov, ki živijo v Sloveniji.

8. Dodatno si prizadevati za boj proti vsem oblikam nestrpnosti in sovražnega govora v politiki in medijih zoper pripadnike narodnih manjšin in drugih skupin, ki se pojavljajo. Spodbujati medije k dodatnemu in nepristranskemu obveščanju javnosti o zgodovini, kulturi in jezikih narodnih manjšin.

V Republiki Sloveniji je na podlagi določb kazenskega zakonika javno spodbujanje sovražnosti in nestrpnosti kaznivo dejanje. Opredeljeno je tudi v 10. členu Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16):

10. člen

(pozivanje k diskriminaciji)

(1) Pozivanje k diskriminaciji pomeni vsako spodbujanje drugih oseb k dejanjem, katerih posledica je bila, je ali bi lahko bila diskriminacija po določbah tega zakona. K hujšim prepovedanim ravnanjem šteje zlasti podajanje ali širjenje rasističnih, versko, narodnostno in spolno razlikovalnih pozivov, napeljevanje, ščuvanje, hujskanje k sovraštvu in diskriminaciji ter širše javno pozivanje, ki spodbuja k diskriminaciji.

(2) Kot diskriminacija je prepovedano tudi javno opravičevanje zapostavljanja ali preziranja oseb ali skupine oseb zaradi osebnih okoliščin iz 1. člena tega zakona, kot tudi opravičevanje idej o prevladi ali večvrednosti osebe ali skupine oseb z določenimi značilnostmi, ki izvirajo iz navedenih osebnih okoliščin nad tistimi, ki niso člani te skupine.

Takšna zavržna dejanja pa prepoveduje tudi zakonodaja na področju medijev (Zakon o medijih, Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah), kjer je jasno določeno, da je prek programskih vsebin medijev oziroma avdiovizualnih medijskih storitev prepovedano spodbujati k narodni, rasni, verski, spolni ali drugi neenakopravnosti, nasilju in vojni, ter izzivati narodno, rasno, versko, spolno ali drugo sovraštvo in nestrpnost.

Uredniki, novinarji in drugi avtorji prispevkov morajo pri ustvarjanju programskih vsebin medijev ravnati tudi v skladu z etičnimi in poklicnimi pravili, merili in standardi iz novinarskih kodeksov. Kodeks novinarjev Slovenije določa, da so spodbujanje k nasilju, širjenje sovraštva in nestrpnosti ter druge oblike sovražnega govora nedopustne, da jih novinar ne sme dopustiti, če pa to ni mogoče, se mora nanje nemudoma odzvati oziroma jih obsoditi. Kodeks novinarjev Slovenije seveda ni (zavezujoč) pravni vir. Njegova kršitev lahko kvečjemu pripelje do razsodbe Novinarskega častnega razsodišča, ki nima pravnih učinkov sodbe sodišča, ampak so posledice predvsem moralne, v posameznem primeru pa lahko povzročijo tudi izključitev novinarja iz stanovske novinarske organizacije.

V skladu z Zakonom o medijih (Uradni list RS, št. [110/06](#) – uradno prečiščeno besedilo, [36/08](#) – ZPOMK-1, [77/10](#) – ZSFCJA, [90/10](#) – odl. US, [87/11](#) – ZAVMS, [47/12](#), [47/15](#) – ZZSDT, [22/16](#) in [39/16](#)) je odgovorni urednik odgovoren za vsako objavljeno informacijo v mediju. Po kodeksu novinarjev pa odgovorni urednik odgovarja tudi za vsebino komentarjev in drugega avdiovizualnega materiala bralcev,

poslušalcev ali gledalcev. Odgovorni urednik oblikuje pravila za izbiro in vključitev komentarjev. Komentar, ki ni v skladu z objavljenimi pravili, mora biti v najkrajšem času umaknjen. To pravilo se v praksi že udejanja, prav tako pa lahko tudi uporabniki sami prijavijo primer sovražnega govora, takšno neprimerno ali nezakonito vsebino pa nato upravitelj umakne (slovenska spletna prijavna točka »spletno oko« oziroma «web eye«).

Omenjena slovenska spletna prijavna točka »spletno oko« (spletno-oko.si) je v praksi izrazito učinkovita pri preprečevanju oziroma zmanjšanju sovražnega govora in drugih nezakonitih vsebin na spletu in spletnih medijih. Prek nje lahko vsakdo anonimno prijavi sovražni govor in druge nezakonite vsebine, ki se razširjajo prek spleta, zato ima tudi močan preventivni učinek. Spletno-oko.si deluje v okviru posebnega programa Varnejši internet plus in organizacije INHOPE, kot člani svetovalnega telesa pa pri projektu sodelujejo tudi Vrhovno državno tožilstvo Slovenije in Policija ter predstavniki medijev in drugih organizacij, ki aktivno delujejo na področju varovanja pravic otrok.

Tudi Republika Slovenija z aktivnimi ukrepi spodbuja prepoved sovražnega govora, in sicer letnimi razpisi za sofinanciranje programskih vsebin medijev. Med cilji oziroma nameni tega razpisa je namreč določena tudi »kultura javnega dialoga«, v segmentu razpisa, ki je namenjen t. i. programom posebnega pomena, ki so v javnem in kulturnem interesu RS (lokalni, regionalni, študentski ter nepridobitni radijski in televizijski programi), pa je kot eno izmed meril določeno tudi »zagotavljanje upoštevanja načela kulturne raznolikosti, načela enakih možnosti spolov ter uveljavljanja strpnosti.«

Posebno mesto na področju opozarjanja in ozaveščanja prepovedi sovražnega govora v medijih pa ima javna radiotelevizija. Zakon o Radioteleviziji Slovenija (Uradni list RS, št. [96/05](#), [109/05](#) – ZDavP-1B, [105/06](#) – odl. US, [26/09](#) – ZIPRS0809-B in [9/14](#)) namreč določa, da mora Javni zavod Radiotelevizija Slovenija (RTV Slovenija) v svojih programih (javna služba) podpirati širjenje vednosti o drugih kulturah, ki so zastopane v Sloveniji, in njihovih predstavnikih ter spodbujati kulturo javnega dialoga in omogočati širok prostor za javne razprave o problemih v družbi. Novinarji RTV Slovenija morajo pri ustvarjanju programov spoštovati načela ustavnosti in zakonitosti pri oblikovanju programov, vključno s prepovedjo spodbujanja kulturne, verske, spolne, rasne, narodne ali druge oblike nestrpnosti.

9. Še naprej spodbujati radijsko in medijsko prisotnost v romskem jeziku in objave o romskih vprašanjih, tudi v zasebnih medijih; organizirati dodatno usposabljanje Romov za novinarski poklic.

Republika Slovenija spodbuja radijsko in medijsko prisotnost v romskem jeziku. Na Radiu Slovenija se predvaja redna tedenska oddaja Amare droma (Naše poti), ki je namenjena romskim vsebinam. Gre za avtorsko oddajo, ki jo pripravljajo tudi

pripadniki romske skupnosti v Republiki Sloveniji, vodi pa jo prav tako pripadnica romske skupnosti.

Na TV Slovenija se že od leta 2008 vsak drugi teden predvaja oddaja *So vakeres?* (Kaj govoriš?). Temeljni cilj te oddaje je spoznavanje slovenskih Romov med sabo, saj je znano, da so med njimi številne razlike, tudi jezikovne. Namen oddaje je tudi popularizacija romskega jezika, ki ga uporablja večina Romov po svetu, s čimer se bodo tudi slovenski Romi lažje vključevali v številne integracijske procese. Vsebinski koncept oddaje je zasnovan tako, da se skuša k sodelovanju pritegniti kar največ romske inteligence in pri tem presežati morebitne njihove notranje delitve. Tako so v oddajah dobrodošli prispevki o vseh, ki na takšen ali drugačen način pomagajo pri reševanju romske problematike – o Zvezi Romov Slovenije, romskih svetnikih, najnovejši organizaciji, ki združuje mlade romske intelektualce – Romski akademski klub. V vsaki oddaji sta po dve reportaži, napoved dogodkov, novice, rubrika *Sar roman-kako romsko* (v kateri predstavijo tri romska narečja slovenskih Romov). Drugi temeljni cilj oddaje je preseganje negativnih stereotipov, ki jih večinska populacija goji do Romov, zato se skuša dati poudarek tudi bogatemu romskemu kulturnemu izročilu, predvsem na glasbenem, pa tudi drugih področjih. Oddaja nastaja v murskosoboškem studiu TV SLO, pripravljajo pa jo Romi po vsej Sloveniji, poleg tistih iz Prekmurja še romski sodelavci iz Maribora, Ljubljane, Novega mesta in od drugod.

RTV Slovenija je v preteklih letih tudi prevedla v romski jezik 15 epizod oddaje *Bisergora* za področje Slovenije in pripravila oddaje tudi za grafično obdelavo (vstavljanje romskih besed v sliko). Načrtuje se tudi predvajanje in realizacija na DVD-nosilcih.

RTV Slovenija je že leta 2006 organizirala izobraževalni novinarsko-tehnični tečaj za pripadnike romske skupnosti v Sloveniji, ki sodelujejo pri pripravi in izvedbi radijske oddaje *Amare droma*. Pri nastajanju televizijske oddaje *So vakeres?* sodeluje okrog deset Romov. Izobraževalni center RTV Slovenija ima namen tudi v prihodnje vabiti Rome k nadaljnjemu izobraževanju.

V Republiki Sloveniji deluje pet romskih medijev, in sicer Radio Romic, *Romano them-romski svet*, *Romano lil-romski list*, *Bossaroma* in *Rroma*. Ti mediji se lahko prijavijo na letni javni razpis za sofinanciranje programskih vsebin medijev, kjer je kot eden izmed ciljev določeno tudi »uresničevanje pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, do javnega obveščanja in obveščenosti.« V segmentu tega javnega razpisa, ki je namenjen t. i. programom posebnega pomena, ki so v javnem in kulturnem interesu RS (lokalni, regionalni, študentski in nepridobitni radijski in televizijski programi), pa je kot eno izmed meril določeno tudi »omogočanje uresničevanja pravice do javnega obveščanja in obveščenosti lokalnim in manjšinskim skupnostim in ali se razširja v manjšinskih jezikih«.

Prek rednega letnega javnega razpisa se tako sofinancira medij Radio Študent in med drugimi njihovimi oddajami tudi oddaja *Romano horo/Romska pesem*, ki je namenjena romski glasbi in besedi za pripadnike romske skupnosti. Sofinancira se nadalje Radio Murski val, ki s posebno oddajo zagotavlja obveščanje Romov in

prispeva k boljšemu sodelovanju med Romi in drugim prebivalstvom, enako tudi televizijski program KANAL 10, ki zagotavlja tekoče informiranje o položaju romske skupnosti v Pomurju v sodelovanju z Zvezo Romov Slovenije. Na Dolenjskem ministrstvo sofinancira Radio UNIVOX, ki s posebno oddajo »Romska skupnost« zagotavlja obveščanje Romov in prispeva k boljšemu sodelovanju med Romi in drugim prebivalstvom, ter medij Televizija Novo mesto, ki v svoje oddaje pogosto vključuje prispevke, ki se nanašajo na močno prisotno romsko skupnost na tem območju.

Pristojno ministrstvo je na podlagi izvedenega letnega javnega razpisa za sofinanciranje programskih vsebin medijev dodelilo finančna sredstva za naslednje informativne programske vsebine, ki obravnavajo tudi romska vprašanja:

Leto 2013:

- Iz(brano), izdajatelj Podjetje za informiranje Murska Sobota,
- Uredništvo v gosteh 2013, izdajatelj Dolenjski list Novo Mesto,
- Krajevni mozaik, izdajatelj Zdenka Ivačič, s. p.,
- Mozaik o zamejcih, narodnostih in manjšinah, izdajatelj Zavod za raziskave in razvoj Oblak Turnišče,
- Aktualno – osrednje informativne oddaje na Murskem valu, izdajatelj Radio Murski val,
- Pomurski dnevnik, izdajatelj TV IDEA – kanal 10,
- Novice, izdajatelj Televizija Novo mesto,
- Zahodnodolenjski odmevi, izdajatelj UNIVOX,
- GNES – informativna oddaja, izdajatelj HI-FI VIDEOSTUDIO.

Leto 2014:

- Iz(brano), izdajatelj Podjetje za informiranje Murska Sobota,
- Lepo povemo, še lepše pa zapojemo", izdajatelj Sraka International, d. o. o., Novo mesto,
- Pomurski dnevnik, izdajatelj TV IDEA – kanal 10,
- Aktualno – osrednje informativne oddaje na Murskem valu, izdajatelj Radio Murski val,
- Novice, izdajatelj Televizija Novo mesto,
- Zahodnodolenjski odmevi, izdajatelj UNIVOX,
- Dogodki, izdajatelj HI-FI Videostudio Murska Sobota.

Leto 2015

- Iz(brano) izdajatelj Podjetje za informiranje Murska Sobota,
- Aktualno – osrednje informativne oddaje na Murskem valu, izdajatelj Radio Murski val,
- d. o. o.,
- Pomurski dnevnik, izdajatelj TV IDEA – kanal 10,
- Novice, izdajatelj Televizija Novo mesto,
- Zahodnodolenjski odmevi, izdajatelj UNIVOX,
- Dogodki, izdajatelj HI-FI Video studio Murska Sobota.

Leto 2016:

- Aktualno – osredje informativne oddaje na Murskem valu, izdajatelj Radio Murski val, d. o. o..
- Pomurski dnevnik, izdajatelj TV IDEA – kanal 10,
- Novice, izdajatelj Televizija Novo mesto,
- Zahodnodolenjski odmevi, izdajatelj UNIVOX,
- Prvi pri vas doma, prijavitelj NAŠ ČAS, d. o. o.,
- Pomurske novice, prijavitelj Zavod Roka, zavod za projektni management Černelavci.

Ministrstvo za kulturo je v letih 2013–2016 v okviru javnega razpisa na področju romske

skupnosti podprlo tudi projekte za ohranjanje jezika, in sicer:

- arhivsko dokumentarna dejavnost Radio Romica,
- časopisi Romano them-romski svet, Romano lil-romski list, Rroma, Romano haberi
- Romski glas, Romano glauso – Glas Romov, Mri nevi mini multi,
- radijske oddaje Prihodnost Romov (Romano Anglunipe).

Usposabljanje Romov za novinarski poklic

Republika Slovenija prek letnega javnega razpisa za sofinanciranje programskih vsebin medijev med drugim podpira tudi večje zaposlovanje novinarjev tudi v romskih medijih, saj je zagotavljanje večjega zaposlovanja določeno kot eno izmed meril javnega razpisa.

RTV Slovenija je že leta 2006 organizirala izobraževalni novinarsko-tehnični tečaj za pripadnike romske skupnosti v Sloveniji. Opravljenih je bilo 210 ur izobraževanja, vaj in usposabljanj, pri tem pa se je RTV Slovenija osredotočila na delo s 15 kandidati iz vseh okolij, kjer živijo romske skupnosti in tudi pripadniki Sintov. Ta kader je hrbtenica sodelavcev, ki sodelujejo pri pripravi in izvedbi radijske oddaje Amare droma in pri nastajanju televizijske oddaje So vakeres. Izobraževalni center RTV Slovenija ima namen tudi v prihodnje vabiti Rome k nadaljnjemu izobraževanju.

10. Učiteljem na dvojezičnih (madžarskih in slovenskih) šolah in izobraževalnih ustanovah z italijanskim učnim jezikom zagotoviti boljše usposabljanje. Okrepiti prizadevanja za poučevanje romskega jezika in v romskem jeziku v šolah.

Republika Slovenija v svojem odgovoru navaja, da je področje vzgoje in izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti sestavni del splošnoizobraževalnega sistema v Republiki Sloveniji.

Oba modela vzgoje in izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti, ki se med seboj razlikujeta, bogatita narodnostno identiteto posameznega

otroka v vrtcu, učenca oziroma dijaka v šoli, razvijata jezikovno kompetenco in dejavnosti v medkulturnem dialogu. Območni enoti Zavoda RS za šolstvo v Kopru in Murski Soboti na podlagi letnega delovnega načrta zavoda nudita vzgojno-izobraževalnim ustanovam na obeh območjih, kjer živita narodnostni skupnosti, svetovalno, razvojno in strokovno podporo ter različne oblike usposabljanja. Zaradi posebnosti obeh zavodovih enot s poznavanjem in občutljivostjo do razmer ter s kompetenco jezikovnih področij svetovalcev, ki delujejo v obeh enotah, nudita možnost za strokovno sodelovanje šol in strokovnih institucij na obeh straneh meje tako med Slovenijo in Italijo kot tudi med Slovenijo in Madžarsko in hkrati nudita strokovno podporo slovenskemu šolstvu v Italiji in na Madžarskem v skladu z mednarodnimi dogovori v sodelovanju z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport.

Poleg tega poudarjamo, da je vzgoja in izobraževanje za človekove pravice in spoštovanje raznolikosti (v nadaljevanju: VIČP) vključena v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem in strokovne programe usposabljanja.

V zadnjih letih so bile v nacionalni kurikulum vpeljane pomembne spremembe:

Različni deli vzgojno-izobraževalnih programov (prenovljeni učni načrti, izvenšolske dejavnosti, usposabljanje učiteljev itd.) so bolj osredotočeni na VIČP in spoštovanje raznolikosti ter narodnih manjšin.

Vzgoja in izobraževanje pripadnikov narodnih skupnosti ima kot sestavni del sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji posebne cilje, ki omogočajo pripadnikom narodnih skupnosti ohranjanje jezikovne in kulturne identitete ter vzpostavljanje sožitja med ljudmi, ki živijo na narodnostno mešanih območjih. Za uresničitev teh ciljev in uveljavitev pravic pripadnikov narodnih skupnosti zakon določa posebne pogoje za načrtovanje, organizacijo in izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela.

Modela vzgoje in izobraževanja, ki sta vzpostavljena na narodnostno mešanem območju v Prekmurju in Slovenski Istri, sta zasnovana kot podlaga za uresničevanje enakopravnega položaja madžarske in italijanske narodnosti, njenega jezika in kulture. Predvsem zaradi zgodovinskih razlogov pa se izobraževalna modela razlikujeta glede jezikovne organizacije pouka. Pouk na šolah v Slovenski Istri poteka v enem jeziku, in sicer na šoli s slovenskim učnim jezikom v slovenskem, na šoli z italijanskim učnim jezikom pa v italijanskem jeziku, ob tem pa se vsi obvezno učijo drugega jezika – jezika okolja. Šole na narodno mešanem območju Prekmurja pa so dvojezične, to pomeni, da pouk poteka v dveh jezikih, slovenščini in madžarščini. Značilnost tega modela je, da dvojezični pouk obiskujejo učenci slovenske in madžarske narodnosti, torej učenci dveh maternih jezikov.

Številne analize kažejo, da sta oba modela ustrezna in zagotavljata visoko stopnjo zaščite in razvoja manjšin na narodnostno mešanih območjih.

Zavedamo se, da je treba šolstvu narodnih skupnosti namenjati še posebno pozornost, saj je šolstvo za manjšino vsekakor temelj njene rasti in njenega razvoja. Mnenje MIZŠ je, da se morajo standardi za manjšinsko šolstvo razlikovati od standardov šolstva večinskega naroda, pri čemer je treba upoštevati nekatere temeljne mednarodne standarde na tem področju. Naj poudarimo, da ima Slovenija za manjšinsko šolstvo posebna in zelo pozitivno naravnana merila (tudi finančna), ki se bistveno razlikujejo od meril za večinske šole, seveda v korist manjšini. Slovenija financira manjšinsko šolstvo glede na število oddelkov, ne pa na število učencev. Poleg tega manjšinske šole dobivajo dodatna sredstva zaradi svoje posebnosti (Zakon

o posebnih pravicah), tako npr. šole z italijanskim učnim jezikom na Obali dobivajo potrebna sredstva, da lahko dejansko izvajajo svojo »dvojezičnost« tudi na področju upravljanja šole.

Republika Slovenija prek pristojnega ministrstva namenja posebno pozornost šolstvu avtohtonih manjšin v Sloveniji in zagotavlja dodatna sredstva predvsem za dodatna usposabljanja učiteljev za posebnosti manjšinskega šolstva in s poudarkom na znanju maternega jezika ter za oblikovanje in preizkušanje novih, učinkovitejših modelov za izvajanje manjšinskega šolstva. V ta namen je pristojno ministrstvo v preteklem obdobju poleg sredstev iz državnega proračuna zagotovilo tudi dodatna projektna sredstva, predvsem iz evropskih socialnih skladov.

Na ta način so bili financirani naslednji projekti:

a) Dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev pri jezikih manjšin v italijanskih šolah v Sloveniji in slovenskih oziroma dvojezičnih šolah v Italiji

Datum začetka in zaključka projekta: 1. 9. 2013–31. 8. 2015

Izvajalec projekta: Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti/Comunità Autogestita costiera della Nazionalità italiana di Capodistria

Namen projekta je bil vzpostavitev partnerstev in sodelovanja med sodelujočimi italijanskimi šolami iz Slovenije in slovenskimi šolami iz Italije na strokovnem in predmetnem področju z univerzami v Italiji in Sloveniji, ki je nudil učiteljem številna nova znanja in orodja, tudi v zvezi z uporabo različnih učnih pripomočkov, tako za delo v šoli kot tudi na ravni osebnega strokovnega razvoja. Ta so bila učiteljem in učencem v pomoč pri pouku in oblikovanju novih oblik poučevanja. Težišče projekta je bilo predvsem na usposabljanju učiteljev in razvijanje njihovih jezikovnih in didaktičnih spretnosti (kompetenc) ter novih strategij pri poučevanju v dvojezičnem območju z IKT in to približati dijakom/učencem/otrokom.

b) Dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev v jeziku manjšin v dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih Prekmurja in Porabja

Datum začetka in zaključka projekta: 1. 9. 2013–31. 8. 2015

Izvajalec projekta: Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost/Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség

Namen projekta je bil zagotoviti vzgojiteljem in učiteljem ter vodstvenim kadrom dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodov (VIZ) v Prekmurju in Porabju možnosti za jezikovno usposabljanje v jeziku manjšin ter posodabljanje izobraževalnega sistema v dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih. Projekt je bil organiziran za namenom večje povezljivosti med dvojezičnimi vzgojno-izobraževalnimi organizacijami v Porabju in Prekmurju, preseganja stereotipov med pripadniki večinskega in manjšinskega naroda in dviga ozaveščenosti o pomembnosti madžarskega in slovenskega jezika in kulture. V projekt so bili vključeni vsi dvojezični VIZ v Prekmurju in Porabju.

Temeljni cilj projekta je bil dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev v jeziku manjšin v dvojezičnih VIZ Prekmurja in Porabja, s tem povezano pa tudi dvig konkurenčnosti znanja otrok, ki obiskujejo dvojezične vzgojno-izobraževalne ustanove. Posredni cilj je bil izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja, predvsem poučevanja madžarskega in slovenskega jezika kot jezika manjšin v Prekmurju in Porabju.

c) E-kompetence učiteljev v dvojezičnih šolah

Datum začetka in zaključka projekta: 1. 10. 2011–31. 8. 2013

Izvajalec projekta: Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost/Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség

<http://www.e-kompetencia.si/>

Projekt je bil namenjen predvsem izobraževanju učiteljev v dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih v Prekmurju. Nosilni partner projekta je bil Zavod za kulturo madžarske narodnosti, ki je koordiniral delo 12 konzorcijskih partnerjev (Vrtec Lendava, Dvojezična osnovna šola I Lendava, Dvojezična osnovna šola II Lendava, Dvojezična osnovna šola Genterovci, Dvojezična osnovna šola Dobrovnik, Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci, Dvojezična srednja šola Lendava, Univerza v Mariboru (Filozofska fakulteta), Inštitut za narodnostna vprašanja, Zavod Antona Martina Slomška, Zavod Republike Slovenije za šolstvo in Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost).

Temeljni cilj projekta je bil dvig ravni e-kompetenc učiteljev v madžarskem jeziku v dvojezičnih šolah (slovensko-madžarskih) v Prekmurju, posledično pa tudi dvig konkurenčnosti znanja otrok, ki obiskujejo dvojezične vzgojno-izobraževalne zavode na narodnostno mešanem območju severovzhodne Slovenije.

V zaključni fazi priprave je nov projekt EES z naslovom Dvig kakovosti narodnostnega šolstva za italijansko in madžarsko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost na Madžarskem in v Italiji. Šlo bo predvsem za nadgradnjo vsebin, ki so potekale v okviru uspešno izvedenega projekta Dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev v jezikih manjšin, ki sta ga izvajali Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost in Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti. Glavni cilj predvidene operacije je izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov manjšinskega izobraževanja, predvsem poučevanja italijanskega jezika na Obali in madžarskega jezika v Prekmurju. Predvideno trajanje projekta: 1. 9. 2016–31. 8. 2020. Vrednost projekta je 720.000 evrov.

Posebej velja omeniti, da se izvaja še en projekt, ki je prav tako povezan z madžarsko manjšino. To je CRP z naslovom »Koncept madžarsko-slovenskega slovarja: od jezikovnega vira do uporabnika«. Financer: ARRS, nosilni partner: UL Filozofska fakulteta, sodelujoči organizaciji: Inštitut za narodnostna vprašanja, UM Filozofska fakulteta. Glavni cilj projekta je izdelava koncepta za madžarsko-slovenski in slovensko-madžarski slovar, ki bo namenjen učiteljem in učencem v dvojezičnih šolah na območju madžarske manjšine. Opremljenost z ustreznimi jezikovnimi viri je namreč eden pomembnih sestavin za izboljšanje učinkovitosti dvojezičnega izobraževanja, v katerem morajo biti strokovni delavci ustrezno zmožni sporazumevanja v slovenskem in madžarskem jeziku na taki ravni, da ju lahko uporabljajo kot učna jezika. Zasnova dvojezičnega slovarja tako pomeni prvi korak k razvoju in izboljšanju kompetenc učiteljev, posledično pa tudi k boljšemu znanju učencev in s tem tudi njihovi konkurenčni prednosti na trgu dela ter pri delu boljši delovni uspešnosti.

Ena od večjih vsebinskih težav pri izvajanju dvojezičnega šolstva in šolstva v italijanskem učnem jeziku je, da je večina učiteljev dodiplomsko izobraževanje končala v Sloveniji, zato velikokrat niso dovolj kompetentni za dvojezično poučevanje. V času dodiplomskega izobraževanja so namreč znanje, povezano s

prihodnjim poklicem, pridobili v slovenskem jeziku, zaradi česar je njihovo znanje jezika manjšine lahko pomanjkljivo.

Pristojno ministrstvo tudi prek projektov Evropskega socialnega sklada zagotavlja dodatna usposabljanja za učitelje dvojezičnih šol.

Poleg tega Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. [35/01](#) in [102/07](#) – ZOsn-F) predvideva tudi možnost zaposlovanja tujih učiteljev v primeru pomanjkanja učiteljev. Če za razpisano prosto delovno mesto ni kandidatov, ki bi izpolnjevali pogoje, lahko vrtec ali šola za največ dve leti zaposli gostujočega tujega učitelja.

Pri vključevanju romščine v šolo pa še vedno ostaja problem standardizacije romskega jezika, kar je bilo podrobno pojasnjeno že v drugem delu tega poročila.

Na podlagi Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (2007) država spodbuja ohranjanje in razvoj romskega jezika ter kulturno, informativno in založniško dejavnost romske skupnosti. Pomemben pogoj za ohranjanje in razvoj romskega jezika je uvrstitev učenja jezika v šolski sistem, za kar pa je potrebna njegova standardizacija; to med svoje prednostne naloge uvršča tudi Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji (2004, 2011). Obstoj vsaj dveh večjih različic romskega jezika in nesoglasja o potrebi in načinu izvedbe standardizacije romskega jezika med romsko skupnostjo, stroko in politiki onemogoča izvedbo standardizacije in s tem poučevanje romskega jezika v šolskem sistemu. V zadnjih letih je bilo izdelanih kar nekaj slovarjev in slovníc romskega jezika, kar pa samo zase ne prispeva k ohranjanju jezika. Republika Slovenija na podlagi Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 izpostavlja predvideni cilj, zapisan v poglavju Jezikovno izobraževanje: ozaveščenost o različnosti sporazumevalnih potreb in načinov sporazumevanja. Predvideni učinki tega cilja/ukrepa so učinkovitejše in strpnejše sporazumevanje med različnimi skupinami govorcev. Posebej je poudarjen tudi cilj večjezikovne in medkulturne ozaveščenosti, ki se bo dosegal s pripravo dodatnih učnih vsebin in gradiv s področja večjezičnosti in medkulturne komunikacije. Predvideni učinki teh ukrepov so zviševanje stopnje sporazumevanja med različnimi skupinami, praga tolerance v večjezičnih/večkulturnih okoljih ter učinkovitejše sporazumevanje med različnimi udeleženci izobraževalnih procesov.

11. Zagotoviti učinkovitejše in pravočasno sodelovanje predstavnikov narodnih manjšin pri odločanju o projektih, namenjenih podpori manjšinskih kultur, in o zakonih, ki se nanašajo na pripadnike narodnih manjšin, da bi čim bolje zadostili njihovim potrebam.

Republika Slovenija prek organa, pristojnega za narodnosti, državne organe nenehno opozarja na upoštevanje drugega odstavka 15. člena¹⁷ Zakona o samoupravnih narodnih skupnostih (Uradni list RS, št. 65/94). Opozarja jih tudi na upoštevanje drugega odstavka 12. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07), ki določa, da morajo državni organi, nosilci javnih pooblastil in

¹⁷ »Kadar državni organi odločajo o zadevah, ki se nanašajo na položaj pripadnikov narodnih skupnosti, morajo predhodno pridobiti mnenje samoupravnih narodnih skupnosti.«

organi samoupravne lokalne skupnosti pridobiti predhodno mnenje sveta, kadar sprejemajo ali izdajajo predpise in druge splošne pravne akte, ki se nanašajo na položaj romske skupnosti. Po drugi strani organ, pristojen za narodnosti, pri pripravi predpisov, ki se nanašajo tudi na položaj romske skupnosti, Svet romske skupnosti Republike Slovenije kot krovno organizacijo romske skupnosti opozarja na možnosti, ki jim jih daje prvi odstavek 12. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji, na podlagi katerega lahko Svet romske skupnosti Republike Slovenije daje Državnemu zboru Republike Slovenije, Državnemu svetu Republike Slovenije, vladi, drugim državnim organom, nosilcem javnih pooblastil in organom samoupravne lokalne skupnosti predloge, pobude in mnenja v zadevah iz svoje pristojnosti.

Organ, pristojen za narodnosti, ima na področju italijanske in madžarske narodne skupnosti usklajevalno vlogo, po potrebi tudi sklicuje usklajevalne sestanke med pristojnimi državnimi organi in predstavniki narodnih skupnosti.

V Republiki Sloveniji menimo, da imamo dobro zastavljene pravne okvire za izvajanje preglednih in kakovostnih predpisov, vendar se ti vedno ne upoštevajo v zadostni meri. Temelje in minimalne standarde sodelovanja z (različnimi) zainteresiranimi javnostmi, tudi predstavniki obeh narodnih skupnosti, določa Resolucija o normativni dejavnosti, ki je bila leta 2009 sprejeta v Državnem zboru RS. Določila te resolucije so sicer zavezujoča, vendar država ugotavlja, da so pri pripravi predlogov zakonov mnogokrat neupoštevana. Da bi lahko bili predpisi razumljivi, jasni in v praksi izvedljivi, morajo biti predstavljeni čim širši javnosti že v začetni fazi priprave, predvsem pa vsem tistim ciljnim skupinam, na katere se posamezni predpis nanaša. Resolucija postavlja zahteve glede sodelovanja javnosti pri pripravi vseh predpisov, ne le tistih, za katere je sodelovanje javnosti obvezno že na podlagi področnih zakonov. Različne odločitve lahko različno vplivajo tako na posameznike, združenja ali skupnosti in tako posežejo v njihove ali naše pravice ter vplivajo na kakovost življenja. To pa razumljivo lahko sproži tudi nasprotovanje, odpor in zavračanje določene spremembe v predpisu ali zakonu. Sodelovanje z javnostjo v zgodnji fazi priprave predpisov lahko prepreči morebitne poznejše spore v praksi, predvsem pa je smiselno zaradi pridobivanja dodatnih argumentov, stališč, mnenj, informacij, pa tudi kritičnih razmislekov, kar zagotovo prispeva h kakovostnejšemu predpisu.

Država se zaveda, da je vloga javnosti neprecenljiva, in sicer tako v postopku zgodnje priprave predpisa kot tudi pozneje, ko je osnutek predpisa že v javni razpravi. Zato je ministrstvo, pristojno za javno upravo, v letu 2015 pripravilo konferenco o izvajanju posvetovalnih procesov in izdalo Priročnik za načrtovanje in izvajanje posvetovalnih procesov.¹⁸

Generalni sekretar Vlade RS je 12. maja 2015 na podlagi pobude Ministrstva za javno upravo izdal Navodilo o spremembah Navodila za izvajanje Poslovnika Vlade Republike Slovenije št. 10, s katerim je z novo 8. točko dopolnjena priloga 1 tako, da je predvidena obvezna predstavitev sodelovanja z združenji občin pri pripravi predpisa, kar pomeni, da je vključitev združenj občin v postopek priprave predpisov izrecno določena. Navodilo se je začelo uporabljati 16. 5. 2016.

¹⁸ Priročnik za načrtovanje in izvajanje posvetovalnih procesov je objavljen na spletni strani: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/SNO/Prirocnik-vkljucevanje_javnosti.pdf

Zakon o lokalni samoupravi v drugem odstavku 94. člena določa, da mora vlada pred sprejetjem predlogov zakonov oziroma preden jih predloži državnemu zboru v sprejem in pred sprejetjem drugih predpisov iz svoje pristojnosti, ki se nanašajo na pristojnosti, delovanje in financiranje občin, zagotoviti ustrezno sodelovanje združenj občin. Vlada mora pri pripravi predpisov zagotoviti ustrezno sodelovanje z združenji občin.

Navodilo za izvajanje Poslovnika Vlade Republike Slovenije doslej ni imelo izrecne določbe o vključevanju združenj občin v pripravo predpisa, pač pa so jih ministrstva navajala kot splošno javnost. Predlog Ministrstva za javno upravo za dopolnitev navodila je temeljil na dejstvu, da so občine samostojna avtonomna veja oblasti, ne pa druga javnost, v katero vštevamo nevladne organizacije, poklicna in strokovna ali stanovska združenja ter druge organizacije in posameznike.

Spremenjeno navodilo pomeni bolj izrecno udeleževanje določb Zakona o lokalni samoupravi in upošteva osnutek Strategije razvoja lokalne samouprave v delu, ki se nanaša na medinstitucionalni dialog. Hkrati pa je odgovor na pogosta opozorila združenj občin, naj državni organi dosledno izvajajo aktivnost, določeno v že omenjenem členu Zakona o lokalni samoupravi.

Omeniti velja tudi, da je pristojno ministrstvo v okviru Operativnega programa za razvoj človeških virov s sredstvi Evropskega socialnega sklada in proračuna RS prek javnih razpisov izvajalo ukrepe prednostne usmeritve Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga in sofinanciralo projekte nevladnih organizacij, ki so izvajale procese vplivanja na javne politike, tj. predpise in strateške dokumente z namenom krepitev položaja nevladnih organizacij (NVO). Tako so regionalna stičišča nevladnih organizacij, tudi obe regionalni stičišči na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, izvajala aktivnosti, ki so bile vsebinsko usmerjene v organizirano in sistematično pripravo predlogov in priporočil za spremembo zakonodaje, predpisov ali strateških dokumentov z namenom krepitev položaja NVO na državni ravni in ravni EU; v spodbujanje zagovornišva in zastopanje stališč NVO v procesih priprave/sprejemanja in izvajanja javnih politik na državni ravni in ravni EU; v razvoj in pilotno izvedbo ter promocijo novih mehanizmov krepitev civilnega dialoga na državni ravni in ravni EU; v razvoj in uveljavljanje metodologij/analitičnih orodij za spremljanje in vrednotenje vključevanja NVO, v pripravo in izvajanje javnih politik ter v ozaveščanje javne uprave o vlogi in pomenu nevladnih organizacij.

TRETJI DEL

Nadaljnji ukrepi, sprejeti za izboljšanje uresničevanja okvirne konvencije (OKVNM)

1.–3. člen okvirne konvencije

V zvezi z izvajanjem priporočila št. 33 svetovalnega odbora glede nadaljevanja dialoga s predstavniki *»novih narodnih skupnosti«* in *nemško govoreče skupnosti glede pripadajočega varstva* Republika Slovenija pojasnjuje, da je v letih 2013 in 2014 potekala širša javna razprava v sodelovanju s pripadniki *»novih narodnih skupnosti«* o načinih urejanja njihovega položaja z namenom ohranjanja njihovih jezikov in kultur. Dne 24. 9. 2013 je bila na Inštitutu za narodnostna vprašanja organizirana strokovna razprava o različnih vidikih opredeljevanja narodnih manjšin in o drugih manjšinskih etničnih skupnostih v Republiki Sloveniji (na podlagi te razprave je nastala znanstvena publikacija z naslovom *»Zgodovinski, politološki, pravni in kulturološki okvir za definicijo narodne manjšine v Republiki Sloveniji (ur. Vera Kržišnik Bukič & Damir Josipovič, 2014, INV)*. Dne 24. 10. 2013 pa je Zveza zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti nekdanje SFRJ v Sloveniji organizirala strokovno okroglo mizo v Cankarjevem domu v Ljubljani z naslovom *»Kdo so narodne manjšine v Sloveniji?«*, na kateri je sodelovala širša javnost (na podlagi te okrogle mize je nastala publikacija z naslovom *»Kdo so narodne manjšine v Sloveniji?«* (ur. Vera Kržišnik Bukič, 2014, Zveza zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti nekdanje SFRJ v Sloveniji).

Republika Slovenija v zvezi s prizadevanji za zaščito pripadnikov romske skupnosti pojasnjuje, da je v pripravi nov programski dokument za Rome, ki naj bi omogočil zadovoljevanje utemeljenih potreb pripadnikov romske skupnosti in izboljšanje življenjskih razmer pripadnikov romske skupnosti v Republiki Sloveniji, njihovo kakovostno, hitrejšo in lažjo vključitev v družbo ter hkratno ohranitev jezikovnih in kulturnih posebnosti v skladu z izraženimi potrebami Romov samih.

Dolgoročni namen in cilj državnega programa ukrepov bo s konkretnimi ukrepi vplivati na hitrejšo vključevanje pripadnic in pripadnikov romske skupnosti v družbo, krepitev in razvoj skupnosti, izboljšanje medsebojnega razumevanja in dialoga med pripadnicami in pripadniki romske skupnosti in večinskim prebivalstvom ter promocijo udejanjanja človekovih in manjšinskih pravic. Ukrepi, ki bodo zajeti v tem dokumentu, bodo segali na različna področja in bodo v skladu z ustavnim in zakonodajnim okvirom Republike Slovenije, prav tako pa bodo na podlagi stanja v Sloveniji usklajeni z okvirom EU iz leta 2011 in bodo upoštevali priporočila Sveta EU iz decembra 2013 na tistih področjih, kjer bo to potrebno.

Republika Slovenija prek pristojnega ministrstva na podlagi vsakoletnih razpisov podpira kulturne projekte romske skupnosti, ki so usmerjeni v ohranjanje, razvoj in promocijo kulturne in jezikovne identitete romske skupnosti. Prijavijo se lahko vse nevladne organizacije, ki vključujejo vso romsko populacijo (ne glede na avtohtonost). Na Ministrstvu za kulturo imajo Romi možnost za podajanje svojih mnenj in predlogov (že pri oblikovanju ukrepov), tudi tisti, ki niso vključeni v obstoječa društva in Zvezo Romov Slovenije (npr. umetniki, intelektualci). Vodja službe za kulturne raznolikosti ima ob sredah dan odprtih vrat za njihove pobude.

Pristojno ministrstvo prek razpisa tudi spodbuja sodelovanje lokalne skupnosti pri izvajanju projektov (projekti, ki sodelujejo z lokalno skupnostjo prejmejo, dodatno točko).

Republika Slovenija prek posebnega javnega sklada ne izvaja le programov, ki bi sistematično nudili zaščito pripadnikom romske skupnosti. Razpis za izbiro kulturnih projektov na področju različnih manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev v Republiki Sloveniji namreč izključuje sofinanciranje projektov uradno priznanih manjšin, saj so tem namenjeni posebni razpisi in pozivi Ministrstva za kulturo. Romska društva se seveda lahko tako kot druga kulturna društva v Sloveniji prijavijo na druge razpise in pozive za sofinanciranje programov in projektov javnega sklada. Sodelujejo pa lahko tudi v programski piramidi prireditev (območna, regijska in državna srečanja).

Zbiranje podatkov o etnični pripadnosti

Zbiranje podatkov o narodni pripadnosti v Sloveniji je bila tradicionalna vsebina klasičnih terenskih popisov prebivalstva, ki se v Sloveniji ne izvajajo več. Zadnji klasični popis prebivalstva v Sloveniji je bil izveden v letu 2002. Po Zakonu o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. [94/07](#) – uradno prečiščeno besedilo) sodijo podatki o narodni pripadnosti med občutljive osebne podatke, zato so za zbiranje teh podatkov v popisu 2002 veljala posebna pravila:

- odgovor na vprašanje o narodni pripadnosti v skladu z 10. členom Zakona o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Republiki Sloveniji leta 2002 (Uradni list RS, št. 66-3056/2000) ni bil obvezen (prostovoljnost odgovora);
- po načelih ustave o enakopravnosti narodov in narodnosti ima vsaka oseba pravico, da svobodno izrazi pripadnost narodu ali narodni skupnosti (Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 33/91-I, člen 61) (pravica do opredelitve);
- v 10. členu Zakona o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 66/2000, 26/2001) je bilo določeno, da se mora vsaka oseba, stara 14 let ali več, opredeliti sama (za mlajše od 14 let so odgovarjali starši oziroma skrbniki);
- odgovor na vprašanje o narodni/etnični pripadnosti in veroizpovedi je moral biti vpisan oziroma označen natančno tako, kakor ga je povedala popisovana oseba;
- možnost opredelitve narodne pripadnosti brez prisotnosti popisovalca ali drugih oseb v gospodinjstvu (varovanje zasebnosti) s posebnim vprašalnikom.

V zadnjem terenskem popisu prebivalstva v letu 2002 (popis po opredelitvi pomeni popolno zajetje) so se ti podatki demokratično zbrali za vse prebivalce, vsaki osebi je bilo omogočeno, da se o narodni pripadnosti bodisi opredelili bodisi zavrne odgovor na to vprašanje. Da bi omogočili odgovor na to vprašanje tudi začasno odsotnim osebam (osebam, ki so bile odsotne v času obiska popisovalca v gospodinjstvu ali v času popisa nasploh), je bil pripravljen poseben vprašalnik Izjava o narodni/etnični pripadnosti in veroizpovedi, ki ga je popisovalec skupaj s kuverto za odgovor (in plačano poštnino) pustil v gospodinjstvu. Na ta način je svojo narodno pripadnost opredelilo okrog 200 tisoč prebivalcev.

Iz navedenih pojasnil o metodologiji zbiranja podatkov o narodni pripadnosti lahko zaključimo, da je bilo število opredeljenih pripadnikov posamezne opredelitve podcenjeno, saj za 8,9 % prebivalcev Slovenije podatek o narodni pripadnosti ni bil znan.

Mednarodna priporočila za popise prebivalstva določajo, da se podatki o narodni pripadnosti lahko zbirajo, vendar je zbiranje prepuščeno vsaki državi posebej (Conference of European Statisticians Recommendations for the 2020 Censuses of Population and Housing. United Nations Economic Commission for Europe, odstavki 692–712, dostopno na http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2015/ECE_CES_41_WEB.pdf).

Dokument sicer nima pravne veljave, ampak gre za metodološko statistično gradivo. Vse vsebine v poglavju XII (Ethno-cultural characteristics) navedenih priporočil sodijo med tako imenovane non-core (neobvezne) spremenljivke. Priporočila dopuščajo izrekanje o več kot eni etnični pripadnosti. V Sloveniji smo vključno z letom 2002 zbirali podatke samo o eni narodnosti pripadnosti, morebitne dvojne opredelitve smo razvrstili v kategorijo "drugo" in jih pri diseminaciji prikazovali kot "drugi narodno opredeljeni".

V Republiki Sloveniji je bil v skladu z Uredbo ter Srednjeročnim programom statističnih raziskovanj 2008–2012 (Uradni list RS, št. 119/2007) in Letnim programom statističnih raziskovanj za 2011 (Uradni list RS, št. 93/2010) v letu 2011 izveden prvi registrski popis prebivalstva, v katerem pa se podatki o narodni pripadnosti niso zbirali, ker za celotno prebivalstvo niso na voljo v nobenem od upravnih virov v Sloveniji. Z izvedbo registrskega popisa prebivalstva je pristojni državni organ zagotovil vse z uredbo predpisane vsebine podatkov in jih tudi poslal Eurostatu. S tem je državnemu proračunu prihranil najmanj 14 mio EUR, kolikor bi bilo predvidoma potrebnih za terensko izvedbo popisa prebivalstva.

Za popis prebivalstva v letu 2011 je bila poleg tega zakonska podlaga tudi Uredba Evropskega parlamenta in Sveta EU o popisih prebivalstva in stanovanj (Regulation of the European Parliament and of the Council on population and housing censuses), ki je bila objavljena 13. avgusta 2008 v Uradnem listu Evropske unije (L 218/14), ki določa samo obvezne vsebine, med katerimi pa ni narodne pripadnosti. Ista pravna podlaga bo veljala za izvedbo popisa v letu 2021, ki je za države EU obvezno statistično raziskovanje.

V letu 2015 je bil v skladu z Letnim programom statističnih raziskovanj za 2015 (Uradni list RS, št. 83/2014) izveden že drugi registrski popis prebivalstva po enaki metodologiji in z enakimi administrativnimi viri kot v letu 2011. Statistični urad RS kot pristojni državni organ sploh ne izvaja nobenih statističnih raziskovanj, v katerih bi zbirali podatke o narodni pripadnosti. Prav tako v Srednjeročnem programu statističnih raziskovanj za obdobje 2018–2022 (ki je v pripravi) ni predvideno nobeno raziskovanje, v katerem bi na individualni ravni (torej od posameznika) zbirali podatke o narodni pripadnosti.

Posebej je treba poudariti, da so se s popisi prebivalstva v Sloveniji podatki zbirali samo v statistične namene. Statistični urad je podatke o narodni pripadnosti iz popisa 2002 objavljala samo v skupni obliki, pri čemer je dosledno spoštoval načela statistične zaupnosti in varovanja osebnih podatkov ter namen zbiranja podatkov. Stališče SURS je, da zbiranje podatkov o narodni pripadnosti v popisih prebivalstva ni zagotavljalo popolnih podatkov (predvsem glede številčnosti posamezne opredelitve). Poleg tega smo na podlagi analize podatkov o narodni sestavi prebivalstva iz leta 2002 tudi ugotovili, da bi bilo vzorčno raziskovanje, ki bi nudilo dovolj kakovostne statistične podatke o številu in sestavi prebivalstva po narodni

pripadnosti, težko izvedljivo predvsem zaradi neenakomerne ozemeljske razporeditve prebivalcev posameznih narodnosti v Sloveniji.

Novi Zakon o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 52/16), ki je začel veljati 13. 8. 2016, je ukinil zbiranje podatkov o narodnosti ob prijavi prebivališča. Ti so se namreč v skladu s prejšnjim zakonom zbirali opsijsko (to je, če se je posameznik o narodni pripadnosti ob prijavi prebivališča želel izreči, na kar ga je morala uradna oseba posebej opozorjen) in jih pristojni organ ni mogel preverjati in tako v primeru lažne izjave o narodnosti podatki niso odražali resničnih dejstev. Tudi že zbrani podatki v skladu s prejšnjim zakonom se bodo morali arhivirati najpozneje v dveh letih od uveljavitve novega zakona.

Ker se podatki ne zbirajo več, velja poudariti, da se skuša tovrstne podatke pridobiti v okviru raziskovalnih projektov, študij itd. Primeroma navajamo, da sta Inštitut za narodnostna vprašanja in Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost/Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség leta 2014 izvedla študijo primera o narodni (etnični), kulturni in jezikovni raznolikosti prebivalstva na narodno mešanem območju v Prekmurju. Namen pilotne raziskave je bil zbrati podatke o narodni (etnični), jezikovni in kulturni raznolikosti prebivalstva narodno mešanega območja v Prekmurju, na podlagi katerih lahko ovrednotimo učinke obstoječega modela varstva manjšin.¹⁹

4. člen okvirne konvencije

Republika Slovenija glede zagotavljanja sredstev Varuhu človekovih pravic odgovarja, da je v skladu z veljavno zakonodajo Varuh človekovih pravic v Sloveniji neodvisni organ, katerega sredstva za delo določi državni zbor v državnem proračunu. V skladu s sprejetimi proračuni za leti 2016 in 2017 na pristojnem ministrstvu ugotavljajo, da se sredstva za delovanje tega organa ohranjajo oziroma (malo) povečujejo v primerjavi z realizacijo proračuna za leto 2015.

Glede na navedeno ima Varuh človekovih pravic v Republiki Sloveniji urejeno financiranje. Ne samo, da je Varuh človekovih pravic kot neodvisni ustavni organ samostojni predlagatelj svojega proračuna Državnemu zboru RS, je tudi samostojni proračunski porabnik. Če bi se na primer morda sedaj izkazalo (potreben bi bil obrazloženi predlog samostojnega in neodvisnega Varuha človekovih pravic), da bodo morda potrebna dodatna finančna sredstva za konkretno določeni sistemski in organizacijski projekt za področje državnega preventivnega mehanizma (ki je sedaj nedvomno ustrezno financiran), kar pa glede na zagotovljeno neodvisnost funkcije predlaga Varuh človekovih pravic Državnemu zboru (ki sprejema proračun Republike Slovenije sam), bi vlada to možnost predloga za dodatna finančna sredstva seveda podprla. Glede na navedeno Slovenija šteje, da navedeno priporočilo tudi v prihodnosti ni več aktualno. Ob navedenem vlada v dogovoru z Varuhom človekovih pravic pripravlja spremembe Zakona o varuhu človekovih pravic, ki naj bi omogočile umestitev v skupino A glede na pariška načela o statusu državnih institucij za človekove pravice.

¹⁹ Več o tem glej v: MEDVEŠEK, Mojca, BEŠTER, Romana. Institucionalna dvojezičnost v Prekmurju. V: GRAFENAUER, Danijel (ur.), MUNDA HIRNÖK, Katalin (ur.). *Raznolikost v raziskovanju etničnosti: izbrani pogledi*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 2016, str. 168–190

Položaj Romov na področju bivanjskih razmer

Republika Slovenija pojasnjuje, da je bilo področje urejanja/izboljšanja bivanjskih razmer Romov vključeno že v Nacionalni program ukrepov Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010–2015, ki se je zaključil konec leta 2015, prav tako pa bo to področje eno od prednostnih področij novega programskega dokumenta za Rome, ki je v pripravi. Poleg tega pristojni državni organi glede tega vprašanja intenzivno sodelujejo s pristojnimi samoupravnimi lokalnimi skupnostmi (občinami). Občine na področju prostorskega načrtovanja na svojem območju samostojno določajo izhodišča in cilje lastnega prostorskega razvoja, določajo rabo prostora in pogoje za umeščanje posegov v prostor ter načrtujejo prostorske ureditve lokalnega pomena. Občine vse navedeno načrtujejo v občinskih prostorskih aktih, in sicer v občinskem prostorskem načrtu (v nadaljnjem besedilu: OPN) in občinskem podrobnem prostorskem načrtu (v nadaljnjem besedilu: OPPN).

Kljub temu pa so izzivi na tem področju iz različnih razlogov velik zalogaj za velikokrat majhne občine, zato so v okviru spodbujanja skladnega regionalnega razvoja zagotovljene spodbude iz državnega proračuna za območja, kjer večinsko živi romsko prebivalstvo in kjer občine skupaj s predstavniki romske skupnosti v občinskih svetih in/ali posebnih delovnih telesih občinskih svetov za spremljanje položaja romske skupnosti ugotavljajo potrebe za ureditev osnovne komunalne infrastrukture za ta območja. Ministrstvo, pristojno za gospodarski razvoj in tehnologijo, izvaja razpise, na podlagi katerih se občinam na teh območjih za uspešno prijavljene projekte namenijo nepovratna sredstva iz državnega proračuna.

Romi največkrat prejemajo le socialne prejemke, zato je treba poudariti tudi zakon, ki ureja področje stanovanj, ki posameznikom z najtežjo socialno problematiko omogoča dodeljevanje neprofitnih stanovanj v najem kot trajno obliko reševanja stanovanjskih in socialnih razmer ter dodeljevanje bivalnih enot kot začasno obliko reševanja stanovanjskih in socialnih razmer. Veljavni zakon namreč vsebuje določbe, po katerih se posameznikom z najhujšimi stanovanjskimi stiskami prednostno dodeli bivalna enota, s katero se lahko začasno reši tudi zaradi morebitne izvršbe nastali stanovanjski problem, za trajno rešitev problema pa je omogočeno tudi dodeljevanje neprofitnih stanovanj v najem, pri čemer so družine z več otroki, mladi in mlade družine ter socialno ogroženi državljani vedno prednostno obravnavani.

Za gradnjo neprofitnih najemnih stanovanj so po veljavnem zakonu zadolžene občine, ki uresničujejo svoje občinske stanovanjske programe, v katerih opredelijo obseg, lokacijo in dinamiko graditve stanovanj. Neprofitna najemna stanovanja oddaja občina na podlagi javnega razpisa (razen, če gre za nadomestna stanovanja zaradi rušenja, prenove ali elementarnih nesreč). V razpisu pa lahko občina določi skupino prosilcev, ki ima na določenem razpisu prednost.

5. člen okvirne konvencije

Pravni in institucionalni okvir za podporo manjšinski kulturi

Republika Slovenija prek pristojnega ministrstva posebej spodbuja značilne kulturne dejavnosti avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji v skladu z njihovimi izraženimi kulturnimi potrebami. Na podlagi 59. člena Zakona o

uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. [77/07](#) – uradno prečiščeno besedilo, [56/08](#), [4/10](#), [20/11](#) in [111/13](#)) se financirajo letni kulturni programi italijanske in madžarske narodne skupnosti. Vsako leto se osrednjima organizacija italijanske in madžarske skupnosti pošlje neposredni poziv za predložitev predloga kulturnega programa. Kulturni program vključuje delovanje zavoda, ki ga je ustanovila narodna skupnost, in projekte drugih izvajalcev narodne skupnosti, ki jih skupnost izbere prek razpisa.

Kulturna programa obeh narodnih skupnosti vključujeta različna področja, med drugim tudi dejavnosti, ki pomenijo ohranjanje in promocijo italijanskega in madžarskega jezika. To so izdajateljska in založniška dejavnost, kakor so izdaja revij in časopisov v maternem jeziku, ki obravnavajo izvirne in prevodne leposlovne, esejistične in kritiške prispevke ter izvirne in prevodne prispevke o leposlovju, umetnosti in kulturi, mladinskih revij in časopisov v maternem jeziku, ki prispevajo h kulturni vzgoji in izobraževanju otrok in mladine, izvirnih leposlovnih esejističnih in kritiških del v maternem jeziku, dvojezičnih prevodnih in poljudnoznanstvenih leposlovnih del za odrasle ali mladino, izvirnih in prevodnih del iz humanističnih in družboslovnih ved, zlasti tistih, ki se nanašajo na jezik, umetnost in kulturo matičnega naroda oziroma manjšinske skupnosti, slovarskih del, pomembnih za ohranitev posebne kulturne identitete, ter dejavnosti za ohranjanje maternega jezika, na primer študijska tekmovanja, kvizi znanja, recitacijska tekmovanja, literarni natečaji, programi za vrtce ter učence in dijake osnovnih in srednjih šol, poletni tabori maternega jezika, priložnostni gledališki, glasbeni in folklorni programi ipd.

V letu 2013 je bilo za dejavnosti za ohranjanje in promocijo jezika v okviru kulturnega programa madžarske narodne skupnosti namenjenih 84.500 EUR, v letu 2014 88.094 EUR, v letu 2015 89.000 EUR; za italijansko narodno skupnost je bilo za take dejavnosti v letu 2013 namenjenih 41.076 EUR, v letu 2014 38.260 EUR in v letu 2015 41.600 EUR, in sicer s proračunske postavke Ministrstva za kulturo 131116 – Kulturna dejavnost italijanske in madžarske narodne skupnosti.²⁰

Kulturnima programoma italijanske in madžarske narodne skupnosti je bilo v letu 2015 na podlagi neposrednih pozivov odobreno skupaj 695.299 EUR iz proračunske postavke Kulturna dejavnost italijanske in madžarske narodne skupnosti, od tega za kulturni program italijanske narodne skupnosti 285.073 EUR, za kulturni program madžarske narodne skupnosti pa 410.226 EUR. Sredstva so bila namenjena za delovanje javnih zavodov, ki sta ju ustanovili narodni skupnosti, in sredstva, namenjena za javne razpise, oziroma pozive za druge izvajalce.²¹

6. člen okvirne konvencije

Pravni položaj oseb, izbranih s seznama stalnega prebivalstva

Odgovor Republike Slovenije je že naveden v drugem delu tega poročila.

Boj proti nestrpnosti in sovražnemu govoru

²⁰ Načrt ukrepov Vlade RS za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018 je dostopen na spletni povezavi: http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/Nacrt_ukrepov.pdf, stran 23 in 24.

²¹ Vir: dopis Ministrstva za kulturo št. 095-3/2013 z dne 4. 5. 2016

Republika Slovenija pojasnjuje, da je cilj policijskega dela v skupnosti okrepiti partnerski odnos z lokalno skupnostjo in se zavzemati za učinkovito izpolnjevanje najrazličnejših potreb po varnosti. Tak partnerski odnos omogoča pridobivanje informacij za pravočasno odkrivanje varnostnih problemov. Izvajanje policijskega dela v skupnosti in preventivnih aktivnosti je osredotočeno na neposredno delo Policije z romsko skupnostjo in na reševanje posameznih problemskih vprašanj skupaj z drugimi subjekti. Policija bo v okviru svojega delovanja povečala izvajanje preventivnih aktivnosti v romski skupnosti. Pri tem kot povezovalni člen aktivno sodeluje in tudi vpliva na dinamiko delovanja različnih posvetovalnih teles, strokovnih in multidisciplinarnih delovnih skupin, v katere se vključijo tudi predstavniki romske skupnosti. Neposredno delo teh skupin ima zelo velike učinke pri preprečevanju problemskih situacij in za ugotavljanje ter izvedbo ukrepov ob zaznavi vseh problemskih situacij in kršitev zakonodaje. Pri izvajanju policijskega dela v romski skupnosti Policija dosledno uresničuje temeljne naloge iz Zakona o nalogah in pooblastilih policije (Uradni list RS, št. [15/13](#) in [23/15 – popr.](#)), iz Zakona o organiziranosti in delu v policiji (Uradni list RS, št. [15/13](#), [11/14](#) in [86/15](#)), iz Pravil policije, Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016, iz Srednjeročnega načrta razvoja dela policije 2013–2017 in Resolucije o dolgoročnem razvoju policije do leta 2025. Poglavitni cilji izhajajo iz strateškega dokumenta Generalne policijske uprave, tj. Strategije policijskega dela v skupnosti iz leta 2013 in Resolucije o dolgoročnem razvoju policije do leta 2025. Ti cilji so: več partnerskega sodelovanja z lokalno skupnostjo, državnimi organi in civilno družbo; večja vidnost in okrepljena prisotnost policistov v lokalni skupnosti; večji občutek varnosti; večje zaupanje v delo policije in zadovoljstvo z njim; učinkovito preprečevanje in preiskovanje kriminala.

Ena izmed oblik dela na področju policijskega dela v skupnosti je torej aktivna vloga policije v varnostnih sosvetih v občinah in krajevnih skupnostih, kjer živi romska skupnost. Tako se v nekaterih lokalnih skupnostih že izvajajo aktivnosti v varnostnih sosvetih. Medsebojna izmenjava informacij in ugotavljanje varnostnih problemov, ki se nanašajo na delovanje policije, nedvomno pozitivno vpliva na večje zaupanje v delo policije na območjih z romskimi naselji. Poudariti je treba, da v posameznih lokalnih skupnostih še niso prepoznali prednosti tovrstnega reševanja in obravnavanja problemskih situacij. Policija si bo prizadevala, da z ustrezno predstavitvijo vpliva na ustanovitev posvetovalnih teles oziroma multidisciplinarnega pristopa. Prav tako je treba poudariti, da policija v okviru izvajanja policijskega dela v skupnosti sodeluje tudi v občinskih komisijah za reševanje romske problematike oziroma spremljanje položaja romske skupnosti. Pri tem je tudi aktivno sodelovala pri pripravi občinskih strategij za reševanje romske problematike in se udeležuje sej komisij, kjer se obravnavajo konkretne problemske situacije.

Policija je 30. 6. 2015 zaključila izvajanje projekta »Osveščanje javnih uslužbencev, Romov in širše javnosti z namenom preseganja ovir in izboljšanja kakovosti sobivanja – SKUPA-J«, ki je bil prijavljen v okviru razpisov Evropske komisije (DG Justice) iz programa »PROGRESS (2007–2013), Section 4 – Antidiscrimination and Diversity«. Cilj projekta je bil povezan s [priporočilom 157](#), in sicer prek ozaveščanja in izobraževanja javnih uslužbencev, ki delajo z Romi, pripadnikov romske skupnosti in širše javnosti doseči boljše razumevanje kulturnih razlik ter preseči stereotipe in predsodke. V letu 2015 je Policija za javne uslužbence, ki delajo s pripadniki romskih

skupnosti, izvedla usposabljanja, na katerih so uslužbenci usvojili nekatere koristne socialne veščine in pojme, kot so predsodki, stereotipi, ksenofobija, diskriminacija itd. Predvsem so javni uslužbenci spoznali orodja, s katerimi lahko prepoznajo in preprečijo različne oblike predsodkov in nestrpnosti. Tako je bilo v letu 2015 izvedenih 11 delavnic za javne uslužbence Centrov za socialno delo (Slovenj Gradec, Celje, Velenje, Šentjur pri Celju, Grosuplje, Novo mesto), za javne uslužbence občinske uprave občine Črnomelj, učitelje Osnovne šole Dragotin Kette Novo mesto in zaposlene v Razvojno-izobraževalnem centru Novo mesto. Skupno se je usposabljanj udeležilo 292 javnih uslužbencev. Povratne informacije udeležencev so pokazale na potrebo po tovrstnih usposabljanjih, kar je bilo vključeno v letni načrt dela policije za leto 2016 in bilo predlagano kot predlog ukrepov v novem programskem dokumentu za Rome.

Republika Slovenija v zvezi z Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 poudarja predvideni cilj, zapisan v poglavju Jezikovno izobraževanje: ozaveščenost o različnosti sporazumevalnih potreb in načinov sporazumevanja. Predvideni učinki tega cilja/ukrepa so učinkovitejše in strpnejše sporazumevanje med različnimi skupinami govorcev. Posebej je poudarjen tudi cilj večjezikovne in medkulturne ozaveščenosti, ki se bo dosegal s pripravo dodatnih učnih vsebin in gradiv s področja večjezičnosti in medkulturne komunikacije. Predvideni učinki teh ukrepov so zviševanje stopnje sporazumevanja med različnimi skupinami, praga tolerance v večjezičnih/večkulturnih okoljih ter učinkovitejše sporazumevanje med različnimi udeleženci izobraževalnih procesov.

Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje²² (sprejet 13. 11. 2015) v 4. poglavju z naslovom »Jeziki manjšin in priseljencev v Republiki Sloveniji« posebej poudarja naslednje cilje in aktivnosti:

Cilj	Aktivnosti
1. Krepitev jezikovne zmožnosti govorcev	Omogočanje izbire madžarskega in italijanskega jezika kot izbirnega predmeta za vse zainteresirane študente
	Spodbujanje nastajanja leposlovne (zlasti mladinske) literature v romskem jeziku
	Spodbujanje vključevanja knjižničnega gradiva v jezikih etničnih skupnosti (priseljencev), ki so v znatnem številu prisotne v RS, v šolske in druge splošne knjižnice
2. Promocija večjezičnosti	Promocija učenja jezikov etničnih skupnosti (priseljencev), ki so v znatnem številu prisotne v RS, kot fakultativnih predmetov
	Promocija učenja madžarskega in italijanskega jezika zunaj narodno mešanega območja
	Promocija izvajanja izbirnega predmeta »romska kultura«
	Zagotovitev ustreznega prostora v programih javnih medijev v jezikih govorcev, katerih prvi jezik ni slovenščina

²² Več informacij na spletni strani Ministrstva za kulturo na povezavi: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/slovenski_jezik/Akcijska_nacrta/ANJI.pdf

V Republiki Sloveniji sprejeti Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. [33/16](#)) opredeljuje diskriminatorna ravnanja; v 10. členu je opredeljeno pozivanje k diskriminaciji, ki pomeni vsako spodbujanje drugih oseb k dejanjem, katerih posledica je bila, je ali bi lahko bila diskriminacija po določbah tega zakona. Kot hujše prepovedano ravnanje velja zlasti podajanje ali širjenje rasističnih, versko, narodnostno in spolno razlikovalnih pozivov, napeljevanje, ščuvanje, hujskanje k sovraštvu in diskriminaciji ter širše javno pozivanje, ki spodbuja k diskriminaciji. Kot diskriminacija je prepovedano tudi javno opravičevanje zapostavljanja ali preziranja oseb ali skupine oseb zaradi osebnih okoliščin kakor tudi opravičevanje idej o prevladi ali večvrednosti osebe ali skupine oseb z določenimi značilnostmi, ki izvirajo iz navedenih osebnih okoliščin nad tistimi, ki niso člani te skupine.

V letu 2013 se je pričel t. i. dialoški projekt »Mirovna regija Alpe-Jadran«, kjer sodelujejo predstavniki civilno-družbenih gibanj iz Republike Slovenije in Republike Avstrije. Pri projektu sodelujejo tudi predstavniki društev nemško govoreče etnične skupine prebivalcev v Sloveniji. S skupno civilnodružbeno obravnavo zgodovine medsebojnih odnosov med narodoma in državama ter narodoma znotraj držav se utrjujejo procesi sporazumevanja in konstruktivnega dialoga, ki vodijo k razreševanju predsodkov in stereotipov na vseh ravneh medsebojnih odnosov v regiji. Gre predvsem za procese učenja, postopnega spoznavanja »nasprotne« strani in poslušanja s ciljem ustvariti na tem turbulentnem območju regijo miru, sožitja, sodelovanja in boljše prihodnosti. Spodbuja se odprt in obširen javni diskurz o pomembnih temah. V okviru tega se v Avstriji in Sloveniji organizirajo delavnice, na katerih sodelujejo predstavniki civilnodružbenih organizacij, ki bi lahko s svojim mnenjem pozitivno vplivali na širšo družbo. Projekt strokovno nadzirajo in vodijo naslednje institucije iz Slovenije in Avstrije: Inštitut za narodnostna vprašanja (INV), Ljubljana, Herbert C. Kelman Institute for Interactive Conflict Transformation (HKI), Wien/Dunaj, Zentrum für Friedensforschung und Friedenspädagogik (ZFF), Alpen-Adria-Universität Klagenfurt/Celovec, Institut für Österreichisches, Europäisches und Vergleichendes Öffentliches Recht, Politikwissenschaft und Verwaltungslehre, Karl-Franzens-Universität Graz, Slovenski znanstveni inštitut Celovec/Slowenisches Wissenschaftsinstitut Klagenfurt (SZI). Rezultati so skupna izjava ob 100. obletnici začetka prve svetovne vojne, skupne in mešane delegacije predstavnikov civilne družbe na komemorativnih prireditvah v spomin prve in druge svetovne vojne v obeh državah, ki močno posegajo v uveljavljeno kulturo spominjanja pri narodnih skupnostih in rahljajo ter izboljšujejo sobivanje med narodoma v državah in med državama. Prav tako si konzorcij partnerjev prizadeva širiti pobudo na druge države regije Alpe-Jadran ter predstavljati pobude predstavnikov in institucij npr. predsednikoma Republike Slovenije in Republike Avstrije ter evropskim institucijam.

Podpora, dodeljena drugim skupinam

Republika Slovenija pojasnjuje, da v Svetu Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji enakopravno sodelujejo vsi predstavniki narodnih skupnosti skupaj s predstavniki ministrstev in vladnih organov, kjer obravnavajo vprašanja, zahteve in predloge s področja ohranjanja, spodbujanja in razvoja etnične in narodne identitete pripadnikov vseh narodnih skupnosti.

Organizacije, ki združujejo pripadnike »novih narodnih skupnosti« in nemško govoreče skupnosti in posameznike, prek prijave za sofinanciranje pošljejo predloge projektov, katerih vsebina naj bi vključevala njihove dejanske potrebe na področju kulture (razpisi samo določajo cilje in merila, ne določajo pa vsebine projektov), pristojno ministrstvo za kulturo pa jih v skladu z veljavno zakonodajo in razpoložljivi sredstvi podpre.

7. in 8. člen okvirne konvencije

Vlada RS je na 41. redni seji 12. 6. 2015 ustanovila Svet za dialog o verski svobodi. Temeljno poslanstvo sveta je zagotovitev posebne institucionalizirane oblike trajnega sodelovanja, s katero se na področju verske svobode zagotavljata tudi odprtost in preglednost dialoga med Vlado Republike Slovenije kot organom izvršilne oblasti in najvišjim organom državne uprave ter verskimi skupnostmi kot delom civilne družbe na področju verske svobode.

Republika Slovenija prek pristojnega organa za verske skupnosti v okviru svojih nalog spremlja položaj cerkva in drugih verskih skupnosti, cerkvam in drugim verskim skupnostim daje strokovno pomoč ter jih obvešča o predpisih, drugih aktih in ukrepih v zvezi z njihovim delovanjem. Pristojni organ vodi postopek za registracijo ter register cerkva in drugih verskih skupnosti ter izdaja izpise iz registra in podatke o stanju registra. Po zakonu o verski svobodi (Uradni list RS, št. [14/07](#), [46/10](#) – odl. US, [40/12](#) – ZUJF in [100/13](#)) imajo pravico do pridobitve pravne osebnosti tudi sestavni deli cerkve ali druge verske skupnosti. Pristojni organ izdaja potrdila o njihovi pravni osebnosti ter izvaja izplačila in potrebne proračunske načrtovalne dejavnosti za izplačevanje namenske državne finančne pomoči, ki se nanaša na delno plačilo prispevkov za socialno varnost verskih uslužbencev. Pristojni organ sodeluje tudi pri pripravi predpisov, drugih aktov in ukrepov s področja delovanja cerkva in drugih verskih skupnosti ter spremlja izvajanje predpisov v zvezi z njihovim delovanjem. Pri reševanju odprtih vprašanj cerkva in drugih verskih skupnosti sodeluje z ministrstvi, drugimi državnimi in lokalnimi organi ter organizacijami. Pristojni organ organizira tudi razgovore in srečanja s predstavniki verskih skupnosti ter v okviru svojih pristojnosti ustvarja razmere za uresničevanje verske svobode in enako obravnavanje oseb ne glede na versko prepričanje z ozaveščanjem in spremljanjem položaja na tem področju ter z normativnimi in političnimi ukrepi.²³ Več informacij o tem je v prejšnjih poročilih.

9. člen okvirne konvencije

Mediji v madžarščini in italijanščini

Republika Slovenija prek organa, pristojnega za narodnosti, še naprej podpira radijsko in televizijsko oddajanje v madžarščini in italijanščini, in sicer v sodelovanju s predstavniki obeh narodnih skupnosti in vodstvom Javnega zavoda RTV Slovenija.

²³ Vir: Spletna stran Ministrstva za kulturo RS, Urada za verske skupnosti, dostopna na povezavi: http://www.mk.gov.si/si/delovna_podrocja/urad_za_verske_skupnosti/

Kljub neugodnim gospodarskim razmeram se sredstva za te namene niso zmanjševala. S proračunom RS za leto 2016 je urad za sofinanciranje RTV programov zagotovil celo dodatnih 100.000 €.

Zagotavljanje nepristranskih informacij o zgodovini, kulturi in jezikih narodnih manjšin je v skladu z Zakonom o Radioteleviziji Slovenija obveznost javne službe RTV Slovenija. RTV Slovenija v okviru javne službe ustvarja po en radijski in televizijski program za avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost, v programskih vsebinah svojih programov pa mora zagotavljati verodostojne in nepristranske informacije in druge vsebine, pomembne za pripadnike narodnih skupnosti in drugih manjšinskih oziroma etničnih skupnosti.

RTV Slovenija mora kot obveznost javne službe v vseh svojih programih med drugim:

- zagotavljati verodostojne in nepristranske informativne oddaje, s katerimi celovito obvešča o političnem dogajanju doma in v zamejstvu, o pomembnih dogodkih v drugih evropskih državah, zlasti članicah Evropske unije, in o pomembnih svetovnih temah tako, da predvajane vsebine omogočajo objektivno javno obveščenost pripadnikov avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji;

- zagotavljati uresničevanje ustavnih pravic madžarske in italijanske narodne skupnosti na področju radijskega in televizijskega javnega obveščanja in spodbujati povezovanje narodnih skupnosti z matičnim narodom in vključevanje kulturnih ter drugih dosežkov italijanskega oziroma madžarskega naroda v narodnostne programe;

- podpirati širjenje vednosti o drugih kulturah, ki so zastopane v Sloveniji, in njihovih predstavnikih.

TV Slovenija na programu TV SLO 1 objavlja tudi 30-minutne oddaje Mostovi – Hidak, Kanape – Kanapé, Lučka – Pitypang, Pod drobnogledom – Nagytó alatt, Brez meja – Határtalan, Potepanja – Barangolások, Moj gost, moja gostja – Vendégem, Težišče – Súlypont za madžarsko narodnostno skupnost, in sicer ob torkih, sredah in petkih ob 15.10. V oddajah avtorji iz TV-studia Lendava prikazujejo življenje madžarske manjšine v Sloveniji, njihovo zgodovino, običaje, izpostavljajo pomembne osebnosti za madžarsko manjšino, pripravljajo otroški in mladinski program in prikazujejo, kako Madžari v Sloveniji ohranjajo svoj jezik in svojo identiteto.

V zvezi z informativno dejavnostjo in mediji za pripadnike italijanske narodne skupnosti velja poudariti, da se časopisna založniška dejavnost opravlja v založniški hiši EDIT na Reki, ki ima v Kopru dopisniško agencijo A.I.A (prvo institucijo sofinancira tudi Slovenija, drugo pa Slovenija financira v celoti), ki izdaja dnevnik La Voce del Popolo. Na narodnostno mešanem območju izhajajo tudi kulturno informativni listi: La Città, Il Mandracchio, Lasa pur dir, Il Trillo in druge priložnostne publikacije.

Redni dnevni radijski in televizijski programi se pripravljajo v okviru javne RTV Slovenija pri Regionalnem center RTV Koper-Capodistria (nacionalna RTV Slovenija). Radijski program obsega 18 ur dnevno, 126 ur tedensko, televizijski program pa 9,5 ure ob torkih, sredah, petkih, sobotah in nedeljah ter 7,5 ure ob ponedeljkih in četrčkih. Programe narodnih skupnosti dodatno sofinancira tudi država (Urad Vlade RS za narodnosti), in sicer glede na določbo 30. člena Zakona o Radioteleviziji

Slovenije (Uradni list RS, št. [96/05](#), [109/05](#) – ZDavP-1B, [105/06](#) – odl. US, [26/09](#) – ZIPRS0809-B in [9/14](#)).²⁴

Zavod Radio Študent v svojem sklopu pripravlja oddajo Kontrola leta – Oddaja pripadnikov srbske narodne skupnosti za pripadnike srbske narodne skupnosti in širšo skupnost poslušalcev RŠ, ki je plod sodelovanja s Srbskim kulturnim centrom Danilo Kiš, redno obvešča o posameznikih in organizacijah tako iz Republike Srbije kot Slovenije ter je hkrati tudi most med kulturnim, političnim, znanstvenim in drugim dogajanjem v obeh državah.

Poleg tega pristojno ministrstvo v okviru letnega javnega razpisa za sofinanciranje programskih vsebin medijev podpira medije pri ustvarjanju in razširjanju programskih vsebin, ki so med drugim pomembne tudi za uresničevanje pravice italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji do javnega obveščanja in obveščenosti. V delu tega javnega razpisa, ki je namenjen t. i. programom posebnega pomena, ki so v javnem in kulturnem interesu RS (lokalni, regionalni, študentski in nepridobitni radijski in televizijski programi), pa je kot eno izmed meril določeno tudi »omogočanje uresničevanja pravice do javnega obveščanja in obveščenosti lokalnim in manjšinskim skupnostim in ali se razširja v manjšinskih jezikih«.

Poleg tega v okviru letnega javnega razpisa za sofinanciranje programskih vsebin medijev podpira medije pri ustvarjanju in razširjanju programskih vsebin, ki so med drugim pomembne tudi za uresničevanje pravice italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji do javnega obveščanja in obveščenosti. V delu tega javnega razpisa, ki je namenjen t. i. programom posebnega pomena, ki so v javnem in kulturnem interesu RS (lokalni, regionalni, študentski in nepridobitni radijski in televizijski programi), pa je kot eno izmed meril določeno tudi »omogočanje uresničevanja pravice do javnega obveščanja in obveščenosti lokalnim in manjšinskim skupnostim in ali se razširja v manjšinskih jezikih«.

Republika Slovenija prek letnih javnih razpisov za sofinanciranje programskih vsebin medijev zagotovi finančna sredstva za informativne programske vsebine, ki med drugim obravnavajo vprašanja narodnih ter manjšinskih etničnih skupnosti v RS (glej prilogo 1).

Mediji v romščini

Odgovor Republike Slovenije je že naveden v drugem delu tega poročila.

10. člen okvirne konvencije

Raba manjšinskih jezikov pri poslovanju z upravnimi organi

Problematiko uresničevanja dvojezičnosti je že obravnavala Komisija Državnega zbora za narodni skupnosti (v nadaljnjem besedilu: komisija) na 11. seji 25. 3. 2014. Komisija je med drugim ugotovila, da so bile v zadnjih letih na načelni ravni odpravljene določene nedoslednosti pri uresničevanju uradne in javne rabe italijanskega oziroma madžarskega jezika na narodnostno mešanih območjih, vendar v praksi ni zaznati zadostnega napredka, kar neposredno otežuje ohranjanje

²⁴ Več informacij na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti na povezavi:

http://www.un.gov.si/si/manjsine/italijanska_narodna_skupnost/vzgojno_izobrazevalna_kulturna_in_informativna_dejavnost/

identitete in maternih jezikov avtohtonih narodnih skupnosti. Komisija je ugotovila, da je v določenih delih državne uprave, samoupravnih lokalnih skupnostih, nosilcih javnih pooblastil in drugih osebah javnega prava, odgovornih za uradno in javno rabo italijanskega in madžarskega jezika na narodnostno mešanih območjih, neskladje med normativno ureditvijo in uresničevanjem v praksi. Komisija je pozvala Vlado Republike Slovenije, da v sodelovanju z obema avtohtonima narodnima skupnostma najpozneje do konca septembra 2014 sprejme načrt ukrepov za dosledno sistemsko uresničevanje jezikovne zakonodaje v vsakodnevni praksi in z njim komisijo seznaniti. Na spletni strani Državnega zbora²⁵ je poleg sklica, sklepov in magnetograma seje komisije dosegljivo tudi podrobnejše gradivo z opozorili pripadnikov narodnih skupnosti v zvezi s problematiko uresničevanja dvojezičnosti v praksi.

Vlada Republike Slovenije se je odzvala pozivu komisije, da v sodelovanju z obema avtohtonima narodnima skupnostma sprejme načrt ukrepov za dosledno sistemsko uresničevanje jezikovne zakonodaje v vsakodnevni praksi.

Junija 2014 je bila ustanovljena delovna podskupina za pripravo načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti. V delovni skupini poleg predstavnikov Urada Vlade RS za narodnosti sodelujejo tudi predstavniki Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za pravosodje, Ministrstva za kulturo in Ministrstva za javno upravo. V delovno podskupino sta vključena tudi predstavnik italijanske in predstavnik madžarske narodne skupnosti. Delovna podskupina, katere delo organizacijsko in administrativno koordinira Urad Vlade RS za narodnosti, je pripravila predlog Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018.

Vlada RS je na 47. redni seji 23. 7. 2015 potrdila [Načrt ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018](#) in ga poslala Komisiji Državnega zbora za narodni skupnosti. Hkrati je pristojnim resorjem, ki so navedeni kot nosilci ukrepov, naložila obveznost, da ukrepe v predvidenih rokih izvedejo. Načrt ukrepov obsega poleg uvodnega dela še razloge za sprejetje načrta ukrepov, pravne podlage za izvajanje dvojezičnosti, pregled stanja uresničevanja dvojezičnosti v praksi in predlog 17 ukrepov za izboljšanje dosedanjega stanja.²⁶

Za spremljanje izvedbe načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti je pristojna delovna podskupina za pripravo načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti. Na podlagi poročil posameznih resorjev, določenih za izvedbo ukrepov, mora delovna podskupina enkrat letno pripraviti poročilo o izvedbi ukrepov. Poročilo o izvedbi ukrepov sprejme Vlada Republike Slovenije in z njim seznaniti Komisijo Državnega zbora za narodni skupnosti.

Državni zbor je 15. 7. 2013 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 (ReNPJP14-18, Uradni list RS, št. 62/13; v nadaljnjem besedilu: resolucija)²⁷, ki posebej poudarja, da imajo pripadniki italijanske in madžarske

²⁵ Sklic 11. seje Komisije Državnega zbora za narodni skupnosti:

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/izbranaSejaDt?mandat=VI&seja=05%20011.%20Redna&uid=8805A984A72D1B08C1257C9400336A58>

²⁶ Več informacij: spletna stran Urada Vlade RS za narodnosti, dostopna na povezavi:

http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/Nacrt_ukrepov.pdf, stran 36 in 37.

²⁷ Več informacij: spletna stran Ministrstva za kulturo, dostopna na povezavi:

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Zakonodaja/2013/Resolucija_-_sprejeto_besedilo_15.7.2013_.pdf

narodne skupnosti pravico do enakopravne, javne in zasebne rabe svojega jezika na območjih občin, v katerih živijo. Republika Slovenija že zdaj zagotavlja pravico do uporabe in razvoja prvega jezika in kulture obema jezikoma avtohtonih narodnih skupnosti, ki sta poleg slovenščine na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, tudi uradna jezika. Vse osebe javnega prava imajo dolžnost, da na teh območjih poslujejo in se sporazumevajo tudi v jeziku avtohtonih narodnih skupnosti.

V okviru cilja »zagotovitev pogojev za učinkovito jezikovno in siceršnje družbeno integracijo govorcev manjšinskih jezikov« resolucija na področju italijanskega in madžarskega jezika določa naslednja ukrepa:

- jezikovno usposabljanje javnih uslužbencev in funkcionarjev za komunikacijo v jezikih avtohtonih narodnih skupnosti,
- promocija jezikov avtohtonih narodnih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, informiranja in medijske dejavnosti, kulturne dejavnosti in znanstvenega raziskovanja.

V okviru cilja »zagotovitev pogojev za enakopravno javno rabo in razvoj italijanskega ali madžarskega jezika na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost« določa naslednje ukrepe:

- ustreznejša sistemska nadgradnja dvojezičnega poslovanja,
- priprava potrebnih zakonskih aktov za izvedbo jezikovne politike na področju manjšinskih jezikov,
- uresničevanje vidne dvojezičnosti na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost,
- uresničevanje varstva potrošnikov tudi v italijanskem in madžarskem jeziku na teh območjih,
- ureditev in izvajanje ustreznega nadzora nad uresničevanjem določb zakonskih aktov, programom jezikovne politike in financiranjem.

Italijanska in madžarska avtohtona narodna skupnost živita na območjih upravnih enot Lendava, Murska Sobota, Koper, Izola in Piran.

Ustava RS v 11. členu določa, da je na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, poleg slovenščine uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina. Ustavno določbo v zvezi z uradnim jezikom v Sloveniji organizacijski in postopkovni predpisi državnih organov posebej zakonsko urejajo in določajo jezik poslovanja. Zakoni ponavljajo ustavno določbo o slovenščini kot uradnem jeziku na vsem ozemlju države in italijanščini oziroma madžarščini na območju, kjer živita avtohtoni narodni skupnosti, oziroma dodatno razčlenjujejo in pojasnjujejo obseg in način uporabe uradnega jezika v poslovanju organov. Tako v skladu z ustavo Zakon o državni upravi (Uradni list RS, št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo, 89/07 – odl. US, 126/07 – ZUP-E, 48/09, 8/10 – ZUP-G, 8/12 – ZVRS-F, 21/12, 47/13, 12/14, 90/14 in 51/16) v drugem odstavku 4. člena določa, da na območjih občin, v katerih živita avtohtoni italijanska ali madžarska narodna skupnost, uprava posluje tudi v jeziku narodne skupnosti.

V zadnjem času je Republika Slovenija sprejela nekaj pomembnih dokumentov s področja rabe jezika s posebnim poudarkom na enakopravni rabi jezikov obeh narodnih manjšin, živečih v Sloveniji na dvojezičnem območju. Tako je Državni zbor leta 2013 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018, ki je določila jezikovnopolitično vizijo, s katero Republika Slovenija slovenščini zagotavlja prevladujočo vlogo v uradnem in javnem življenju znotraj države, hkrati pa omogoča sporazumevanje in obveščanje v drugih jezikih v skladu s pravno in demokratično legitimnimi sporazumevalnimi potrebami svojih državljanov, drugih prebivalcev in obiskovalcev. Republika Slovenija tako hkrati zagotavlja krepitev in dosledno uresničevanje jezikovnih pravic ustavno določenih ter zaščitenih narodnih skupnosti ter omogoča ohranjanje in obnavljanje rabe jezikov drugih jezikovnih skupnosti in priseljencev.

Na podlagi Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 sta delovni skupini zunanjih strokovnjakov v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo pripravili osnutka izvedbenih dokumentov na jezikovnopolitičnem področju, ki konkretizirata cilje in ukrepe iz resolucije ter jih časovno umeščata. Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje je Vlada RS sprejela novembra 2015.

S sklepom Vlade Republike Slovenije je bila ustanovljena [medresorska delovna skupina za spremljanje izvajanja jezikovne politike Republike Slovenije](#). Skupino sestavljajo javni uslužbenci iz tistih organov izvršilne oblasti in nosilcev javnih pooblastil, katerih dejavnost je najbolj neposredno povezana z jezikovnopolitičnimi vprašanji. Delovati mora po združenih načelih odgovornosti in operativnosti. S tem je mišljena po eni strani načelna odgovornost najvišjih predstavnikov ministrstev ter drugih vladnih služb za ustanovitev in delovanje skupine, po drugi strani pa konkretna in operativna odgovornost posameznih javnih uslužbencev kot stalnih sodelavcev skupine.

Ob pripravi gradiva za obravnavo navedenega Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti je Ministrstvo za javno upravo ugotovilo, da je normativna sistemska ureditev poslovanja organov in subjektov javnega sektorja na dvojezičnem območju ustrezna oziroma je ni treba spreminjati oziroma nadgrajevati.

Republika Slovenija že zdaj zagotavlja govorcem oziroma pripadnikom narodnih skupnosti pravico do uporabe in razvoja prvega jezika in kulture oziroma obema jezikoma avtohtonih narodnih skupnosti, ki imata poleg slovenščine na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, tudi status uradnih jezikov. Vse osebe javnega prava imajo dolžnost, da na teh območjih poslujejo in se sporazumevajo tudi v jeziku avtohtonih narodnih skupnosti.

Normativni/sistemiški pogoji za enakopravno javno rabo italijanskega in madžarskega jezika na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, so po mnenju Ministrstva za javno upravo zagotovljeni.

Strokovne službe Ministrstva za javno upravo v okviru rednega dela pripravljajo odgovore na prejeta posamezna vprašanja različnih subjektov v zvezi z zagotavljanjem pravic narodnih skupnosti glede dvojezičnega poslovanja. Ministrstvo na pravilno poslovanje v jeziku narodne skupnosti, na pravilno določanje znanja jezika narodne skupnosti kot posebnega pogoja za zasedbo delovnega mesta in na pravilno določanje dodatka za dvojezičnost organe državne uprave (vsa ministrstva, organe v sestavi, vladne službe in upravne enote) večkrat opozarja tudi prek obširnih

sistemskih pojasnil. Navedenim organom je v pojasnilih ministrstvo prav tako predlagalo, da v okviru svojih pristojnosti seznanijo tudi vse subjekte javnega sektorja, ki delujejo na narodnostno mešanih območjih, in jih opozorijo, da morajo pri svojem poslovanju zagotavljati uporabo jezika narodne skupnosti, pri čemer so jih še posebej opozorili, da je treba:

- zagotoviti poslovanje organov in subjektov javnega sektorja na dvojezičnem območju v jeziku narodne skupnosti,
- vzpostaviti ustrezne organizacijske in kadrovske pogoje za poslovanje v jeziku narodne skupnosti (ustrezna sistemizacija in zasedba delovnih mest).

Ministrstvo za javno upravo, ki je pristojno tudi za področje lokalne samouprave, ugotavlja, da je na lokalni ravni zaznati podobne probleme kot na državni ravni. Normativna ureditev je na zavidljivi ravni, težave pa so ponekod v vsakodnevem poslovanju organov občinske uprave. Glede na to, da kot nadzorni organ ministrstvo doslej ni prejelo pritožbe prizadetega posameznika, meni, da se v praksi morebitne težave odpravljajo sproti in ustrezno. Kljub temu je težnja ministrstva, da poenoti standard dejanske uporabe dvojezičnosti v vseh devetih občinah (Ankaran, Izola, Koper, Piran, Lendava, Šalovci, Hodoš, Moravske toplice in Dobrovnik), saj so bile obalne občine že v preteklosti zelo aktivne pri zagotavljanju dvojezičnosti, medtem ko se občine v severovzhodnem delu Slovenije počasi približujejo temu standardu. S tem namenom je ministrstvo pričelo s sistematičnimi aktivnostmi za usposabljanje vseh deležnikov izvajanja javne oblasti na lokalni ravni tako v procesu sprejemanja kot tudi izvajanja predpisov. Pri tem posebno pozornost namenja tudi doslednemu izvajanju dvojezičnosti pri zagotavljanju javnih gospodarskih služb.

Upravne enote Izola, Koper, Piran, Murska Sobota in Lendava so kot upravni organ zavezane k dvojezičnemu postopanju. To se nanaša na vodenje upravnih postopkov (ZUP) v skladu z materialno področno zakonodajo, izdajanje različnih dvojezičnih potrdil (druge naloge – DN), dajanje informacij in komunikacijo s strankami. Upravne enote zagotavljajo tudi zloženke za lažje uveljavljanje pravic, obveznosti in drugih koristi strank.

Upravne enote delujejo tako, da je pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti omogočena nemotena uporaba njihovega jezika. Glede uporabe italijanskega jezika pojasnjujemo, da se postopki na upravnih enotah vodijo dvojezično, tudi ko vlagatelj ni pripadnik narodne skupnosti, a je pozneje vključen v postopek kot stranka ali stranski udeleženec. Pri uporabi madžarskega jezika pa pojasnjujemo, da se odločbe v skrajšanih postopkih izdajajo v obeh jezikih, na strankino zahtevo pa se tako vodijo tudi posebni ugotovitveni postopki ali če stranka to zahteva kadarkoli med postopkom.

Upravne enote zagotavljajo ustrezno raven znanja jezika narodnih skupnosti uslužbencev oziroma njihovo ustrezno usposobljenost. Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. [63/07](#) – uradno prečiščeno besedilo, [65/08](#), [69/08](#) – ZTFI-A, [69/08](#) – ZZavar-E in [40/12](#) – ZUJF) namreč določa, da se za uradniška delovna mesta v organih, ki morajo po zakonu uporabljati kot uradni jezik tudi jezik narodne skupnosti, kot pogoj določi tudi znanje tega jezika. Na podlagi Uredbe o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in pravosodnih organih imajo upravne enote sprejete akte o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest, v katerih je za zasedbo določenih delovnih mest potrebna ustrezna raven znanja jezika narodne skupnosti.

Kot primer dobre prakse navajamo sodelovanje med Upravno enoto Lendava in Upravno enoto Murska Sobota, kjer je javna uslužbenka (prevajalka) iz Upravne enote Murska Sobota v letih 2014 in 2015 izvajala brezplačne tečaje madžarskega jezika za uslužbenke Upravne enote Lendava. Upravna enota Lendava vsako leto vsaj enemu dijaku, ki je pripadnik madžarske skupnosti, omogoči opravljanje strokovne prakse.

Upravna enota Lendava je na podlagi Uredbe o posredovanju in ponovni uporabi informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 24/16) pripravila katalog in zagotavljala informacije javnega značaja tudi v jeziku narodne skupnosti (3. člen).

V letu 2015 je bilo tudi na Upravni enoti Izola in Upravni enoti Murska Sobota izvedeno poskusno anketiranje zadovoljstva uporabnikov upravnih storitev. Anketiranje je za upravne organe po Uredbi o upravnem poslovanju obvezno vsaki dve leti. Pri poskusnem anketiranju je Upravna enota Murska Sobota svojim uporabnikom storitev omogočila izpolnjevanje vprašalnikov v slovenski in slovensko-madžarski različici, Upravna enota Izola pa je omogočila izpolnjevanje vprašalnikov tudi v italijanščini.

Še pred prenovo državnega portala E-Uprava 2 konec leta 2015 so zgoraj navedene upravne enote kot pripomoček za delo bodisi same izdelale nepredpisane obrazce (Upravna enota Lendava in Upravna enota Murska Sobota, kjer sta zaposlena prevajalca) ali pa jih je izdelalo resorno ministrstvo (Izola, Koper, Piran). Upravne enote so se aktivno vključile v vsebino takrat še nastajajočega portala: opravile so pregled seznama nepredpisanih že prevedenih obrazcev in poslale informacije, obrazce zanje pa bi bilo nujno treba še prevesti, da bodo objavljeni na portalu E-uprava 2.

Pomembna novost, ki se za leto 2016 pripravlja in uresničuje, je zagotavljanje overitev v jezikih narodnih skupnosti, s posebnim za te potrebe oblikovanim programom, kar je pomemben prispevek k zagotavljanju enakopravnosti pripadnikov narodnih skupnosti.

Upravne enote Izola, Koper in Piran so v letu 2016 izvedle skupno javno naročilo Generalnega sekretariata Vlade Republike Slovenije, katerega predmet so storitve pisnega prevajanja, jezikovne redakcije mednarodnih sporazumov in pogodb, lektoriranja in pisnega prevajanja s sodno overitvijo, in sicer za storitev »Pisno prevajanje in jezikovna redakcija« (iz slovenščine v italijanščino). Navedene upravne enote v svojih finančnih načrtih za obdobje 2017–2019 zagotavljajo tudi finančna sredstva za predmet javnega naročila.

V okviru medresorskega usklajevanja predpisov je pristojno ministrstvo vseskozi opozarjalo na nujnost zagotavljanja dvojezičnih obrazcev, ki so priloga k predpisom, kot tudi izdelave tistih, ki so za upravne enote pripomoček pri delu.

Na območjih, kjer živijo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti, so v juliju 2016 začeli prevajati spletne strani upravnih enot, ki delujejo na teh območjih (upravne enote Murska Sobota, Lendava, Izola, Koper in Piran), v jezike narodne skupnosti. Zaključek aktivnosti je predviden konec septembra 2016. V prvi fazi so prevedene vse vsebine spletnih strani, razen področja »Novice«. To je namreč za vsako upravno enoto drugačno.

Ministrstvo za pravosodje je v okviru izvajanja Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanja predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018 ugotovilo, da

pravilniki, ki določajo vsebino in obliko ovojnic za vročanje po pošti v sodnih postopkih (Pravilnik o ovojnici za vročanje po pošti v pravnem postopku, Pravilnik o ovojnici za vročanje po pošti v pravnem in kazenskem postopku ter Pravilnik o ovojnici za vročanje po pošti v postopku vpisa v sodni register in postopku izbrisa iz sodnega registra brez likvidacije) za območja občin, kjer je pri sodišču poleg slovenskega jezika uradni jezik tudi italijanski oziroma madžarski jezik, sicer določajo obveznost obstoja in uporabe dvojezičnih ovojnic, vendar pa je v prilogi tega predpisa določena le ovojnica v slovenskem jeziku. Zaradi navedenega je ministrstvo začelo aktivnosti za zagotovitev vzorcev ovojnic v jezikih narodnih skupnosti, pri čemer je zagotovilo prevode besedila vseh ovojnic, s katerimi se vročajo pisanja v sodnih postopkih, tako v italijanski kot madžarski jezik. Pri pripravi vzorcev dvojezičnih ovojnic je bilo ugotovljeno, da je besedilo na ovojnicah (predvsem na obvestilih strankam in sodišču) preobsežno in je (dvojezično) besedilo povsem nepregledno.

Zaradi navedenega je Ministrstvo za pravosodje pripravilo nov Pravilnik o ovojnici za vročanje po pošti v pravnem postopku in nov Pravilnik o ovojnici za vročanje po pošti v kazenskem postopku, ki sta bila pripravljena zaradi racionalizacije poteka besedila na ovojnici, tako da še vedno zadosti zakonsko določenim pravilom vročanja, hkrati pa omogoči oblikovanje dvojezične ovojnice tako, da je ob slovenskem besedilu v pregledni obliki prevod v jezik italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti. Oba pravilnika je minister za pravosodje izdal 28. 7. 2016, objavljena sta v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 53/16 z dne 5. 8. 2016, veljati pa sta začela 20. 8. 2016. Ministrstvo za pravosodje je zagotovilo tudi prevod dela besedila pravilnika, ki je natisnjeno na ovojnici v italijanskem in madžarskem jeziku in oba prevoda poslalo Vrhovnemu sodišču RS z namenom, da zagotovi pravočasno pripravo in dobavo ovojnic na dvojezična območja.

Ministrstvo za pravosodje je zagotovilo prevod obrazcev, ki so namenjeni strankam za pridobitev podatkov iz evidenc, ki jih vodi Ministrstvo za pravosodje. Ministrstvo je tako zagotovilo prevode vseh predpisanih obrazcev za izpiske iz kazenske evidence, neobvezujočega obrazca za vložitev nadzorstvene pritožbe in obrazca zahteve za uveljavljanje odškodnine (skupaj z navodilom za izpolnjevanje tega obrazca) v madžarski in italijanski jezik ter jih je objavilo na uradni spletni strani Ministrstva za pravosodje. Gre za obrazce, ki so namenjeni strankam za uveljavljanje določenih pravic, in pri odločitvi, za katere obrazce zagotoviti prevode v jezika narodnih skupnosti, je ministrstvo izhajalo iz dejanskih potreb strank.

Republika Slovenija si na podlagi Zakona o romski skupnosti (ZRomS-1) v Republiki Sloveniji prizadeva spodbujati, ohranjati in zagotavljati razvoj romskega jezika in kulture.

Poleg rešitev, ki jih je natančneje opredelil Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje, se uveljavijo tudi promocija jezikov avtohtonih narodnih skupnosti, romske skupnosti, drugih manjšin in priseljencev na področju vzgoje in izobraževanja, informiranja in medijske dejavnosti, kulturne dejavnosti in znanstvenega raziskovanja, ki prispevajo k usklajenemu načrtovanju, oblikovanju in izvajanju jezikovnih izobraževalnih politik, povečanju števila jezikovno usposobljenih javnih uslužbencev in funkcionarjev v jeziku avtohtonih narodnih skupnosti, k ustrezni

medijski prisotnosti jezikov avtohtonih narodnih skupnosti, romske skupnosti, drugih manjšin in priseljencev, ozaveščenosti o jezikih avtohtonih narodnih skupnosti, romske skupnosti, drugih manjšin in priseljencev pri drugih državljanih Republike Slovenije na področju vzgoje in izobraževanja, informiranja in medijske dejavnosti, kulturne dejavnosti in znanstvenega raziskovanja. ZRomS-1 v 4. členu določa, da Republika Slovenija spodbuja ohranjanje in razvoj romskega jezika ter kulturno, informativno in založniško dejavnost romske skupnosti. V Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 100/11 in 111/13, v nadaljnjem besedilu: ZUJIK) je v 65. členu posebej opredeljeno, da država financira tudi tiste programe oziroma projekte, ki so posebej namenjeni romski skupnosti. Omenjene zakonske določbe pristojno ministrstvo uresničuje z vsakoletnim posebnim programom, ki nastaja na podlagi letnega razpisa.

Romski jezik v Sloveniji ni uradni jezik in zato ni mogoče pričakovati njegove rabe v javnem poslovanju. Se pa na posameznih upravnih enotah (npr. Murska Sobota) ali drugih institucijah (CSD-ji, šole) trudijo, da zaposlujejo pripadnike romske skupnosti (romski pomočniki) ali pa se posamezni zaposleni naučijo osnov romskega jezika, da lažje komunicirajo in vzpostavljajo boljši odnos z Romi.

Tudi Varuh človekovih pravic v svojem zadnjem poročilu (Dvajseto redno letno poročilo, ki se nanaša na delo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije v letu 2014, Ljubljana, junij 2015) ugotavlja, da urad v obravnavanem letu na področju diskriminacije ni prejel pobud, ki bi zatrjevale neposredno kršitev posebnih pravic, ki so obema samoupravnima narodnima skupnostnima (italijanski in madžarski) in njihovim pripadnikom v Republiki Sloveniji zajamčene z ustavo in zakoni.

Omeniti velja, da se za promocijo večjezičnosti v Sloveniji izvaja aktivnost, ki zagotavlja ustrezen prostor v programih javnih medijev v jezikih govorcev, katerih prvi jezik ni slovenščina. Tako javni zavod RTV Slovenija v okviru javne službe med drugim izdaja po en radijski in televizijski program za avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost ter radijske in televizijske oddaje za romsko etnično skupnost.

Slovenska jezikovna politika se torej zaveda velikega pomena in odgovornosti, ki jo ima do vseh državljanov Republike Slovenije, obenem pa upošteva tudi vse govorce, ki jim slovenščina ni materni jezik (pripadniki madžarske in italijanske narodne skupnosti, romska skupnost, priseljenci in vsi, ki prihajajo ali želijo prihajati znotraj ali zunaj meja Republike Slovenije v stik s slovenskim jezikom). Upošteevajoč to si slovenska jezikovna politika prizadeva na eni strani za spodbujanje in rabo slovenskega jezika na vseh ravneh ter za vse ciljne skupine, na drugi strani pa veliko pozornost namenja tudi čim boljšemu sistemu poučevanja tujih jezikov ter njihovi ustrezni razpršenosti glede na kulturnocivilizacijske in gospodarske potrebe Republike Slovenije.

11. člen okvirne konvencije

Zakon o osebni imenu (Uradni list RS, št. 20/06) v 5. členu (osebno ime pripadnikov narodnih skupnosti) določa, da se osebno ime pripadnika oziroma pripadnice italijanske ali madžarske narodne skupnosti vpiše v matični register v

italijanski oziroma madžarski pisavi in obliki, če se pripadnik narodne skupnosti ne opredeli drugače.

Statut Občine Piran (uradne objave Primorske novice, št. 10/99 spremembe in dopolnitve) določa, da mora vsakdo upoštevati izvirno osebno ime pripadnika italijanske narodne skupnosti in ga pri zapisovanju ne sme spreminjati (76. člen).

Pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti imajo pravico do enakopravne javne in zasebne rabe svojega jezika na območjih, kjer živijo.

Zakon o določanju območji ter o imenovanju in označevanju naselij, ulic in stavb (Uradni list RS, št. 25/08) določa, da mora biti ime naselja v slovenskem jeziku. Na območjih občin, kjer je poleg slovenskega jezika uradni jezik tudi italijanski oziroma madžarski jezik, se imena naselij določijo v slovenskem in italijanskem oziroma madžarskem jeziku (9. člen).

V zvezi z odlokom o določitvi imena naselja zakon določa, da morajo udeležene občine pred odločanjem o odloku o določitvi imena naselja na narodnostno mešanih območjih pridobiti soglasje pristojne samoupravne narodne skupnosti. Pristojna samoupravna narodna skupnost da soglasje prek članov občinskega sveta – predstavnikov narodne skupnosti (17. člen).

Zakon nadalje določa, da mora biti ime ulice v slovenskem jeziku. Na območjih občin, kjer je poleg slovenskega jezika uradni jezik tudi italijanski oziroma madžarski jezik, se imena ulic določijo v slovenskem in italijanskem oziroma madžarskem jeziku (20. člen). Zakon določa tudi, da morajo biti ulice označene z napisnimi tablami, na katerih je ime ulice. Na napisnih tablah mora biti ime ulice v slovenskem jeziku. Na območjih občin, kjer je poleg slovenskega jezika uradni jezik tudi italijanski oziroma madžarski jezik, se ulice označijo v slovenskem in italijanskem oziroma madžarskem jeziku (23. člen).

Statut Občine Lendava (Uradni list RS, št. 75/10) v 71. členu določa, da so na narodnostno mešanem območju napisne table z označbo krajev in ulic ter razglasi, obvestila in opozorila ter drugi javni napisi dvojezični. Dvojezične napisne table morajo imeti na narodnostno mešanem območju vsi občinski in državni organi, podjetja, gospodarske organizacije, zasebniki, javni zavodi, društva ter druge organizacije in skupnosti. Dvojezični napisi morajo zagotoviti enakopraven videz obeh jezikov.

12. člen okvirne konvencije

Položaj Romov v izobraževalnem sistemu

V obdobju po sprejetem Nacionalnem programu ukrepov za Rome Vlade RS za obdobje 2010–2015 je bila leta 2011 dopolnjena Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji iz leta 2004 po opravljeni evalvaciji strategije leta 2010²⁸. Pri tem se je upoštevalo delo, opravljeno med leti 2004 in 2010, ter izpostavilo področja, ki bi jim bilo treba v prihodnje nameniti več pozornosti. V letu 2015 je bila

²⁸ Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji (dopolnitev strategije 2004).

Dostopno prek:

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/projekti/Strategija_Romi_dopolnitev_2011.pdf (3. 2. 2016)

imenovana delovna skupina za spremljanje in uresničevanje strategije, ki se na pristojnem ministrstvu sestaja večkrat letno in razpravlja o dopolnitvah.

Strategija 2011 posebno pozornost namenja področjem, ki jih strategija 2004 ni podrobneje obravnavala, tj. predšolska vzgoja in srednješolsko izobraževanje, obravnava pa tudi univerzitetno raven, podiplomski študij in izobraževanje odraslih.

Strategija 2011 ohranja vsa izhodišča, načela in cilje, kot so zapisana v strategiji 2004, poudarja pa tudi nove cilje:

- pomen izobraževanja (izobrazbe) za povečanje socialnega, človeškega in kulturnega kapitala, izobraževanja, ki ima za cilj vzgojiti in izobraziti človeka za samostojno življenje in prevzemanje odgovornosti in posledic;
- pomen izobraževanja v najzgodnejšem obdobju in sistemsko omogočanje enakih možnosti za vse predšolske otroke;
- pomen izobraževanja (izobrazbe) za zmanjševanje družbene obrobnosti in/ali izključenosti;
- pomen premagovanja jezikovnih ovir z učenjem maternega in slovenskega jezika kot prvega tujega jezika že v najzgodnejšem obdobju;
- pomen vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj;
- pomen izobraževanja za zmanjševanje socialne ogroženosti;
- pomen vseživljenjskega učenja;
- pomen romskega naselja in izgradnje večnamenskih prostorov v romskih naseljih, v katerih bi se lahko izvajali različni celoletni in krajši izobraževalni programi, delavnice, predavanja tako v dopoldanskem času kot popoldan: predšolska vzgoja kot celoletni, vsakodnevni pripravljalni program največ do petega leta otroka, učna pomoč za učence in dijake, ki so vključeni v redno izobraževanje, obšolske dejavnosti, izobraževanje za odrasle s ciljem pridobiti posebna znanja in osnovno izobrazbo, ki omogoča zaposlitev in samostojno življenje; v objektu bi bila tudi pisarna romskega svetnika, pisarna za obiske iz centra za socialno delo, zdravstvenega doma, za zdravstveno vzgojo – pediatrične sestre in sestre za zobno preventivo itd. ter večnamenski prostor za druženja, prireditve, sestanke ter športno-plesne aktivnosti;
- pomen »romskega« naselja, znotraj katerega naj potekajo preizkušeni in učinkoviti pripravljalni programi predšolske vzgoje tam, kjer je nizka vključenost otrok v institucionalno vzgojo in izobraževanje, nizek socialni položaj družin zaradi brezposelnosti staršev; programi naj izhajajo iz posebnosti in potreb okolja ter vsake posamezne družine. Še posebej velja poudariti, da obstajajo tudi pomisleki o izvajanju predšolske vzgoje v romskih naseljih, da bi predšolski oddelki v romskih naseljih pomenili korak nazaj v procesu vključevanja romskih otrok in naj bi pomenili vzpostavljanje getov »skozi stranska vrata«. Opozorilo o romskih naseljih kot potencialnih getih je treba jemati nadvse resno. Zato je treba najti načine in poti, da poleg vzgojno-izobraževalnega dela v naseljih sočasno potekajo aktivnosti, ki vodijo k vključevanju romskih otrok v širše družbeno okolje;
- pomen izobraževanja (izobrazbe) za povečevanje (samo)zaposlitvenih možnosti;
- pomen izobraževanja (izobrazbe) za potrebe mobilnosti sodobnega človeka, torej tudi pripadnika romskega naroda. Povečanje socialnega kapitala je običajno mogoče zunaj romskega naselja, v urbanem okolju. Za vstop in bivanje v

- urbanem okolju pa je treba pridobiti ustrezno izobrazbo. Ta omogoča več možnosti za zaposlitev;
- pomen vzpostavljanja medsebojnega zaupanja med Romi in večinskim prebivalstvom ter premagovanje predsodkov na obeh straneh;
 - Resolucija o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v RS za obdobje 2013–2020 (ReNPIO13-20): Vizija ReNPIO13-20 kot strateško razvojnega dokumenta na področju izobraževanja odraslih je omogočiti vsakemu odraslemu prebivalcu Slovenije enake možnosti za kakovostno izobraževanje v vseh življenjskih obdobjih. Z uresničevanjem ReNPIO13-20 se želi v obdobju do leta 2020 odpraviti največje razvojne zaostanke, zlasti na področju ravni temeljnih in poklicnih zmožnosti odraslega prebivalstva, njegove izobraženosti in vključenosti v vseživljenjsko izobraževanje. ReNPIO13-20 kot eno izmed ciljnih skupin opredeljuje ranljivo skupino odraslih in vanjo uvršča Rome;
 - premiki pri uresničevanju zgoraj navedenih ciljev so bili narejeni na več področjih, zlasti v okviru projektov, ki sta jih financirala ESS in MIZŠ. Na podlagi evalvacij posameznih projektov je pristojno ministrstvo z vsakim javnim razpisom za Rome razpisalo tiste vsebine, ki so potrebne za vzgojo in izobraževanje Romov.

V obdobju od 2008 do 2015 je ministrstvo, pristojno za izobraževanje, na podlagi strategij 2004 in 2011 in ob sodelovanju Romov pri nastajanju dokumentov izvedlo nekaj pomembnih nacionalnih projektov, prek katerih so se uresničile zaveze in izvedli ukrepi iz strategije. Tako se je prek projektov »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje I« (2008–2011) in »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II« (2011–2014) uvedlo in nadgradilo delo romskih pomočnikov v osnovnošolskem izobraževanju in pomembno pripomoglo k obravnavi in odpravljanju neobiskovanja pouka in doseganju boljšega uspeha otrok v šoli. Prek projekta »Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti« (2010–2013), je bil narejen pomemben napredek pri nastanku inovativnih in ustvarjalnih oblik vzgojno-izobraževalnega dela v romski skupnosti s posebnim poudarkom na predšolski vzgoji, izobraževanju in usposabljanju učiteljev, socialnih in drugih strokovnih delavcev ter strokovnih delavcev v nevladnih organizacijah za delo z romskimi otroki in mladostniki ter na razvoju in izvajanju različnih oblik obšolskih aktivnosti za romske otroke, mladino in starše v romski skupnosti, kar je nato nadaljeval in nadgradil še projekt »Skupaj do znanja – uresničevanje ciljev strategije vzgoje in izobraževanja Romov v RS« (2014–2015), ki je deloval na treh temeljnih področjih: romski pomočniki, romski izobraževalni inkubatorji in obšolske dejavnosti. Od leta 2016 (do leta 2021) pa vse te dejavnosti z dodatnim poudarkom na predšolski vzgoji romskih otrok potekajo v okviru projekta »Skupaj za znanje – izvajanje aktivnosti podpornih mehanizmov pridobivanja znanja za pripadnike romske skupnosti«. V preteklem obdobju je bila v skladu z vizijo in cilji Resolucije o Nacionalnem programu izobraževanja v RS za obdobje 2013–2020 v okoljih, kjer živijo Romi, pozornost namenjena tudi izvajanju svetovalne in informativne dejavnosti za ranljive skupine odraslih, v katere se uvrščajo Romi, izvajanju javnoveljavnih programov za manj izobražene, ranljive skupine in učence, ki v rednem roku ne končajo šolanja, ter drugih neformalnih programov za izboljšanje temeljnih zmožnosti.

Dodatno podporo kulturnim projektom romskih društev in Zveze Romov Slovenije, ki vključujejo predstavitev romske kulture v vzgojno-izobraževalnih institucijah, zagotavlja pristojno ministrstvo za kulturo.

13. člen okvirne konvencije

Javni in zasebni vrtci

V zakonodaji je dana pravna podlaga za ustanavljanje javnih in zasebnih vrtcev. Ustanoviteljica javnega vrtca je občina, zasebni vrtec pa lahko ustanovijo domače in tuje pravne ali fizične osebe. Ko je vrtec kot pravna oseba vpisan v sodni register, se [vpiše v razvid](#) izvajalcev javno veljavnih programov vzgoje in izobraževanja, ki ga vodi ministrstvo. Predlog za vpis v razvid vloži lokalna skupnost – ustanoviteljica javnega vrtca oziroma javni vrtec, v primeru zasebnih vrtcev pa zasebni vrtec sam.

Zasebni vrtci

Zasebni vrtci se od javnih razlikujejo tudi po programih. Program zasebnega vrtca določi ustanovitelj vrtca na podlagi 13. člena Zakona o vrtcih (Uradni list RS, št. [100/05](#) – uradno prečiščeno besedilo, [25/08](#), [98/09](#) – ZIUZGK, [36/10](#), [62/10](#) – ZUPJS, [94/10](#) – ZIU, [40/12](#) – ZUJF in [14/15](#) – ZUUJFO), pri tem pa se lahko odloči tudi za program javnih vrtcev. Pred začetkom izvajanja programa mora zasebni vrtec pridobiti pozitivno mnenje [Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje](#). Zasebnim vrtcem, ki izvajajo program po posebnih pedagoških načelih (Steiner, Decroly, Montessori in podobno), da Strokovni svet RS za splošno izobraževanje pozitivno mnenje, ko ugotovi, da je program priznalo ustrezno mednarodno združenje.

Zasebni vrtec lahko tako kot javni vrtec začne opravljati dejavnost šele po vpisu v razvid pri ministrstvu. Za vpis v razvid je treba izkazati izpolnjevanje pogojev, predpisanih za strokovne delavce, prostor in opremo. Občina lahko, če tako kažejo potrebe v zvezi s predšolsko vzgojo, zasebnemu vrtcu podeli koncesijo.

Podelitev koncesije (73.–77. člen Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. [16/07](#) – uradno prečiščeno besedilo, [36/08](#), [58/09](#), [64/09 – popr.](#), [65/09 – popr.](#), [20/11](#), [40/12](#) – ZUJF, [57/12](#) – ZPCP-2D, [47/15](#), [46/16](#) in [49/16 – popr.](#)) pomeni, da opravlja zasebni vrtec javno službo in ima enak program kot javni vrtec, s posebno pogodbo o koncesiji pa se opredeli obseg sredstev, ki jih vrtcu zagotavlja občina. Zasebni vrtci, ki nimajo koncesije, lahko pridobijo pravico do financiranja iz proračunov lokalnih skupnosti, če izpolnjujejo naslednje pogoje: izvajajo najmanj poldnevni program, imajo najmanj za en oddelek predšolskih otrok, imajo zaposlene oziroma drugače zagotovljene vzgojitelje in pomočnike vzgojiteljev za izvedbo programa v skladu z zakonom in drugimi predpisi in so dostopni vsem otrokom (34. člen Zakona o vrtcih).²⁹

Zasebne šole

V Sloveniji delujejo naslednje zasebne osnovne šole, ki izvajajo javno veljavni izobraževalni program:³⁰

²⁹ Vir: spletna stran Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, dostopna na povezavi: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_predsolsko_vzgojo_in_osnovno_solstvo/predsolska_vzgoja/#c17792

³⁰ Vir: spletna stran Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, dostopna na povezavi: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_predsolsko_vzgojo_in_osnovno_solstvo/osnovno_solstvo/osnovna_sola/zasebne_osnovne_sole/#c17849

- [Waldorfska šola Ljubljana](#), ki je začela s poukom v šolskem letu 1992/93, izvaja program osnovne šole po posebnih pedagoških načelih.
- [Osnovna šola Alojzija Šuštarja Ljubljana](#), ki je začela s poukom v šolskem letu 2008/2009, izvaja program katoliške osnovne šole kot organizacijska enota v Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani.
- [Montessori inštitut, Zavod za pomoč staršem pri razvoju otrok](#) je začel s poukom v šolskem letu 2010/11 in izvaja program zasebne osnovne šole Montessori po posebnih pedagoških načelih.
- [Zasebni vzgojno-izobraževalni zavod Waldorfska šola Maribor, ki deluje](#) od šolskega leta 2015/2016 kot samostojna šola (do tega šolskega leta je bila organizacijska enota Waldorfske šole Ljubljana). Waldorfska šola Maribor izvaja program waldorfske devetletne osnovne šole.

[Vzgojno-izobraževalni zavod Antona Martina Slomška Maribor, Osnovna šola Montessori](#) od šolskega leta 2015/2016 deluje kot organizacijska enota zavoda v Mariboru in izvaja program osnovne šole Montessori.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo in spremembe, v nadaljevanju: ZOFVI) za zaposlene v vrtcu in šoli določa, da morajo imeti izobrazbo, določeno s sistemizacijo delovnih mest, obvladati morajo slovenski jezik, v vrtcih oziroma šolah na narodno mešanih območjih, ki se ustanovijo za dvojezično vzgojo in izobraževanje, pa tudi jezik narodne skupnosti.

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01 in spremembe, v nadaljevanju: ZPIMVI) med drugim določa, da v dvojezičnih vrtcih in šolah opravljajo vzgojno-izobraževalno delo strokovni delavci, ki obvladajo oba učna jezika.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja določa temeljne usmeritve za organizacijo javne mreže vrtcev in šol, ki veljajo tudi za vzgojo in izobraževanje pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti. Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja dodatno zagotavlja zaščito javne mreže vrtcev in šol za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti tako, da uvaja obvezno soglasje Vlade Republike Slovenije k spremembam mreže vrtcev in šol na narodnostno mešanem območju. Poleg soglasja Vlade RS mora k spremembam mreže dati soglasje tudi pristojna samoupravna narodna skupnost. S tem je dodatno zavarovana mreža javnih vrtcev in šol za potrebe narodnih skupnosti in zagotovljeno spoštovanje mednarodnih obveznosti, ki jih je sprejela Republika Slovenija.

Ustanoviteljica javnih vrtcev in javnih osnovnih šol za pripadnike narodnih skupnosti je lokalna skupnost, gimnazije, poklicne, srednje tehniške in strokovne šole pa ustanavlja država. Glede ustanavljanja vrtcev in šol za dvojezično vzgojo in

izobraževanje ZOFVI v 41. členu določa, da je samoupravna narodna skupnost soustanoviteljica. Udeležbo pri upravljanju vrtca oziroma šole prek predstavnikov v svetu urejata 46. člen ZOFVI in 13. člen ZPIMVI.³¹

14. člen okvirne konvencije

Pouk v manjšinskih jezikih in učenje teh jezikov

Vzgoja in izobraževanje pripadnikov italijanske in madžarske narodne skupnosti je sestavni del vzgojno-izobraževalnega sistema v Republiki Sloveniji. Cilji tega sistema so opredeljeni v Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) in v področnih zakonih, ki določajo tudi cilje posameznega dela vzgojno-izobraževalnega sistema.³²

Posebnosti dela vzgojno-izobraževalnega sistema in uresničevanje posebnih pravic pripadnikov narodnih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja ureja Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01).

Ta zakon podrobneje ureja posebne cilje vzgoje in izobraževanja za pripadnike italijanske in madžarske narodne skupnosti, posebnosti organizacije, mrežo vrtcev in šol, prilagajanje javno veljavnih programov, določa pa tudi posebne pogoje za strokovne delavce v vrtcih in šolah, dvojezično poslovanje, financiranje izgradnje vrtcev in šol.

ZOFVI izhaja iz načela, da je vzgoja in izobraževanje pripadnikov narodnih skupnosti sestavni del sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, ima pa tudi posebne cilje, ki omogočajo pripadnikom narodnih skupnosti ohranjanje jezikovne in kulturne identitete in razvijanje sožitja med ljudmi, ki živijo na narodnostno mešanih območjih. Za uresničitev teh ciljev in uveljavitev pravic pripadnikov narodnih skupnosti zakon določa posebne pogoje za načrtovanje, organizacijo in izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela. Zakonske določbe temeljijo na načelu, da je treba ohraniti in zaščititi doseženo raven posebnih pravic obeh narodnih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, pri tem pa upoštevati mednarodne dokumente, ki urejajo pravice manjšin. Zakon upošteva ustavno določbo, da predpisi in splošni akti, ki se nanašajo na uresničevanje pravic in položaj narodnih skupnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodnih skupnosti.

Na narodnostno mešanem območju, kjer živi italijanska narodna skupnost, poteka vzgojno izobraževalno delo za pripadnike italijanske narodne skupnosti v italijanskem učnem jeziku. Na tem območju so poleg osnovnih šol z italijanskim učnim jezikom tudi tri srednje šole, ki delujejo v italijanskem učnem jeziku. Po končani srednji šoli se manjši del učencev zaposli, večina pa jih nadaljuje izobraževanje na visokih šolah oziroma na fakultetah v Sloveniji, nekateri pa tudi na univerzah v Italiji.

³¹ Načrt ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018, stran 9

in 10 ter 24 in 25, dostopno na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti na povezavi:

http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/Nacrt_ukrepov.pdf

³² Načrt ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018, stran

24, dostopno na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti na povezavi:

http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/Nacrt_ukrepov.pdf

Vrtci z italijanskim učnim jezikom na narodnostno mešanem območju obalnih občin so: vrtec »Delfino Blu«, Koper, vrtec »Dante Alighieri«, Izola in vrtec »La Coccinella«, Piran.

Osnovne šole s podružnicami z italijanskim učnim jezikom so: OŠ Dante Alighieri, Izola, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio iz Kopra s podružnicami v Semedeli, Bertokih in Hrvatinih ter OŠ Vincenzo e Diego de Castro, Piran, s podružnicama v Luciji in Sečovljah.

Srednje šole z italijanskim učnim jezikom so: Gimnazija Antonio Sema, Piran, Gimnazija Gian Rinaldo Carli, Koper, Srednja šola Pietro Coppo, Izola.

Italijanski jezik in književnost je mogoče študirati na Univerzi v Ljubljani (Oddelek za romanske jezike in književnost na Filozofski fakulteti) in Univerzi na Primorskem v Kopru (Katedra za italijanistiko v okviru Oddelka za uporabno jezikoslovje na Fakulteti za humanistične študije). Pripadniki italijanske narodnosti lahko študirajo tudi na univerzah v Italiji (zlasti če se želijo izobraževati v italijanskem jeziku na drugih nelingvističnih področjih) in na Hrvaškem (Reka, Pulj).³³

Na dvojezičnem območju, kjer živi madžarska narodna skupnost, poteka v vrtcih in osnovnih šolah dvojezično vzgojno-izobraževalno delo v slovenskem in madžarskem jeziku. Te vrtce in šole skupaj obiskujejo otroci oziroma učenci slovenske in madžarske narodnosti. Tak način dela mogoča, da otroci poleg maternega jezika spoznajo tudi drugi jezik in kulturo drugega naroda.

Vzgojno-izobraževalno delo poteka v obeh jezikih, pri učenju maternega jezika in drugega jezika se učenci razdelijo v skupine, kar omogoča večjo zahtevnost pouka maternega jezika.

Dijakom in vajencem, ki končajo osnovno šolo v jeziku narodnosti oziroma dvojezično osnovno šolo in se vključijo v srednje šole zunaj narodnostno mešanega območja, morajo te šole same ali skupaj z drugimi omogočiti pouk jezika narodnosti kot fakultativnega predmeta. Pouk jezika narodnosti se organizira, če se zanj odloči najmanj pet dijakov oziroma vajencev, in je za dijake in vajence brezplačen.

Vzgojno-izobraževalno delo v vrtcih in šolah, v katerih poteka vzgoja oziroma izobraževalno delo v italijanskem jeziku, izvajajo strokovni delavci, ki obvladajo italijanski jezik kot učni jezik.

V dvojezičnih vrtcih in šolah opravljajo vzgojno-izobraževalno delo strokovni delavci, ki obvladajo oba učna jezika. Dvojezični vrtec oziroma dvojezična šola mora pri zaposlovanju zagotavljati sorazmerno zastopanost strokovnih delavcev slovenske narodnosti in iz madžarske narodne skupnosti.

Eden najresnejših problemov vrtcev z italijanskim učnim jezikom je zagotovitev strokovnih delavcev z ustrezno izobrazbo. Italijanska narodna skupnost težko

³³ Več informacij na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti na povezavi:

http://www.un.gov.si/si/manjsine/italijanska_narodna_skupnost/vzgojno_izobrazevalna_kulturna_in_informativna_dejavnost/

zagotavlja zadostno število strokovnih delavcev z ustrežno izobrazbo. Vrtci in šole v takem primeru zagotovijo strokovne delavce iz sosednje Hrvaške in Italije. Za reševanje tega problema zakon omogoča, da vrtec ali šola lahko največ za dve leti zaposli gostujočega tujega učitelja.

Strokovni delavci v vrtcih in šolah z italijanskim učnim jezikom morajo na ravni, ki jo določi minister, obvladati tudi slovenski jezik, v dvojezičnih šolah pa morajo obvladati oba učna jezika. V obeh primerih velja, da se mora tudi gostujoči tuji učitelj v času zaposlitve (zaposli se lahko za dve leti) v Sloveniji vključiti v učenje slovenskega jezika, nato pa se lahko v vrtcu oziroma šoli zaposli za nadaljnji dve leti

Razvojno in svetovalno delo za potrebe vzgoje in izobraževanja pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti zagotavlja pristojni javni zavod za splošno izobraževanje. To delo opravlja Zavod RS za šolstvo, ki med svojimi strokovnimi delavci zagotavlja tudi strokovne delavce iz narodnih skupnosti.

V skladu z Zakonom o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Ur. list RS, št. 35/01) mora Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport zagotoviti učbenike v osnovnih in srednjih dvojezičnih šolah in šolah z italijanskim učnim jezikom ter za uvožene učbenike financirati recenzije (zaradi postopka potrjevanja učbenikov). Vse aktivnosti v zvezi z uvoženimi učbeniki potekajo na Zavodu RS za šolstvo prek svetovalke za področje šolstva narodnosti, kjer potekajo tudi postopki izbire potrebnih učnih gradiv.

Zakon o vrtcih določa, da se iz državnega proračuna zagotavljajo sredstva za plačilo višjih stroškov za oddelke, kjer se pri vzgojnem delu uporablja italijanski jezik oziroma kjer vzgojno delo poteka dvojezično.

Iz državnega proračuna se v celoti financirajo plače s prispevki enako kot za druge šole v Republiki Sloveniji. Strokovni delavci, ki pri svojem delu uporabljajo italijanski oziroma madžarski jezik, prejemajo poseben dodatek k plači.³⁴ Podlaga za financiranje dvojezičnih javnih vrtcev in šol so normativi in standardi, pred njihovim sprejemom pa si mora minister, pristojen za šolstvo, pridobiti soglasje obeh samoupravnih narodnih skupnosti. Zakon ureja tudi investicije za vrtce in šole v italijanskem jeziku in za dvojezične vrtce in šole. Tako se vrtci in šole za potrebe narodnih skupnosti gradijo in opremljajo s sredstvi državnega proračuna, komunalno opremljeno zemljišče pa zagotovi lokalna skupnost.

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01) v 7. členu določa: »Pred sprejemom

³⁴ Na podlagi 28. člena Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (Ur. l. RS, št. 108/09) zaposlenim, ki pri svojem delu uporabljajo večinski in manjšinski jezik, pripada dodatek za dvojezičnost:

(1) Dodatek za dvojezičnost pripada javnim uslužbencem in sodnikom, državnim tožilcem ter državnim pravobranilcem, ki delajo na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, kjer je italijanski ali madžarski jezik tudi uradni jezik, če je znanje jezika narodne skupnosti pogoj za opravljanje dela oziroma funkcije.

(2) Višina dodatka iz prejšnjega odstavka znaša:

- od 12 % do 15 % osnovne plače za učitelje in ostale strokovne delavce v osnovnem in srednjem šolstvu ter vzgojitelje in ostale strokovne delavce v vrtcih ter novinarje Javnega zavoda RTV Slovenija,
- od 3 % do 6 % osnovne plače za ostale javne uslužbence,
- do 6 % osnovne plače za sodnike, državne tožilce ter državne pravobranilce.

3) Višino dodatka iz prve in druge alineje prejšnjega odstavka določi predstojnik, iz tretje alineje prejšnjega odstavka pa sodni svet za sodnike, personalna komisija za državne tožilce ter generalni državni pravobranilec za državne pravobranilce, in sicer na osnovi zahtevane stopnje znanja jezika narodne skupnosti ter dejanske uporabe tega jezika pri opravljanju dela.

oziroma določitev programov iz 5. člena tega zakona si mora pristojni strokovni svet pridobiti mnenje pristojnega organa italijanske oziroma madžarske samoupravne narodne skupnosti v Republiki Sloveniji. Pristojni strokovni svet ne more sprejeti oziroma določiti vzgojnega oziroma izobraževalnega programa brez soglasja članov sveta, predstavnikov italijanske oziroma madžarske samoupravne skupnosti.«

V okviru Strokovnega sveta za splošno izobraževanje deluje Komisija za šolstvo manjšin, ki jo sestavljajo trije člani. Dva izmed njih sta predstavnika obeh narodnih skupnosti in sta obenem tudi člana strokovnega sveta. Komisija obravnava vprašanja s področja šolstva na narodno mešanih območjih, kjer živijo pripadniki italijanske in madžarske narodnosti. Komisija podaja tudi mnenja strokovnemu svetu v zvezi s sprejemanjem predmetnikov, učnih načrtov, prilagoditev programov itd. na teh območjih.

Isti zakon v 24. členu določa:

»K normativom in standardom, ki so podlaga za financiranje javnih vrtcev in šol z italijanskim učnim jezikom in dvojezičnih javnih vrtcev in šol, si mora minister, pristojen za šolstvo, pridobiti soglasje pristojnega organa italijanske oziroma madžarske samoupravne narodne skupnosti v Republiki Sloveniji.« Pred sprejemom pravilnikov o normativih in standardih, ki so podlaga za organizacijo in financiranje šol iz sredstev državnega proračuna v dvojezičnih osnovnih šolah in šolah z italijanskim učnim jezikom na narodnostno mešanih območjih, sta obe narodni samoupravni skupnosti v skladu z zakonom podali svoje soglasje.

Na podlagi dvostranskih sporazumov Italija in Madžarska imenujeta svetovalca za italijanski oziroma madžarski jezik. Svetovalca prihajata iz Italije oziroma Madžarske. Zavod RS za šolstvo jima nudi strokovno pomoč in usklajuje njune naloge.³⁵

V okviru pristojnega ministrstva deluje posebna delovna skupina za manjšinsko šolstvo, ki jo vodi državna sekretarka ministrstva, člana delovne skupine pa sta tudi predsednika madžarske in italijanske samoupravne narodne skupnosti. Delovna skupina se redno sestaja praviloma vsak mesec in obravnava vsa odprta vprašanja narodnostnega šolstva.

15. člen okvirne konvencije

Vključenost narodnih manjšin v javno življenje

V zvezi z izobraževanjem romskih svetnikov je treba poudariti, da je Zveza za razvoj romske manjšine Preporod v svojem polletnem poročilu o izvedbi programa za leto 2016 med drugim navedla, da si na podlagi pridobljenih finančnih sredstev za delovanje od državnega organa, pristojnega za narodnosti, prizadevajo za izvedbo različnih aktivnosti. Aktivnosti zveze v letošnjem letu zajemajo predvsem štiri ključna področja: trajnostno vključevanje predstavnic in predstavnikov romske skupnosti v okolje, učinkovitejše politično delovanje in zagovorništvo romske skupnosti, krepitev vloge in položaja romskih žensk in mladih za bolj kakovosten osebni in družinski razvoj ter ne nazadnje romsko stičišče kot podporno okolje za razvoj romske skupnosti.

³⁵ Načrt ukrepov Vlade RS za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018 je dostopen na spletni povezavi: http://www.un.gov.si/fileadmin/un.gov.si/pageuploads/Nacrt_ukrepov.pdf, stran 24–29.

Ena izmed ključnih prednostnih nalog Zveze za razvoj romske manjšine Preporod v letošnjem letu je učinkovitejše politično delovanje in zagovorništvo romske skupnosti. Zveza Preporod zato v sodelovanju s Forumom romskih svetnikov romske svetnike individualno aktivno usposablja za delovanje v občinskih in mestnih svetih tako, da jim v projektnih aktivnostih nudi strokovno podporo. To pomeni, da jim nudijo podporo pri obravnavi in razlagi aktualnih občinskih vprašanj in pripravi vsebinskih izhodišč, ki se nanašajo na romsko skupnost. Omenjene aktivnosti izvajajo na rednih delovnih sestankih.

Forum romskih svetnikov Slovenije in Zveza za razvoj romske manjšine Preporod sta v sodelovanju z Uradom Vlade RS za narodnosti pripravila delovno srečanje na temo javnega razpisa za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letih 2016 in 2017. Srečanje je potekalo 23. junija 2016, na katerem so romski svetniki, predstavniki Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo ter Urada Vlade RS za narodnosti predvsem analizirali aktualno stanje infrastrukture v romskih naseljih. Ocenili so, da so Romi v Sloveniji izrazito regionalno razdeljeni ter da živijo v različnih družbenih in regionalno posebnih razmerah. V osrednjem delu dogodka so prisotni govorili o razpisu za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letih 2016 in 2017, ki ga je pripravilo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Zato je bil na srečanju navzoč tudi predstavnik tega ministrstva iz Direktorata za regionalni razvoj, ki je prisotnim podal natančne informacije o izbiri in projektih. Ob zaključku srečanja so romski svetniki sprejeli tudi sklep, da Mestna občina Novo mesto v sodelovanju s Forumom romskih svetnikov in Uradom za narodnosti v septembru pripravi posvet o sooblikovanju meril za infrastrukturni razpis za urejanje romskih naselij in prenos pozitivnih praks.

Republika Slovenija glede izvolitve romskega svetnika v občini Grosuplje pojasnjuje, da je Ustavno sodišče Republike Slovenije novembra 2002 ugotovilo, da je statut Občine Grosuplje v neskladju z Zakonom o lokalni samoupravi, ker ne določa, da je član občinskega sveta tudi pripadnik romske skupnosti. Na to je občino večkrat opozorilo tudi ministrstvo, pristojno za lokalno samoupravo. V skladu z zakonom ima vlada možnost državnemu zboru predlagati razpustitev občinskega sveta, kadar ta ne spoštuje odločb ustavnega sodišča, vendar se doslej za ta korak ni odločila. Razlog za to je, da zakon omogoča, da je predstavnik romske skupnosti vsakokrat izvoljen v občinski svet tako, da volitve izpelje na stroške občine Državna volilna komisija. Zato je namen zakonodajalca dosežen, saj je predstavnik romske skupnosti ne glede na neskladen statut vsakokrat izvoljen za člana občinskega sveta Občine Grosuplje. Dodatna pojasnila Republike Slovenije so že navedena v drugem delu tega poročila.

Vključenost narodnih manjšin v družbeno-gospodarsko življenje

Mladi pripadniki narodnih manjšin imajo možnost zaposlitve v različnih manjšinskih in državnih ustanovah, ki jih Republika Slovenija prek organa, pristojnega za narodnosti, sistemsko sofinancira (obe krovni organizaciji italijanske in madžarske narodne skupnosti, radijske in televizijske oddaje za italijansko in madžarsko narodno skupnost v okviru javne Radiotelevizije Slovenija, Zavod za informativno

dejavnost madžarske narodne skupnosti Lendava, dvojezične občine Lendava, Moravske Toplice, Dobrovnik, Šalovci, Hodoš, Koper, Izola, Piran, Ankaran ter samoupravne narodne skupnosti v navedenih občinah, t .i. Italijanske ustanove (Središče za zgodovinska raziskovanja Rovinj, Založba EDIT, Italijanska drama, Italijanska unija).

Poleg tega pristojno ministrstvo zagotavlja finančna sredstva iz dela (2,5 %) sredstev od kupnin od prodaje nekdanjega družbenega premoženja. Slovenski regionalno razvojni sklad redno izvaja javne razpise za kreditiranje podjetniških in podeželskih investicijskih projektov (podjetja, kmetije) in nepovratna sofinanciranja programov na narodno mešanih območjih (občine, zavodi, društva ipd.). V letu 2016 izvajajo ločeni javni razpis za nepovratno sofinanciranje podjetniških projektov na območju, kjer živita madžarska in italijanska narodnost, v višini 0,5 mio EUR. Nepovratna proračunska sredstva in povratna sredstva od kupnim so zagotovljena tudi za leto 2017.

Potrjena regionalna razvojna programa pomurske in primorsko-kraške regije za obdobje 2014–2020 posebej izpostavljata projekte in ukrepe, namenjene narodno mešanim območjem.

Republika Slovenija je prek pristojnega ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v času izvajanja Nacionalnega programa ukrepov za Rome za obdobje 2010–2015 aktivno sodelovala pri izvajanju ukrepov na prednostnem področju 3 »znižanje brezposelnosti pripadnikov romske skupnosti ter povečanje njihovega socialnega vključevanja in dostopa do trga dela« in na prednostnem področju 6 »ozaveščanje« in boj proti diskriminaciji. V prizadevanju za čim boljše prepoznavanje interesov in potreb pripadnikov romske skupnosti v RS je MDDSZ pri pripravi ukrepov in programov za izboljšanje položaja Romov organiziralo več posvetov s predstavniki njihove krovne organizacije Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in predstavniki drugih romskih organizacij v Sloveniji, na primer Zveze Romov Slovenije.

Položaj Romov je v predpisih s področja zaposlovanja in socialnega varstva izenačen s pravicami in obveznostmi drugih državljanov Republike Slovenije.

Trg dela in zaposlovanje

Kljub zaostrenim razmeram na trgu dela se število brezposelnih Romov, prijavljenih v evidenci brezposelnih na Zavodu RS za zaposlovanje, v navedenih letih ni bistveno povečevalo. Rahlo povečanje njihovega števila je predvsem posledica gospodarske krize. Gibanje števila brezposelnih Romov je razvidno iz spodnje preglednice.

Število brezposelnih Romov v letih 2010–2016

Leto	Dec. 2010	Dec. 2011	Dec. 2012	Dec. 2013	Dec. 2014	Dec. 2015	Marec 2016
Število brezposelnih	110.021	112.754	118.061	124.015	119.458	113.076	110.226
– od tega Romi	2.283	2.328	2.313	2.475	2.518	2.641	2.609

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Zavod RS za zaposlovanje (v nadaljnjem besedilu: zavod) v evidenci brezposelnih oseb pripadnikov romske skupnosti ne vodi posebej, saj za zbiranje podatkov glede

etnične pripadnosti ni zakonske podlage. Zavod v evidenci brezposelnih oseb beleži le tiste Rome, ki se v postopku izdelave zaposlitvenega načrta, ali v katerem koli postopku obravnave sami opredelijo za Rome. Kljub prizadevanjem je stopnja brezposelnosti v romski skupnosti v Republiki Sloveniji vseeno zelo visoka, še posebej na območju jugovzhodne Slovenije.

Skupno število vključitev Romov na letni ravni v programe aktivne politike zaposlovanja (APZ), delavnice »storitev za trg dela« in koriščenje storitev kariernih središč, v katerih ZRSZ nudi aktivnosti, namenjene iskanju zaposlitve in vseživljenjske karijerne usmeritve (nekdanji centri za informiranje in poklicno svetovanje – CIPS), in obseg sredstev, ki jih je MDDSZ namenilo za aktivacijo Romov v obdobju 2011–2015, sta razvidna iz spodnje preglednice.

Pregled števila vključitev in poraba sredstev za obdobje 2011–2015

Leto	Št. vključenih Romov	Obseg sredstev v EUR	Opomba
2011	1.311	1.317.521,00	število vključenih Romov v posamezne programe APZ in CIPS-e v letu 2011
2012	1.033	1.596.023,28	število vključenih Romov v programe APZ, delavnice »storitve za trg dela« in CIPS-e v letu 2012
2013	2.203	1.211.186,00	število vključenih Romov v programe APZ, delavnice »storitve za trg dela« ter CIPS-e v letu 2013
2014	2.445	1.600.000,00*	število vključenih Romov v programe APZ, delavnice »storitve za trg dela« in karierna središča v letu 2014
2015	2.433	1.162.290,00	število vključenih Romov v programe APZ, delavnice »storitve za trg dela« in karierna središča v letu 2015

* Izkazani obseg sredstev za leto 2014 vključuje v okviru javnih del tudi stroške programov, namenjenih Romom.

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Ponovna aktivacija Romov vpliva na njihove možnosti za ponovni vstop na trg dela. Število odjavljenih Romov iz evidence brezposelnih zavoda zaradi zaposlitve je bilo v letu 2010: 264; v letu 2011: 245; v letu 2012: 283, v letu 2013: 279, v letu 2014: 276; v letu 2015: 240; od januarja do marca 2016: 125.

Z namenom znižanja števila brezposelnih Romov in povečanja njihove zaposljivosti bodo Romi tudi v prihodnje prednostna ciljna skupina oseb za vključitev v programe aktivne politike zaposlovanja.

Kot primer dobre prakse v okviru javnih del lahko izpostavimo program javnih del »pomoč Romom pri socializaciji«. Vsebine tega programa javnih del se izvajajo kot: pomoč pri vzgoji in učenju, izvajanje pristočasnih aktivnosti v romskih naseljih, odpravljanje jezikovnih težav, pomoč pri vzpostavljanju dialoga, vključevanje odraslih v izobraževalne programe, povezovanje z okoljem, pomoč pri urejanju bivanjskih in infrastrukturnih razmer v naseljih, spremljanje Romov pri dostopu do uradnih

institucij, vključitev v lokalno okolje, spodbujanje mladostnikov pri ponovnem vključevanju v izobraževalne programe, spodbujanje k bolj zdravemu načinu življenja ipd.

Izvajalci programov javnih del »pomoč Romom pri socializaciji« so osnovne šole, vrtci, centri za socialno delo, društva, knjižnice, andragoški centri ter centri za izobraževanje in občine.

Rezultati izvajanja programa javnih del »pomoč Romom pri socializaciji« v obdobju 2011–2016:

Leto	Št. programov javnih del »pomoč Romom pri socializaciji«	Št. udeležencev javnih del	Obseg sredstev v EUR
2011	34	79	862.604,00
2012	44	88	825.169,00
2013	49	108	813.145,00
2014	44	71	724.200,00
2015	44	94	700.200,00
2016*	44	79	684.372,00

* podatki za obdobje januar–marec 2016

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Socialnovarstveni programi

Na podlagi Nacionalnega programa socialnega varstva za obdobje 2013–2020, ki določa okvirna področja (mreže) vseh programov socialnega varstva, pristojno ministrstvo vsako leto izvede javni razpis za sofinanciranje socialnovarstvenih programov. Med devetimi področji je eno namenjeno izključno programom za preprečevanje socialne izključenosti Romov.

Socialnovarstveni programi so namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva (in v določenih primerih vzdrževanju sprejemljivega socialnega stanja posameznikov, pri katerih ne moremo pričakovati rešitve težav) in so dopolnitev socialnovarstvenim storitvam in ukrepom. Za njihovo izvajanje niso predpisani tehnični, kadrovski in vsebinski standardi. Programi se izvajajo na podlagi potrditve ali smernic, ki so objavljene v javnih razpisih za njihovo (so)financiranje in se oblikujejo tako, da upoštevajo značilnosti in potrebe posamezne ciljne skupine uporabnikov ter izhajajo iz posebnosti okolja in območja, v katerem se izvajajo.

Iz spodnjega seznama socialnovarstvenih programov za preprečevanje socialne izključenosti Romov in višine sofinanciranja v obdobju 2010–2016 po posameznih letih je razvidno, da je MDDSZ v letu 2016 za sofinanciranje programov za Rome namenilo skoraj enkrat več sredstev kot v izhodiščnem letu 2010.

Leto 2010: skupaj 45.062,95 EUR

- Center za socialno delo Grosuplje: TIKNO THEM – MALI SVET – ustvarjanje pogojev za izenačevanje možnosti za izobraževanje romskih otrok,
- območno združenje Rdečega križa Krško: smo, ker nas potrebujejo – zmanjševanje socialne izključenosti Romov,

- LOG-UM: spodbujanje družbene, čustvene in spoznavne zrelosti romskih otrok v osnovni šoli,
- območno združenje Rdečega križa Kočevje: pomoč Romom,
- območno združenje Rdečega križa Novo mesto, postaje RK v romskih naseljih,
- Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto: skupa (skupaj),
- Center za socialno delo Trebnje: dnevni center "Kher šu beši".

Leto 2011: skupaj 92.510,43 EUR

- območno združenje Rdečega križa Krško: smo, ker nas potrebujejo – zmanjševanje socialne izključenosti Romov,
- območno združenje Rdečega križa Novo mesto: pomoč in svetovanje romskim družinam in posameznikom,
- območno združenje Rdečega križa Kočevje, pomoč Romom,
- območno združenje Rdečega križa Ribnica: socializacija Romov,
- društvo Romi gredo naprej – Roma džan angle Grosuplje: podpora Romom pri socialnem vključevanju,
- Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto: SKUPA (SKUPAJ) – socialna vključenost Romov,
- Društvo LOG-UM: spodbujanje družbene, čustvene in spoznavne zrelosti romskih otrok v osnovni šoli,
- Center za socialno delo Trebnje, dnevni center Kher šu beši,
- Društvo za izobraževanje in povezovanje otrok ali Društvo Mozaik –društvo otrok, Šmarje – Sap: z roko v roki.

Leto 2012: skupaj 40.708,26 EUR

- program »spodbujanje družbene, čustvene in spoznavne zrelosti romskih otrok v osnovni šoli«, ki ga je izvedlo Društvo LOG-UM iz Ljubljane,
- program »dnevni center Kher šu beši«, ki ga izvaja Center za socialno delo Trebnje.

Leto 2013: skupaj 69.224,61 EUR

- program »dnevni center za romske otroke« (petletni program za obdobje 2013–2017), ki ga izvaja Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto,
- enoletni program »dnevni center Kher šu beši«, ki ga izvaja Center za socialno delo Trebnje.

Leto 2014: skupaj 70.537,52 EUR

- Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto: dnevni center za romske otroke
(program je sofinanciran za obdobje 2013–2017),
- Center za socialno delo Trebnje, dnevni center Kher šu beši (program je sofinanciran vsako leto).

Leto 2015: skupaj 70.442,70 EUR

- Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto: dnevni center za romske otroke
(program je sofinanciran za obdobje od 2013–2017),
- Center za socialno delo Trebnje: dnevni center Kher šu beši (program je sofinanciran vsako leto).

Leto 2016: skupaj 86.556,50 EUR

- Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto: dnevni center za romske otroke
(program je sofinanciran za obdobje 2013–2017),
- Center za socialno delo Trebnje: dnevni center Kher šu beši (večletni program za obdobje 2016- 2020).

V okviru izvajanja operativnega načrta evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020 Evropskega socialnega sklada namerava MDDSZ podpirati projekte, namenjene ranljivim skupinam na trgu dela, med katere sodijo tudi pripadniki romske skupnosti. Podprti bodo programi, namenjeni subvencioniranju zaposlovanja ter financiranju usposabljanja in izobraževanja. Prav tako bodo podprti zaposlitveni projekti na lokalni oziroma regionalni ravni (v primeru posebnosti lokalnega okolja bodo lahko ciljna skupina tudi pripadniki romske skupnosti).

S ciljem izboljšati socialno vključevanje Romov pristojno ministrstvo načrtuje tudi izvedbo projekta ustanovitve večnamenskih romskih centrov. V okviru večnamenskih romskih centrov in v sodelovanju z usposobljenimi organizacijami namerava MDDSZ spodbuditi izvajanje aktivnosti, ki bodo pripadnikom romske skupnosti – predvsem mladim – zagotovile boljše možnosti za vključitev na trg dela, jim približale osnove podjetništva in jim predstavile možnosti samostojne zaposlitvene kariere.

Ozaveščanje

Poleg navedenih aktivnosti v Republiki Sloveniji, ki so nedvomno prispevale k ozaveščanju in izboljšanju položaja pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji, je pristojno ministrstvo leta 2015 v okviru javnega razpisa za sofinanciranje projektov nevladnih organizacij na področju enakih možnosti žensk in moških podprlo tudi tri projekte za krepitev vloge in položaja romskih in migrantskih žensk, in sicer:

- Zveza Romov Slovenije, projekt Zoralipe romene žuvljengru – Opolnomočenje romskih žensk,
- Združenje frekvenca – projekt Poslušaj me – tudi moje mnenje šteje,
- Zavod APIS – projekt Podobe enakosti.

Projekti so prispevali h krepitvi njihove vloge in moči, ozaveščanju, preseganju stereotipov in stereotipnih vlog ter k preprečevanju diskriminacije in spodbujanju enakosti spolov migrantskih in romskih žensk.³⁶

17. in 18. člen okvirne konvencije

³⁶ Več informacij o projektih je dostopno na spletni povezavi:
http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/enake_moznosti/sofinanciranje_projektov_nevladnih_organizacij/

Čezmejno sodelovanje

Vlada Republike Slovenije in organ, pristojen za narodnosti, podpirata razvoj intenzivnega čezmejnega sodelovanja med pripadniki narodnih manjšin. Vlada RS je z Uredbo o sofinanciranju občin na narodnostno mešanem območju za leto 2016 (Ur. list RS, št. 32/16; v nadaljevanju: uredba) določila namene porabe in višino sredstev občinam, na območju katerih so naselja z narodnostno mešanim prebivalstvom, za financiranje dvojezičnosti in uresničevanje ustavnih pravic italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti za leto 2016. Javna sredstva so po tej uredbi namenjena za dvojezično poslovanje občinskih uprav in organov Mestne občine Koper in občin Izola, Piran, Ankaran, Lendava, Moravske Toplice, Dobrovnik, Šalovci in Hodoš ter za poslovanje občinskih samoupravnih narodnih skupnosti v navedenih občinah.

V skladu z navedeno uredbo Vlada RS sofinancira tudi načrtovane stroške, povezane z delovanjem občinske samoupravne skupnosti zaradi stikov z matičnim narodom (4. člen uredbe).

Pravna podlaga za sofinanciranje je sklenjena pogodba o sofinanciranju dvojezičnega poslovanja občinske uprave in organov občine ter delovanja občinske samoupravne narodne skupnosti, ki jo sklene Urad Vlade RS za narodnosti s posamezno občino v skladu z določbami 9. člena uredbe.

Posamezna občina z občinsko samoupravno narodno skupnostjo v skladu z 10. členom uredbe sklene pogodbo o sofinanciranju delovanja občinske samoupravne narodne skupnosti, s katero se na podlagi obojestranskega dogovora določi višina sredstev, namenjenih za njeno delovanje.

Republika Slovenija na podlagi pregleda letnih poročil občin, na območju katerih so naselja z narodnostno mešanim prebivalstvom, in samoupravnih narodnih skupnosti za leto 2015 ugotavlja, da tudi občine namenjajo finančna sredstva in si prizadevajo h krepitvi čezmejnega sodelovanja s predstavniki matičnih narodov.

Občine in samoupravne narodne skupnosti, kjer živijo pripadniki madžarske narodne skupnosti, v zvezi s čezmejnimi sodelovanjem v svojih letnih poročilih navajajo predvsem stike in sodelovanje na delovnih razgovorih s predstavniki lokalnih oblasti madžarskih mest (z župani, podžupani ipd.), sodelovanje na uradnih srečanjih z visokimi predstavniki Madžarske (srečanje s poslanci in predsednikom Državnega zbora Madžarske), sodelovanje na srečanjih s predstavniki madžarskih društev in zvez, predstavniki madžarskih šol in kulturnih ustanov, udeležbo na poslovnih srečanjih (konferencah, forumih ipd.) na Madžarskem, udeležbo na kulturnih in umetniških dogodkih (npr. predstavitev literarnih del, ob pomembnih obletnicah, spominskih obletnicah, na slovesnosti ob dnevu državnosti, na lokalnih praznikih in vaških dnevih), sejnih na Madžarskem ter udeležbo na drugih družabnih dogodkih, namenjenih krepitvi medsebojnih stikov in prijateljstva.

Primer 1: Predstavitev stikov s pripadniki madžarske narodne skupnosti, ki živijo v drugih državah (vir: Poslovno poročilo Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti za leto 2015):

STIKI Z MADŽARSKO:

Navedba in opis ciljev:

- Razgovori v Budimpešti: Nemzeti Erőforrás Minisztérium, Család-, Ifjúság-, és Népesedéspolitikai Intézet, Državni zbor RS.
- Udeležba na prireditvi ob 250. obletnici Gimnazije Batthyány Lajos iz Nagykanizse.
Poslovno srečanje v Dobrovniku s predsednikom Državnega zbora Madžarske, Kövér Lászlójem.
- Kulturna predstavitev prekmurskih Madžarov v Budimpešti (Polgárok Háza) z naslovom Kultura mest v Karpatskem bazenu.
- Lenti (Madžarska) – poslovno srečanje z županom mesta.
- Poslovna srečanja v Lendavi z namestnikom državnega sekretarja Madžarske, pristojnim za zadeve Evropske unije; z državnim sekretarjem Madžarske, pristojnim za narodnostno politiko; z državnim sekretarjem Madžarske, pristojnim za kulturne zadeve.
- Okrogla miza, na kateri so bili med drugim prisotni državni sekretar Madžarske, pristojen za narodnostno politiko, namestnik državnega sekretarja Madžarske, pristojen za kmetijske zadeve, in direktor narodno političnega raziskovalnega zavoda (Nemzetpolitikai Kutatóintézet).
- Poslovno srečanje v Lendavi s poslanci Državnega zbora Madžarske ter veleposlanico Madžarske v Sloveniji in madžarskim konzulom v Lendavi.
- Srečanje s predstavniki Zveze Rakoczi (Rakoczi Szövetség) na dvojezični osnovni šoli I Lendava.
- Poslovno srečanje s strokovnim sodelavcem, predstavnikom za oskrbo na knjižnic na Madžarskem (Könyvtárellátó Nonprofit Kft.).
- Udeležba na gastronomski in kulturni prireditvi z naslovom »Hetés vendégül lát«, Bödeháza.

STIKI S PRIPADNIKI MADŽARSKE NARODNE SKUPNOSTI, ki živijo v drugih državah:

Navedba in opis ciljev:

- Arad (Romunija) – poslovno srečanje s podžupanom in županom mesta; s predstavnikom Zveze romunskih madžarskih demokratov iz Županije Arad (Romániai Magyar Demokrata Szövetség, Arad Megyei Szervezet); v obisk je bil vključen tudi ogled kulturnih ustanov ter osnovne in srednje šole, kjer poteka pouk tudi v madžarskem jeziku.
- Senta/Zenta, Subotica/Szabadka (Srbija) – srečanje s predstavniki narodnostnega sveta.
- Cluj Napoca/Kolozsvár (Romunija) – udeležba na prireditvi Kárpát-medencei Kulturális Ifjúsági Fesztivál.
- Komárno/Komárom (Slovaška) – udeležba na prireditvi ob 25. obletnici ustanovitve Zveze madžarskih pedagogov na Slovaškem (Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége).

Prizadevanja za dobro čezmejno sodelovanje so razvidna tudi iz letnih poročil občin in samoupravnih narodnih skupnosti, kjer živijo pripadniki italijanske narodne

skupnosti. Omenjeni pripadniki gojijo tesne stike tako s pripadniki italijanske narodne skupnosti v Republiki Hrvaški kot tudi stike s pripadniki matičnega naroda v Italijanski republiki. Poleg krepitve stikov s sodelovanjem na uradnih, poslovnih in drugih srečanjih je velja poudariti zelo intenzivno skupno sodelovanje pripadnikov pri organizaciji glasbenih koncertov in drugih umetniških dogodkov, npr.: predstavitev stikov z matičnim narodom Italijanske samoupravne narodne skupnosti Izola (vir: letno poročilo 2015):

- 6. 2. 2015 ob 19. uri, palača Manzioli: *gledališka skupina Skupnosti Italijanov iz Pirana je predstavila komedijo v beneškem narečju »APPRODO, DIMORA E PROCESSO DE MESSER GIACOMO CASANOVA A PIRAN«.*
- 19. 4. 2015 ob 19. uri, Hiša kulture Izola: *gledališka skupina »Teatro incontro« iz Trsta je predstavila Molièrovo tragikomedijo »Don Giovanni«.*
- 29. 5. 2015 ob 19. uri, palača Manzioli: *gledališka skupina »Teatro incontro« iz Trsta je predstavila »Il volo transoceanico di Lindbergh«.*
- 3. 10. 2015 ob 19. uri, Hiša kulture: *L'ARMONIA/gledališka skupina AMICI DI SAN GIOVANNI – F.I.T.A. je predstavila komedijo "FAUSTO E MARGHERITA".*
- 7. 11. 2015 ob 19. uri, Hiša kulture Izola: *L'ARMONIA/gledališka skupina QUEI DE SCALA SANTA – F.I.T.A. je predstavila komedijo "CHE GROPI ARA!".*

- **Gostujoče skupine:**

- 10. 1. 2015 ob 18. uri, palača Manzioli: *koncert folklornega pevskega zbora A.I.D.A. iz Milj.*
- 24. 1. 2015 ob 18. uri, Hiša kulture Izola: *gledališka skupina CRUT (Univerza v Trstu) je predstavila komedijo LA VENEXIANA.*
- 31. 1. 2015 ob 18. uri, palača Manzioli: *koncert glasbene skupine Gruppo Incontro iz Trsta.*
- 21. 2. 2015 ob 18. uri, palača Manzioli: *ob mednarodnem dnevu maternega jezika večer poezije »OMAGGIO ALLA POESIA IN DIALETTO DI VIRGILIO GIOTTI« – ob 130. obletnici rojstva.*
- 22. 3. 2015 ob 18. uri, Hiša kulture Izola: *gledališka skupina »La Bottega« je predstavila delo »Femmine da morire«.*
- 11. 4. 2015 ob 18. uri, palača Manzioli: *MORJE in NJEGOVE ZGODBE – verzi in glasba 19. in 20. stoletja.*
- 10. 5. 2015 ob 18. uri, palača Manzioli: *glasbeni večer QUANDO CANTA RABAGLIATI.*
- 14. 6. 2015 ob 18. uri, palača Manzioli: *I Commedianti Uga Amodea iz Trsta so predstavili gledališko predstavo v režiji Luciana Volpija. Predstava v tržaškem narečju je iz treh delov.*
- 16. 10. 2015 ob 19. uri, palača Manzioli: *QUELLA TROMBA DI LATTI DEL CONFINE ORIENTALE ITALIANO – predstavitev knjige in glasbena spremljava.*

- 20. 10. 2015 ob 18. uri, palača Manzioli: *MANCA LORENZO BUFFON – Istria, Arsia e altre tragedie dimenticate* – predstavitev knjige avtorja Antonia Venturinija s projekcijami.

ČETRTI DEL

Posebna vprašanja

Kot del nadaljnjega dialoga s svetovalnim odborom se lahko države pogodbenice povabi, da zagotovijo odgovore na določena vprašanja v zvezi s posebnimi nacionalnimi okoliščinami.

Niso podane dodatne pripombe v zvezi s posebnimi nacionalnimi okoliščinami.

Priloga 1

Podatki Ministrstva za kulturo o sofinanciranju medijev v letih 2011–2016, ki med drugim obravnavajo vprašanja različnih manjšinskih etničnih skupnosti v RS:

Leto 2013:

Leto 2014:

Ime prijavitelja	Naslov projekta	Vključena skupnost
Podjetje za informiranje Murska Sobota	Iz(brano)	madžarska narodna skupnost, romska skupnost in pripadniki hrvaške skupine
Primorske novice, Koper	Hrvaška v EU	pripadniki hrvaške skupine
Skupina KAOS, Ljubljana	A propos ob 15	pripadniki hrvaške skupine
Dolenjski list Novo Mesto	Uredništvo v gosteh 2013	romska skupnost
Zdenka Ivačič, s. p.	Krajevni mozaik	romska skupnost, pripadniki hrvaške skupine
Zavod za raziskave in razvoj Oblak Turnišče	MOZAIK o zamejcih, narodnostih in manjšinah	madžarska narodna skupnost, romska skupnost, pripadniki hrvaške skupine in Slovenci na Koroškem
Radio Murski val, Murska Sobota	Aktualno – osrednje informativne oddaje na Murskem valu	madžarska narodna skupnosti, romska skupnost
TV IDEA – kanal 10, Murska Sobota	Pomurski dnevnik	madžarska narodna skupnosti, romska skupnost
Televizija Novo mesto, Novo mesto	Novice	romska skupnost
UNIVOX, Kočevje	Zahodnodolenjski odmevi	romska skupnost, pripadniki nemško govoreče skupine, pripadniki hrvaške skupine in Slovenci, živeči preko meje
Srbski kulturni center Danilo Kiš	Radijska oddaja v srbskem jeziku	pripadniki srbske skupnosti
HI-FI VIDEOSTUDIO Murska Sobota	GNES – informativna oddaja	madžarska narodna skupnost, romska skupnost in pripadniki hrvaške skupine in Slovenci na Koroškem

Ime prijavitelja	Naslov projekta	Vključena skupnost
Podjetje za informiranje Murska Sobota	Iz(brano)	madžarska narodna skupnost, romska skupnost in pripadniki hrvaške skupine
Zavod za informativno dejavnost madžarske narodnosti/Magyar	Manjšina o manjšini	madžarska narodna skupnost

Nemzetisegi Tajekoztatasi Intezet		
Sraka International, d. o. o., Novo mesto	"Lepo povemo, še lepše pa zapojemo"	romska skupnost in Slovenci v zamejstvu in po svetu
Radio Capris, d. o. o., Koper	Lokalni utrip	italijanska narodna skupnost
TV IDEA, kanal 10, Murska Sobota	Pomurski dnevnik	madžarska narodna skupnost, romska skupnost in pripadniki hrvaške skupine
Radio Murski val, Murska Sobota	Aktualno – osrednje informativne oddaje na Murskem valu	madžarska narodna skupnost, romska skupnost
TELEVIZIJA NOVO MESTO	Novice	romska skupnost
UNIVOX, Kočevje	Zahodnodolenjski odmevi	romska skupnost, pripadniki nemško govoreče skupine, pripadniki hrvaške skupine in Slovenci, živeči preko meje
HI-FI VIDEOSTUDIO Murska Sobota	DOGODKI	madžarska narodna skupnost, romska skupnost, pripadniki hrvaške skupine in Slovenci na Avstrijskem Koroškem
Srbski kulturni center Danilo Kiš	Radijska oddaja v srbskem jeziku	pripadniki srbske skupnosti

Leto 2015:

Ime prijavitelja	Naslov projekta	Vključena skupnost
PODJETJE ZA INFORMIRANJE MURSKA SOBOTA, d. o. o.	Iz(brano)	madžarska narodna skupnost, romska skupnost in pripadniki hrvaške skupine
RADIO MURSKI VAL, d. o. o.	Aktualno – osrednje informativne oddaje na Murskem valu	madžarska narodna skupnost, romska skupnost
TV idea – kanal 10, d. o. o.	POMURSKI DNEVNIK	madžarska narodna skupnost, romska skupnost
TELEVIZIJA NOVO MESTO, d. o. o.	NOVICE	romska skupnost

UNIVOX, d. o. o.	ZAHODNODOLENSJKI ODMEVI	romska skupnost, pripadniki nemško govoreče skupine, pripadniki hrvaške skupine in Slovenci, živeči preko meje
HI-FI VIDEOSTUDIO, d. o. o.	DOGODKI	madžarska narodna skupnost, romska skupnost, pripadniki hrvaške skupine in Slovenci na Koroškem
ZAVOD ZA INFORMATIVNO DEJAVNOST MADŽARSKE NARODNOSTI/MAGYAR NEMZETISEGI TAJEKOZTATASI INTEZET	Manjšina o manjšini	madžarska narodna skupnost
Radio CAPRIS, d. o. o.	Lokalni utrip obalno-kraške regije	italijanska narodna skupnost
Društvo za preprih znanja in informacij VÓTER	Mi, zamejci	madžarska narodna skupnost, romska skupnost, pripadniki hrvaške skupine in Slovenci na Koroškem
Koroški radio, d. o. o. Slovenj Gradec	Ritem Koroške	Slovenci na Koroškem
Zavod Radio Študent	URBANA ŠTUDENTSKA MEDIJSKOIZOBRAŽEVALNA PLATFORMA 2015	srbska narodna skupnost
Zavod Roka	Pomurske novice	romska skupnost, hrvaška in madžarska skupnost
TV Celje	informativna oddaja Dogodki dneva	Romi, pripadniki nekdanjih republik SFRJ
Radio Triglav Jesenice	Utrip življenja na Gorenjskem	pripadniki nekdanjih republik SFRJ
TELE-TV, D. O. O.	GORENJSKA POROČILA	pripadniki nekdanjih republik SFRJ
Radio Cerčno, d. o. o.	OD LOGATCA DO ČEDADA	italijanska narodna skupnost

Leto 2016:

Zavod za informativno dejavnost madžarske narodnosti	Manjšina o manjšini v luči 60. obletnice tednika Nepujsag	Madžarska narodna skupnost – tednik Nepujsag je edini tiskani medij v madžarskem jeziku
--	---	---

Zavod Roka, zavod za projektni management Černelavci	Pomurske novice	objavljali članke na temo manjšin, pri nastajanju oddaj gostili predstavnike manjšin (Avstrija, Madžarska, Hrvaška) in Romov
Zavod za kulturo Naključje 7, računalniško ustvarjanje in igre	Priseljenci pripovedujejo zgodbe	pripadniki nekdanje Jugoslavije
VIDEO PRO, d. o. o.	MIKROJEZIKI	Projekt zajema serijo treh oddaj o mikrojezikih malih etičnih skupin in ki terenu iščejo odgovore na vprašanje, kakšna je slovenščina v Reziji, Benečiji in Porabju
Zavod Radio Študent	urbana študentska medijsko-izobraževalna platforma	oddaja Jugosfera – povezovanje jugoslovanskih jezikov in kultur – pripadniki s področja nekdanje Jugoslavije; oddaja Rgomano horo/Romska pesem – rubrika o romski glasbi in romski besedi za pripadnike romske skupnosti; oddaja Kontrola leta – oddaja pripadnikov srbske narodne skupnosti za srbsko narodno skupnost
Radio Murski val, d. o. o.	Aktualno – osrednje informativne oddaje na Murskem valu	romska skupnost – oddaja zagotavlja obveščanje Romov in prispeva k boljšemu sodelovanju med Romi in preostalim prebivalstvom
TV IDEA - KANAL 10, d. o. o.	Pomurski dnevnik	informiranje o položaju romske skupnosti v Pomurju v sodelovanju z Zvezo Romov Slovenije
HI-FI VIDEOSTUDIO, d. o. o.	Mura Raba	15-minutna dvojezična oddaja o življenju Prekmurcev in Porabcev – madžarska skupnost
Društvo za prepih znanja in informacij Voter	MI, ZAMEJCI	predstavniki Slovencev v zamejstvu

UNIVOX, podjetje za RTV produkcijo, d. o. o.	Zahodnodolenjski odmevi	romska skupnost – oddaja zagotavlja obveščanje Romov in prispeva k boljšemu sodelovanju med Romi in preostalim prebivalstvom
KOROŠKI RADIO, d. o. o	Odmevi koroških dolin	oddaja "Odprta meja" s posebnim poudarkom na obveščanju Koroških Slovencev v sosednji Avstriji
NAŠ ČAS, d. o. o.	Prvi pri vas doma	projekt zajema tudi posebne vsebine, kot so predstavljanje življenja in kulturnega snovanja različnih manjšin in drugih narodov, Romano Vazo, Medžimursko društvo, Bošnjaško društvo, Hrvaško kulturno društvo, srbsko društvo
Televizija Novo mesto, d. o. o	Novice	oddaja vsebuje tudi prispevke, ki se nanašajo na močno prisotne romske skupnosti ter tudi na srbske, hrvaške in kočevske skupnosti

Priloga 2

KULTURNA PROGRAMA ITALIJSKE IN MADŽARSKE NARODNE SKUPNOSTI 2011–2016 – ZNESKI

Leto	Italijanska narodna skupnost	Madžarska narodna skupnost
2017	699.394,00	
2016	699.394,00	
	285.795,00 (zavod: 83.947, drugi: 201.795)	413.652,00 (zavod: 389.458, drugi: 24.194)
2015	695.299,00	
	285.073,00 (zavod: 83.278, drugi: 201.795)	410.226,00 (zavod: 386.032, drugi: 24.194)
2014	683.408,00	
	280.198,00 (zavod: 84.380, drugi: 195.818)	403.210,00 (zavod: 379.016, drugi: 24.194)
2013	690.311,00	
	283.028,00 (zavod: 84.119, drugi izvajalci:	407.282,00 (zavod: 382.845, drugi izvajalci:

	198.909)	24.437)
2012	690.311,00	
	283.028,00 (zavod: 84.908, drugi izvajalci: 198.120)	407.282,00 (zavod: 382.845, drugi izvajalci: 24.437)
2011	754.820,00	
	308.040,00 (zavod: 91.554, drugi izvajalci: 216.486)	446.780,00 (zavod: 421.780, drugi izvajalci: 24.437)

KULTURNI PROJEKTI NA PODROČJU ROMSKE SKUPNOSTI 2011–2016

Leto	Razpoložljiva sredstva	Izplačano	Število odobrenih projektov	Število financiranih projektov
2017	92.115,00	Še ni podatka	Še ni podatka	Še ni podatka
2016	92.115,00	100 %	83	Še ni podatka
2015	92.115,00	84.800,2 = 92,06 %	102	90
2014	90.539,00	87.524,23 = 97,64 %	84	80
2013	89754,00	84.349,91 = 94 %	94	87
2012	91.454,00	83.604,00 = 91,4%	91	79
2011	100.000,00	96.400,00 = 96,4 %	83	79

KULTURNI PROJEKTI NA PODROČJU NEMŠKO GOVOREČE ETNIČNE SKUPINE 2011–2016

Leto	Razpoložljiva sredstva	Izplačano	Število odobrenih projektov	Število financiranih projektov
2011	24.000,00	100 %	13	13
2012	21.949,00	100 %	15	15
2013	21.949,00	100 %	13	13
2014	21.730,00	19.630,00 = 90,34 %	21	20
2015	22.108,00	18.150,00 = 82,10 %	21	17
2016	22.108,00	še ni podatka	22	še ni podatka